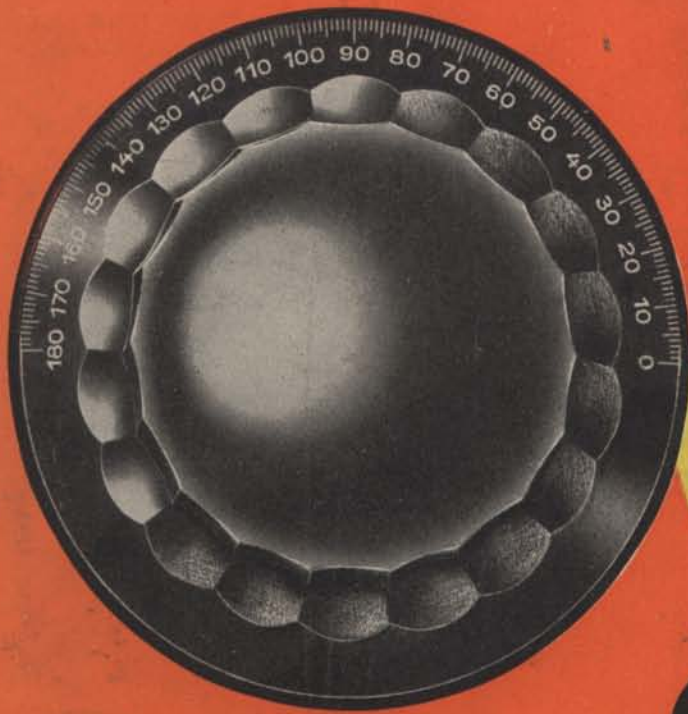

EPA

2004-2014

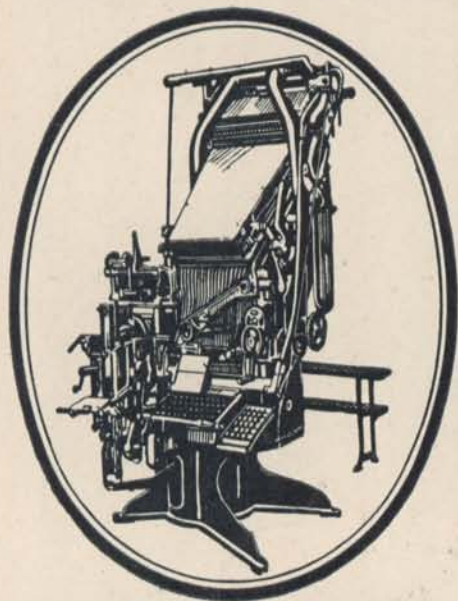

A MAGYAR GRAFIKA DIGITÁLIS VÁLTOZATA
A MEK EGYESÜLET MEGBÍZÁSÁBÓL
AZ INTERNET SZOLGÁLTATÓK TANÁCSÁNAK
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT
AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
E-SZOLGÁLTATÁSI IGAZGATÓSÁGÁN,
AZ E-KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK OSZTÁLYON,
2014-BEN,
AZ ELEKTRONIKUS PERIODIKA ARCHÍVUM
ÉS ADATBÁZIS FENNÁLLÁSÁNAK
10. ÉVFORDULÓJÁN.

MAGYAR GRAFIKA

A GRAFIKAI IPARÁGAK FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ FOLYÓIRAT
SZERKESZTI ÉS KIADJA BIRÓ MIKLÓS, X. ÉVFOLYAM
10. SZÁM. »UNGARISCHE GRAPHIK« CÍMŰ
MELLÉKLAPPAL, SZERKESZTŐSÉG
KIADÓHIVATAL BUDAPEST
RÓZSA UCCA
25. SZÁM

LINOTYPE

A TAPASZTALAT SZERINTI LEGTÖKÉLETESEBB
SZEDŐGÉP, AMELY VALÓBAN ELSŐRANGÚ,
KIVÁLÓ KVALITÁSOS MUNKÁT VÉGEZ

GUTENBERG-HÁZ GEEL TESTVÉREK
BUDAPEST II, HUNYADI JÁNOS UCCA 12

Victoria-Original-Schnelläufer

(gyorsanfutó)

nyomáselállítással és felszerelve a mi

Victoria-ívberakónkkal

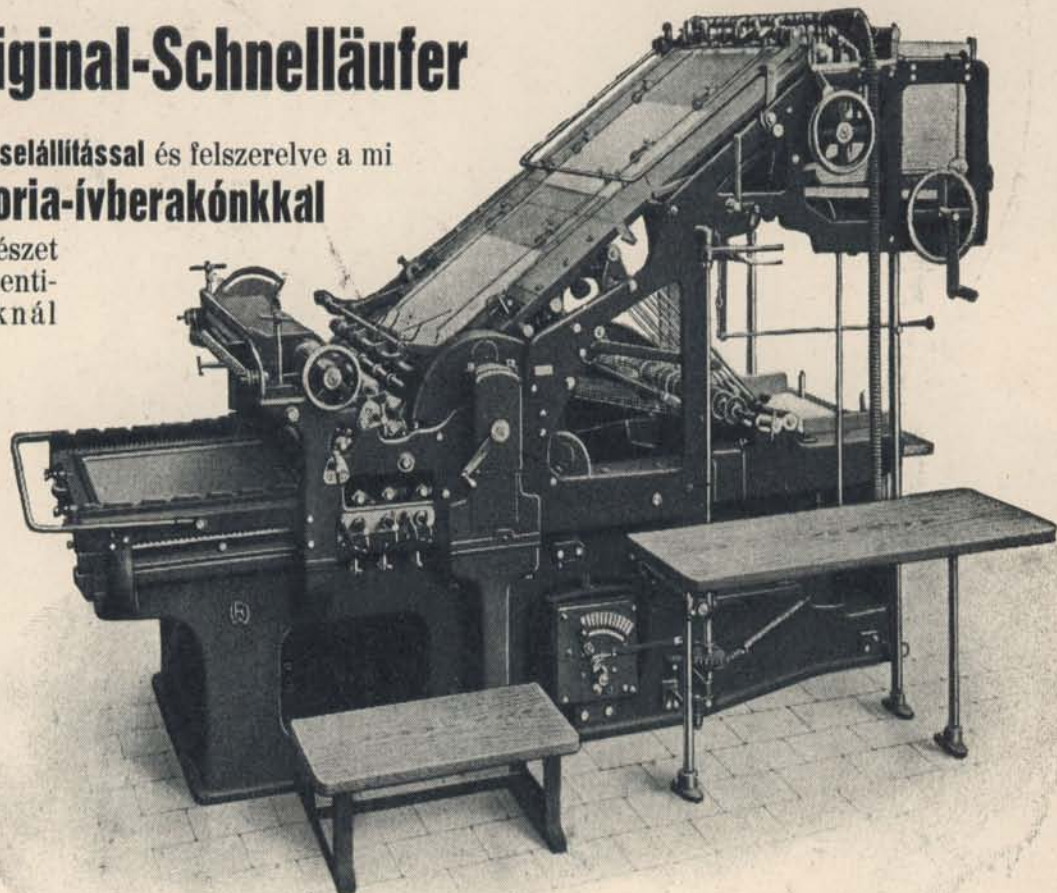
együttesen teljes egészet
képeznek és 50×70 centi-
méteres papírosalagnál

↓
**óránkénti
nyomás
3000-ig**

Kézi berakásra **Victoria-
ívberakónk** egy perc
alatt könnyen átállítható

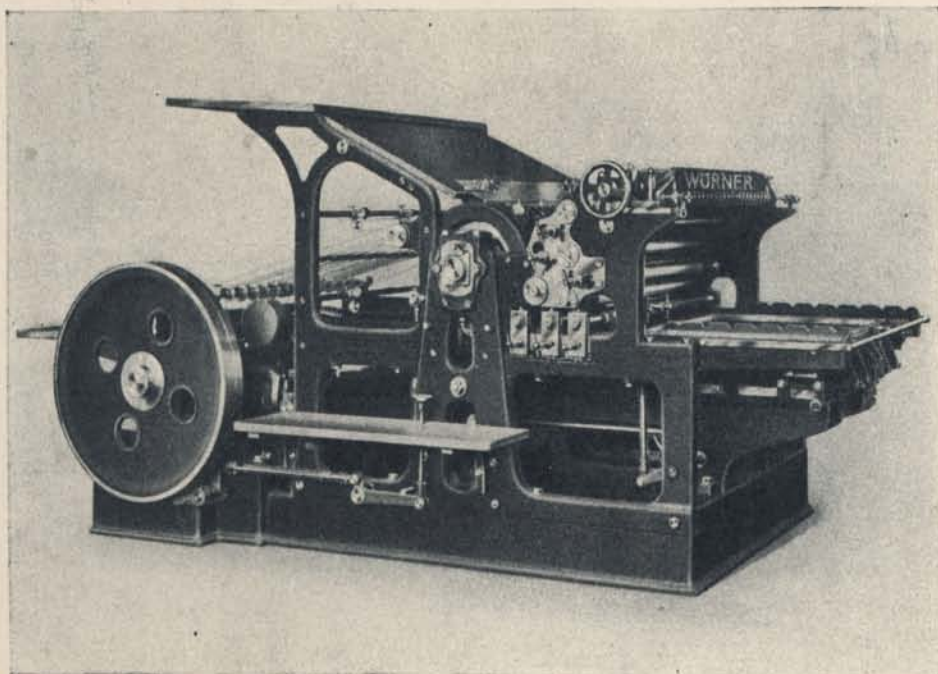
**ROCKSTROH-
WERKE A. G.
HEIDENAU**

Képviselet: Tanzer Miksa
Budapest, VII, Akácfa u.
50. sz. Telefon: J. 406-31

WÖRNER-FÉLE GYORSSAJTÓK

a legtokéletesebb nyomdagépek

A mult évben többek közt
Svédországba . . . 10
Hollandiába 6
Olaszországba . . 12
gyorssajtót szállítottunk
rendelőinknek

Éppen csak a magyar nyomdásznak nem lennének elég jók?

Készletről szállítunk, árban és feltételekben — mint belföldi gyár, mely nem tart képviseletet — a legkedvezőbbet nyújthatjuk. Kérjük, szólítson fel bennünket is ajánlattételre; a legnagyobb készséggel mutatjuk be gépeinket mindenkor üzemben is

WÖRNER J. ÉSTÁRSA GÉPGYÁR RT

BUDAPEST, V
VÁCI ÚT 48. SZ.

Universal

Grafikai Szaküzlet Részvénytársaság

Budapest VIII, Rákóczi tér 2. szám

(Bejárat: Salétrom ucca 2) Telefonszám: József 348-12

Vezérképviseletek:

Gebr. Jänecke & Fr. Schneemann, Hannover
festékgyártmányainak raktára

Herfurth & Heyden, fűzőgépgyár, Leipzig
Minden típusú drótfűzőgép raktárról szállítható

Gép, betű, festék

Mindennemű szakmabeli gépek és egyéb grafikai cikkek, használt, valamint új állapotban, jótállás mellett. Használt gépeket veszünk és becserélünk

EUROPA

az új gyorsjártatú autotípla-gyorsajtó

Papírnagyságok: 46×66-tól 76×112 cm-ig

EGYSZERŰ a kezelésében és minden berendezésében, mint: a nyomóhenger felemelése, illeszték- és ívfogó-állítás, kivezetődob elállítás

MEGBÍZHATÓ üzemét biztosítják az egy darabból épített alváz, a csiszolt nyomóhenger és nyomóalap, az újrendszerű felfogóvillaszerkezet

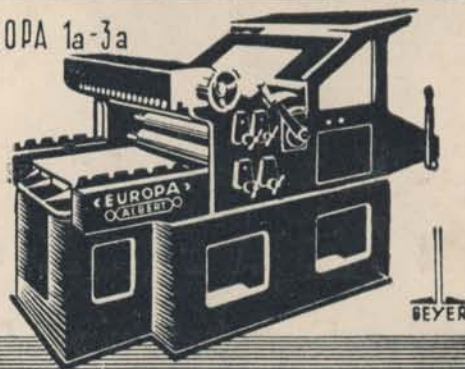
OLCSÓBB minden eddigi típusnál, miután nagy sorozatokban építjük

Schnellpressenfabrik Frankenthal
Albert & Cie Akt.-Ges., Frankenthal (Pfalz)
vezérképviselete

Löwy László gépészmérnök

Budapest V, Felka ucca 6. Telefon: L. 921-67

EUROPA 1a-3a

EUROPA 4-5

B93

LEIPZIG-1930 **BUGRA** **GÉPVÁSÁR** KEZDETE 1930 MÁRCIUS 2

**A világ legnagyobb speciális vására a grafikai és papír-
ipar számára szükséges gépek és szakmai cikkekből a
Deutsches Buchgewerbehaus, Leipzig, kiállítási területén**

Kiállításra kerülnek: Könyv-, kő-, mély- és offsetnyomó gyorsajtók. Körforgógépek. Tégelynyomósajtók. Bostonsajtók. Acélmetszetsajtók. Stereotypia-berendezések. Berakókészülékek gyors- és tégelynyomósajtókhoz. Menetjegy- és címkenyomógépek. Szedőgépek. Bronzirozó-, vonalzó-, enyvező- és gumizógépek. Teljesen önműködő hajtogatógépek. Minden rendszerű fűzőgépek. Önműködő vágógépek. Pneumatikus fénymásolókészülékek, offset- és cinknyomáshoz. Lemezcsiszoló- és hengermosógépek. Papirzacskó- és levélboritékgépek. Ívrázó- és összerakó gépek, úgymint mindennemű papírmegmunkáló-, könyvkötő- és dobozgyártógépek. Teljes reprodukáló és másolóberendezések offsetnyomáshoz. Azonkívül: Faeszközök. Betűk. Fémek. Festékek. Bronzok. Gépszalagok. Általában a grafikai ipar részére szükséges összes anyagok

Nagy vasúti kedvezmény. Ingyen német és cseh vízum. Lakásokról gondoskodik és közelebbi felvilágosítást nyújt a tiszteletbeli képviselő: **Guhrauer Ottó igazgató, Budapest, VI. kerület, Teréz körút 46. szám, I. emelet, 2. ajtó. Telefonszám: Automata 239-81 és a Leipziger Messamt, Leipzig, valamint a Deutscher Buchgewerbe-Verein**

PECIALIS

FESTÉKEK

GEBR

HARTMANN

AMMENDORF BEI HALLE/S

BATHYCHROM-
MÉLYNYOMÓ- ÉS
CONCENTRA
OFFSET-FESTÉKEK

BUDAPESTI FIÓKTELEP:
V, TÁTRA U. 6 • TEL: 231-43

A GRAFIKAI IPARÁGAK FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ

MAGYAR GRAFIKA

KÉTHAVONKÉNT MEGJELENŐ FOLYÓIRAT

UNGARISCHE GRAPHIK

CÍMŰ NÉMETNYELVŰ MELLÉKLAPPAL

SZERKESZTI: BIRÓ MIKLÓS

FŐMUNKATÁRSAK:

HERZOG SALAMON, KNER ALBERT, LÖWY LÁSZLÓ ÉS ROSNER KÁROLY

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST VII, RÓZSA UCCA 25

BIRÓ MIKLÓS NYOMDAI MŰINTÉZET ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

A Magyar Grafika előfizetési díja Magyarországon:

Nyomdatulajdonosoknak, cégeknek és szakmán kívül állóknak egész évre 30 pengő, fél évre 16 pengő
Egyes számok ára nyomdatulajdonosoknak, cégeknek és szakmán kívül állóknak 5 pengő

Előfizetési díj külföldiek részére:

Az európai kontinensen 30 pengő, Angliába és a tengerentúli államokba 6 dollár

Jahresbezugspreise:

Für die europäischen Staaten (mit Ausnahme England) 30 Pengő, für das übrige Ausland 6 Dollar
Einzelbezugspreis: 5 Pengő, resp. 1 Dollar. — Die Magyar Grafika erscheint zweimonatlich

TANAY JÓZSEF

A halál ismét a kiválasztottak közül ragadta ki a legjobbak egyikét: Tanay József nyugalmazott nyomdai igazgatót 72 éves korában szeptember 25-én. A tőlünk olyan váratlanul elköltözött a nyomdásztársadalom minden terén az elsők között volt és fejjel magasodott ki a magyar könyvnyomtatás fejlesztéséért, a magyar könyvnyomtatók szakmai továbbképzéséért folytatott küzdelemben is. Mert mint manapság, évtizedekkel ezelőtt is küzdve, harcolva lehetett csak lépésről lépésre előrejutni a szakmai önművelődés területén.

Még fiatalkorában, ahogy 1886-ban a Pesti Részvénynyomda művezetője lett, főtevékenységét a szakirodalomnak szentelte, amely téren már előzően is munkálkodott Ács Mihály és Firtinger Károly társaságában. Bátran

állíthatjuk, hogy Tanay József a megalapítója a mai értelemben vett szakirodalomnak. 1891-ben megindította a Grafikai Szemlét és maga mellé véve Novák Lászlót, megkezdte Magyarországon az eladdig szakmai kérdésekben túlnyomó részben közömbös könyvnyomtatók érdeklődésének a fölkelését a szakmai továbbképzés iránt. Fáradsága nem volt hiábavaló. Ha eleinte kevesen is, de vették a lapot és tagjaivá lettek az előzően egy esztendővel megalakult Szakkörnek is. Élénk szakmai élet folyt az azelőtt más időtöltéshez szokott kollégák között. Tanayt nem kedvetlenül tette el, hogy eleinte kevesen értették meg az ő lelkes működését és kitarító agilitással szervezte meg a szakmafejlesztési előadásokat, rendszeresített havi fölolvásokat. Akiről az ő emberismerő

képességével meglátta, hogy tehetségénél fogva alkalmas a szakkultúra megmunkálására, azt ő az általánoság érdekében lekötötte. Tehát nem véletlen, hogy a Részvényből kerültek ki a szakkultúra legjobb művelői.

1922-ben ünnepelte az egész magyar nagy nyomdászcsalád Tanay József félszázados jubileumát, amikor az általános megbecsülésnek és szeretetnek olyan őszinte és hatalmas megnyilvánulásában volt része, úgy főnöki, mint munkás részről, amilyen igazán csak kiválasztottaknak jut osztályrészül. És ez a nagybecsülés kísértette őt el az elmúlt évben történt visszavonulásába is.

Temetése szeptember 27-én volt a rákospalotai temető halottasházából, a könyvnyomtatók és a társadalom minden rétegéből való nagyszámú gyászolóközönség részvételével. Koporsójánál a Budapesti Könyvnyomdászok Dalköre, amelynek ő Ébredés-dalkör néven alapítója volt, énekelte el a „Miért oly borús” gyászdalát. A Részvénynyomda nevében igazgatói utódja, Janovits Ferenc igazgató búcsúztatta, a szakszervezet nevében Brumiller László, a Typographia szerkesztésében Tanaynak mostani utódja mondott meghatározó gyászbeszédet. Malasits Géza országgyűlési képviselő az Általános Fogyasztási Szövetkezet nevében, amelynek az elhunyt egyik alapítója volt, búcsúztatta el, Propper Jenő pedig a Részvénynyomda személyzete nevében mondott utolsó búcsúszót az elhunytnak.

Mi pedig, a megboldogultnak hálás tanítványai azt a szent fogadalmat adjuk útravalóul az immár elnyugodott Mesternek, hogy szerény tehetségünkhöz képest mindenkor követni igyekszünk majd dicső példáját a szakkultúra művelése, ápolása tekintetében és eltántoríthatatlanul fogjuk járni azt az utat, amelyet Tanay József a szakmai továbbképzés, a szakirodalom fejlesztése és ezzel szép mesterségünk haladása érdekében egész életének munkásságával a magyarországi nyomdászságnak kijelölt.

Megindult a kiállítási szezon

A napilapok is bőven foglalkoztak azzal a változással, mely a hivatalos művészetpolitika terén állítólag végbement. Arról van szó, hogy az egész vonalon háttérbe kívánják szorítani a „szertelen” moderneket a „lehangadt” és „konzervatív” művészet javára. Tulajdonképpen nem lehet sok kifogásunk a hivatalos állásfoglalás illetően való fordulása ellen, mert olyan nagyon sokat így sem változik. Ha tovább folytatják azt a módszert, hogy a jó összekötést a tehetség rovására engedik érvényesülni, akkor a nyilvános csőd már nem várható sokáig magára. Rá fognak jönni arra, hogy a magát konzervatívnak és nemzetinek nevező művészet csak anynyiban konzervatív, hogy kizárólag az ősök által megemésztett magokból akar táplálkozni, mint az ucca verebei és csak annyiban nemzeti, amennyiben itt-ott megvillogtatja azt a bizonyos ruhadarabot, avagy megcsillogtatja a díszmagyar aranysujtását.

Józan embernek úgyse fogják megmagyarázhatni sohasem, miért magyarrabb Komáromi Kacsz festészete Márffyénál vagy Egrýénél és Orbán Antal szobrászata Medgyessýénél vagy Pátczáyénál. Ki fog derülni igen hamar, hogy itt csak a tehetségteleneknek oly gyakori és, sajnos, gyakran oly sikeres támadásáról a tehetségesek ellen van szó.

A *Műcsarnok* őszi tárlata élénken bizonyítja nézetünk helyességét. Nagyon exponált helyen állították ki a múlt század egyik akadémikusának, Vágó Pálnak nagyobb és kisebb vásznait és ezzel kegyeletlenséget követnek el a valamikor jónevű festő emlékével szemben. A „Szegec szebb volt mint lesz” és hasonló kompozíciók ma már annyira idejüket múlták, mint a kor, melynek szülöttei. Vágónak egyébként van egy pár egészen tűrhető tája és sok szorgalomról tanuskodó ceruzarajza. Ezekre kellett volna korlátozni a kiállítást. Az első terem

benyomását igazolja az egyéb kiállítási anyag is, az *Akvarell- és Pasztell-festők Egyesületének* húszéves jubileumi anyagának kivételével. Ebben az anyagban akad pár előkelő eredetű régebbi lap: *Munkácsy* erőteljes alkotása, *Lotz* szellemes vázlata, *Székely Bertalan* széles dekoratív tanulmánya stb. Azután egy kis oldalteremben nyert elhelyezést a meghívott modern tagok anyaga is, mely egyedül viszlüktető életet a Műcsarnok termeibe. Egy terem kapott *Istokovics*, a Rómadijas fiatal festő, aki saját nagyotakarásában most, sajnos, teljesen megzavarodott. Aki annyi érzéssel tud festeni egy-egy tanulmányfejet, annak nem szabadna minden önkritika híján minősíthetetlen kompozíciókba vágni fejszétjét. Megdöbbenő, hogy Istokovics, aki látszólag modernnek indult, azonnal felvételt talált a Műcsarnok zárkózott falai közé, mihelyt félreismertetlenül átlépte az ízlés határait. A *Prohászka-szobor*pályázatról csak annyit, hogy még a Tisza-pályázat eredményénél is sivárabb, vigasztalanabb. Semmiképpen sem méltó a

Minden szakember tudja, hogy a

»TYPOGRAPH«

szedőgép sorproduktumát **komplett öntésben** állítja elő és hogy a **legszebb betűi e szedőgépeknek vannak**. Ezáltal a Typograph-szedéssel előállított nyomtatvány külseje két tekintetben is nyer: kielégíti a betű alakja és a Typograph-szedés **tisztán nyomható**. Az

UJSÁGSZEDÉS

részére ez a két tulajdonsága nagyfontosságú. A szép betűkép nem kevésbé járul hozzá az olvasó és a lap közötti jóviszony ápolásához. Minthogy a Typograph-szedőgép magas **sorteljesítményt** és a **legnagyobb üzembiztonságot** is biztosítja, továbbá miután a **legalacsonyabb beszerzési és üzemeltetési** költségét kívánja meg, **kiváló újságszedőgép**

TYPOGRAPH G. M. B. H. BERLIN NW 87

Huttenstrasse 17—19

Képviselet Magyarország részére: Krammer Lipót, Budapest VI, Bajnok ucca 26
Budapest részére: Tanzer Miksa, Budapest VII, Akácfa ucca 50

Több mint

4000

bel- és külföldi
újság készül
a Typograph
szedőgép
segítségével

Ólommetsetek Wallesbausen „Lula” című könyvéből

nagy egyházférfitú kiváló egyéniségéhez. Első kiállításán a *Nemzeti Szalon* is csak a szokványos műkereskedői nívón mozgott. Annál érdekesebb volt az *Ernst-Múzeum* csoportkiállítása, melyen hat fiatal művésznek nyitott ajtót. A legjelentősebb közülük kétségtelenül *Medveczky László*. Ő nálunk az első, aki szinte végletes konzekvenciákat levonva kapcsolódik az új klasszicisztikus áramlatba. Mi is ez az új klasszicisztikus áramlat? A 19. század európai művészetében egymás mellett haladt többek között egy áramlat, mely a vonalak folyékony lágy-ságát, a formák kemény zártságát, a színek szigorú elhatároltságát és tom-

pitását kereste; továbbá egy másik áramlat, mely ezzel szemben szétrobantotta a formát, mozgalmasságot öntött minden jelenségbe, halmozta a ragyogó bontott színeket. Volt egy harmadik áramlat, mely a valóság képét igyekezett mennél hívebben visszaadni, mely hűvösen megfigyelt és részletekbe mélyedt el. Az expresszionizmus után, mely tetőpontját körülbelül a világháború idejében érte el, az egész művészet terén ellenhatás állott be. Hűvös nyugalom és megtartóztatott szigor hulláma öntött el minden irányt. A sok különféle tendencia most is megmaradt, de egy-séges színezetet nyert. Az expresszio-

nizmus utáni művészet tehát, a poszt-expresszionizmus is, több ágazatba osztható. Az egyik fanatikusan és néhol démonian túlfokozza a realizmust. A másik végsőkig viszi a test szilárdságát. A harmadik a szín- és formabontásba hoz hűvös mértékletes-séget. Az új klasszicisztika a test szilárdságára, a körvonal melódiájára, a szerényen tompított színek elválasztására törekszik. Ezen törekvésében gyakran megy kölcsönért a mult idők hasonló áramlataihoz. Néha ez a kölcsön csak futólagos benyomásokat vesz át, néha azonban annyira belemerül a multak tanulmányozásába, hogy egyszerűen utánoz. És ebben az utánzás-

Megindult a kiállítási szezon

A napilapok is bőven foglalkoztak azzal a változással, mely a hivatalos művészetpolitika terén állítólag végbement. Arról van szó, hogy az egész vonalon háttérbe kívánják szorítani a „szertelen” moderneket a „lehangadt” és „konzervatív” művészet javára. Tulajdonképpen nem lehet sok kifogásunk a hivatalos állásfoglalás illetően való fordulása ellen, mert olyan nagyon sokat így sem változik. Ha tovább folytatják azt a módszert, hogy a jó összekötést a tehetség rovására engedik érvényesülni, akkor a nyilvános csőd már nem várható sokáig magára. Rá fognak jönni arra, hogy a magát konzervatívnak és nemzetinek nevező művészet csak annyiban konzervatív, hogy kizárólag az ősök által megemésztett magokból akar táplálkozni, mint az ucca verebei és csak annyiban nemzeti, amennyiben itt-ott megvillogtatja azt a bizonyos ruhadarabot, avagy megcsillogtatja a díszmagyar aranyujját.

Józan embernek úgyse fogják megmagyarázhatni sohasem, miért magyarabb Komáromi Kacz festészete Márffyénál vagy Egyrénéél és Orbán Antal szobrászata Medgyessyénél vagy Pátzayénál. Ki fog derülni igen hamar, hogy itt csak a tehetségtelenekek oly gyakori és, sajnos, gyakran oly sikeres támadásáról a tehetségesek ellen van szó.

A *Mücsarnok* őszi tárlata élénken bizonyítja nézetünk helyességét. Nagyon exponált helyen állították ki a múlt század egyik akadémikusának, *Vágó Pálnak* nagyobb és kisebb vásznait és ezzel kegyeletlenséget követnek el a valamikor jónevű festő emlékével szemben. A „Szeged szebb volt mint lesz” és hasonló kompozíciók ma már annyira idejüket múlták, mint a kor, melynek szülőttei. Vágónak egyébként van egy pár egészen tűrhető tája és sok szorgalomról tanuskodó ceruzarajza. Ezekre kellett volna korlátozni a kiállítást. Az első terem

benyomását igazolja az egyéb kiállítási anyag is, az *Akvarell- és Pasztell-festők Egyesületének* húszéves jubileumi anyagának kivételével. Ebben az anyagban akad pár előkelő eredetű régebbi lap: *Munkácsy* erőteljes alkotása, *Lotz* szellemes vázlata, *Székely Bertalan* széles dekoratív tanulmánya stb. Azután egy kis oldalteremben nyert elhelyezést a meghívott modern tagok anyaga is, mely egyedül viszlüktető életet a *Mücsarnok* termeibe. Egy terem kapott *Istokovics*, a Rómadijas fiatal festő, aki saját nagyotakarásában most, sajnos, teljesen megzavarodott. Aki annyi érzéssel tud festeni egy-egy tanulmányfejet, annak nem szabadna minden önkritika híján minősíthetetlen kompozíciókba vágni fejszétjét. Megdöbbenő, hogy *Istokovics*, aki látszólag modernnek indult, azonnal felvételt talált a *Mücsarnok* zárkózott falai közé, mihelyt félreismerhetetlenül átlépte az ízlés határait. A *Probászka-szobor pályázatról* csak annyit, hogy még a *Tisza-pályázat* eredményénél is sivárabb, vigasztalanabb. Semmiképpen sem méltó a

Minden szakember tudja, hogy a

»TYPOGRAPH«

szedőgép sorproduktumát **komplett öntésben** állítja elő és hogy a **legszebb betűi e szedőgépnek vannak**. Ezáltal a Typograph-szedéssel előállított nyomtatvány külseje két tekintetben is nyer: kielégíti a betű alakja és a Typograph-szedés **tisztán nyomható**. Az

UJSÁGSZEDÉS

részére ez a két tulajdonsága nagyfontosságú. A szép betűkép nem kevésbé járul hozzá az olvasó és a lap közötti jóviszony ápolásához. Minthogy a Typograph szedőgép magas **sorteljesítményt** és a **legnagyobb üzembiztosságot** is biztosítja, továbbá miután a **legalacsonyabb beszerzési és üzemeltetési** kívánja meg, **kiváló újságszedőgép**

TYPOGRAPH G. M. B. H. BERLIN NW 87

Huttenstrasse 17—19

Képviselet Magyarország részére: Krammer Lipót, Budapest VI, Bajnok ucca 26
Budapest részére: Tanzer Miksa, Budapest VII, Akácfa ucca 50

Több mint

4000

bel- és külföldi
újság készül
a Typograph
szedőgép
segítségével

Ólommetsetek Walleshausen „Lula” című könyvéből

ban bizony igen gyakran nagyfokú művészi tehetlenség lepleződik le.

Medveczkyről éppenséggel nem mondhatjuk, hogy a tehetetlenekhez tartozik. Ritka tudású, ritka képességű művész, olyan kaliber, amilyen kevés van a fiatalok között. De az a kék, hogy egy új irányhoz csatlakozhatik, egy irányhoz, melynek ő nálunk úgyszólván úttörője, kissé elvakította és túlzásokra ragadtatta. Hisz tulajdonképpen túlzás a művészetben nincs. Túlzásnak csak azt nevezhetjük, ha a művész nagyobb feladatot tűz ki, mint amelyet bármily okból megvalósítani tudna. Medveczky ahelyett, hogy eleven művészetet te-

remtene, kissé túllontúl elmerül múzeumi emlékek kevergetésébe. Óriási vásznakot tölt meg figurális kompozíciókkal és e kompozíciók rengeteg technikai tudást árulnak el, frappánsak kivitelük komolyságában, de nincsenek megfelelő jellegű érzéssel telítve. A forma keménységének, zártságának, szigorának nem felel meg kellő férfiaság, szilárdság, heroizmus a kifejezésben. Medveczky szerencsére olyan jelentős egyéniség, hogy ezt a krízist kétségtelenül le fogja küzdeni.

Mellette *Domanovszky* Endre azt mutatja meg, hogyan nem szabad semmi körülmények között sem csinálni az új klasszicizmust. Édeskés,

modoros, saját ügyességében tetszelgő a festészete. Nálánál őszintébb művész *Vörös Géza*, aki jó dekoratív érzékkel bír és izléses látású. Nála meg a technikai tudás még nem tökéletes.

A *Tamás-Szalon* szezonját igen kellemes, jól összeválogatott grafikai kiállítással nyitotta meg. Utána *Derkovics* és *Mészáros* kiállítása következett. *Derkovics* művészete fordulatot vett: elhagyta lázas vízióit és nyugodalmasabb harmóniákra törekszik. Egészen gauguini hangulatok uralkodnak el képein, melyek grotesksége mindinkább enyhül, melyeken a szín világosodik, az ecset a formához simul, a feszültség enyhül. *Rabinovszky*

Ólommetsetek Walleshausen „Lula” című könyvéből

Cselényi Walleshausen ólommetsetei

Cselényi Walleshausen Zsigmond — festő és író — egy kis regényt bocsátott közre, melyet maga látott el képekkel, ezzel oldva meg a könyv-illusztáció sokat vitatott művészi problémáját. Nem is képzelhető szerencsésebb kombináció annál, mintha az író regényéhez maga készíti az illusztrációt. Ez esetben vitán felül áll, vajjon az író elképzelését fedi-e a grafikus ábrázolása és a grafikus nem lesz kételyben afelett, melyik az a hátár, melyen belül az illusztrátor

szabadság jegyében mozognia lehet. És még valami: ha igazi művész az író-festő, olyan hangulati egység fog uralkodni munkáján, mely az irodalmi és grafikai hatás kölcsönös fokozásában jut kifejezésre.

Igy is van: Cselényi Walleshausen Zsigmond „Lula” című regénykéje irodalmi és művészi csemege egyben és egységben. Egyben érezzük az események rövid, gyors pergetését és a képek nagy foltokban való felrakását; a szellemes, enyhén ironikus irályt és

a lüktető véső-játékot; az alaphangulat egysége mellett a drámai akció hirtelen változásait és a fehér meg fekete foltok éles ellentétbehelyezését; a transzcendens meg reális elemek keverését és az absztrakt meg természetközeli elemek egymásbahatolását. Az egység tehát teljes, az irodalmi s művészi inyencek nagy öröme.

E sorok írójának legfőljebb az a megjegyezni valója volna, hogy a könyv címlapja túl hangos, túl bulvárszerű a tartalom diszkrét artiszti-

kumához képest. De ez valószínűleg egyéni gusztus dolga; szintúgy egyéni gusztus dolga, hogy kinek tetszik jobban s kinek kevésbé a könyvben használt kövér betűtípus.

*

A „Magyar Grafika” bölcsen megszabott kereteit túllépné, ha Walleshausen írói munkájának méltatására bővebben akarnék kitérni. Remélem, hogy a „Magyar Grafika” olvasói közül mindazok, akiknek tetszését megnyerik Walleshausen Zsigmond festőművész ólommetsetzei, megtalálják az utat Walleshausenhoz az íróhoz is.

A nyomdász számára különösen érdekes probléma az *ólmometset*. Tulajdonképpen Kolumbusz tojásának tűnik.

Ha a betű ólomból volna, nem természetes-e, hogy ólomból legyen az illusztráció? Vajjon nem remélhető-e, hogy ólombetű s ólomkép olyan stiláris egységet teremt, mint a könyvnyomtatás őskorában a fabetű s a fémset?

Hogy az „ólmometsetre” a régiek mégsem gondoltak, annak azonban mélyen rejlő oka van. Az ólombetű öntött betű s így a faragott vagy karcolt képtől alapvető különbségek válsztják el.

Az illusztrált nyomtatott könyv klasszikus századai mégsem folyamodtak soha az ólomhoz, ha grafikát akartak sokszorosítani. Mert az a szigorú pengeél egyrészt, melyet a faanyagból és a vésett rézlapból ki lehet szorítani és az az árnyalat — és tónusfinomság másrészt, melyet a rézmaratás tesz lehetővé: hiányzik a puha ólomból. Az ólmometset hatása mindig vaskosabb, bizonyos fokig elnagyoltabb lesz. Annál alkalmasabb az ólom kemény vonal, vagy széles fehér-fekete folthatások elérésére. Ilyen hatásokra a régi korok nem törekedtek, de annál inkább törekedett erre a modern grafika. És ezt a hatáslehetőséget bőségesen aknázza ki Walleshausen. Érdekes, mint ássa ki a bársnyos fekete felületből a széles fehér síkokat, bő lehetőséget hagyva a szé-

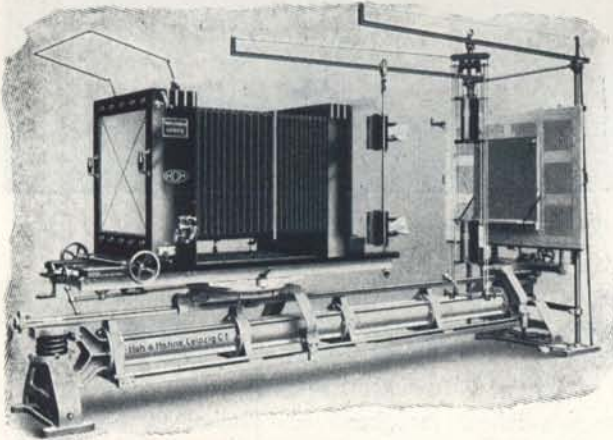
leken a szerszám látszólag véletlen kicsúsásainak. A széles síkfelület meghagyott fekete foltcskák élénkítik, ékszerű csipkesorokat szűr ki a véső, és végül hol vékonyabb, hol vastagabb egyenes vonalak vájnak árnyalást a fekete anyagba. A hatás egyik főeszköze a vonalak s foltok törtsége. A neki-nekiiramodó lendület mindenütt megtörik, megbicsaklik és szögleteket teremt, ahol a szem kerekégeket várna. Roppant lírai enyhesség ad itt találkozót a mechanikus véletlenszerűséggel kacérkodó keménységnek. Ez teszi Cselényi Walleshausen technikáját oly különösen modernné.

A művészi egység megóvását pedig pompásan oldja meg a foltok ritmusa. A fehérek világító ragyogása és a feketék mély lágysága a kis akcentusok bizsergetésével egyesülön, dús színességet kölcsönöz minden egyes lapnak.

Úgy gondoljuk, az ólmometset-technika gazdag lehetőségeket rejt magában a modern könyvillusztráció számára.

Rabinovszky Mária

Számos összehasonlíthatatlan előnye van a

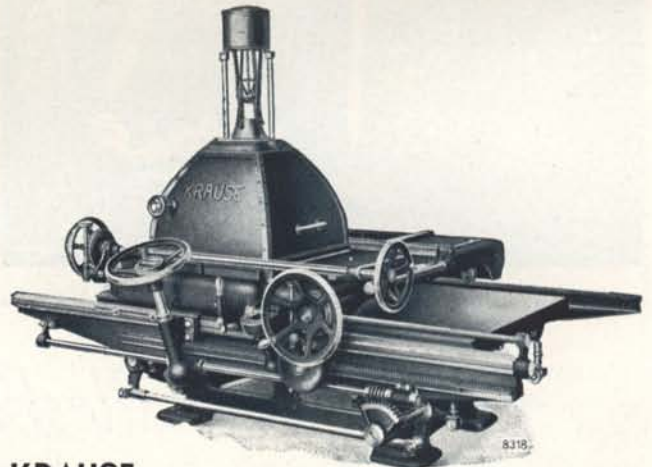
HNRD KÜLÖNLEGES SOKSZOROSÍTÓ-KÉSZÜLÉKÜNKNEK

„HOHLUX” mozgatható vasállványon
(Német birodalmi és egyéb szabadalom)

Tessék nálunk érdeklődni!

HOH & HAHNE LEIPZIG C1

Fényképeszeti másoló-készülékek gyára
Gépgyár

KRAUSE

ISMÉTLŐ-KOPÍROZÓGÉP

Ez a gép, amely minden átállítás nélkül fémlemezre és gépkőre másol. Nyomásra kész lemezek legegyszerűbb és leggyorsabb előállítása valódi színérték után off-set- és könyvnyomtatás részére. Nincs körülményes átnyomás többé! Legnagyobb gazdaságosság, mert a legegyszerűbb és a legfinomabb munkákhoz egyaránt felhasználható. Főként egyletes kontaktusképzés, leolvasható finoman működő mérőórán. Hajszálpontos regiszter. Nem merev precíziós-negatív-vezetés, kiegyensúlyozott relatív mozgással a vastagsági különbségek szerint. A legmodernebb kivitel a legegyszerűbb és legbiztosabb munkához. KERJEN M. G. 155 prospektust!

KRAUSE

KARL KRAUSE LEIPZIG C1 ZWEINAUNDORFER STR. 59

KÉPVISELŐ: KAUFMANN GYULA BUDAPEST, VII. KER., KERTÉSZ UCCA 48. SZÁM

Magyar rádiós csak magyar rádiót vásárol!

Standard a vezető világmárka!

4 CSÖVES HÁLÓZATI

4 csöves, 8 csöves telepes készülékek.

CONUS

hangszóró.

FEJHALLGATÓ

Gyártja:

Standard Villamossági Rt., Ujpest 4.

Művészi érzékű ember

Tungsram báriumcsövet

használ, mert kifogástalan teljesítményt

kíván rádiójától

MANN /

ORIGINAL

MANN

FFSET

OFFSET

1929-es
modelű egy- és
kétszint, valamint elő- és
hátnyomást egyszerre végző **offset**
gyorssajtók óránként 6000 nyomás vég-
zésére alkalmas, pontos regiszter, utólérhetetlen
minőség mellett. E jellegzetes tulajdonságai a gépet
világszerte ismertté teszik.

„Original Mann“ offset gyorssajtók

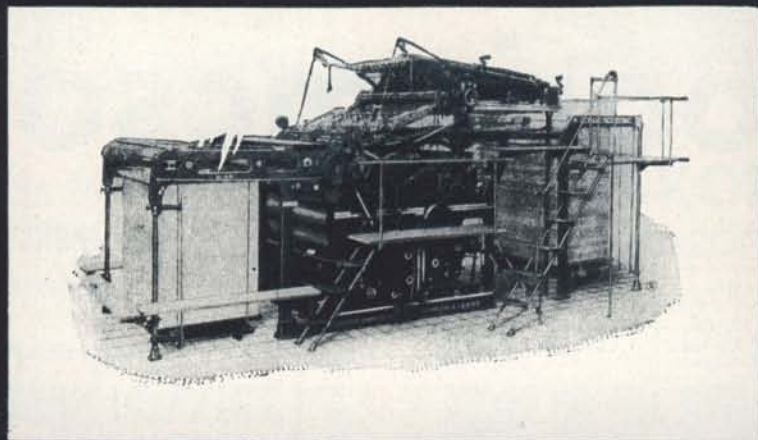
E gépek alapvető gépszerkezeti alkotó elemeinek egyedül logikus elrendezése a kiszolgálást végtelenül megkönnyíti. Ha ön sikeresen akar versenyezni, úgy állítson üzemébe „Original Mann“ offsetgépeket. Kérjen még ma ajánlatot. Kedvező feltételekről, gyors szállításról biztosítjuk. Magyarország és Románia részére vezérképviselet:

König János okl. gépészmérnök

Budapest IX, Remete ucca 23. sz.

Telefónszám:

J. 453-58

FEWV

GEORGE MANN & CO. LTD.

4 HENRY STREET, GRAY'S INN ROAD **LONDON W. C. 1**

ERFOLG·IM·TIEFDRUCK·DURCH

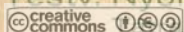

BATHYCHROM-TIEFDRUCKFARBEN

G E B R · H A R T M A N N
DRUCKFARBENFABRIKEN * HALLE-AMMENDORF

B I N D E R

Lerakat Magyarország részére:
Hartmann Testv. Nyomdafestékgyárak, Budapesti Flóktelepe V.

A digitális változat a MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyesulet/>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

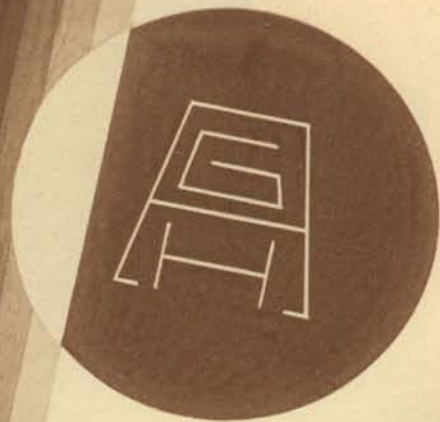
UNSERE BATHYCHROM TIEFDRUCK FARBEN

zeichnen sich gegenüber anderen Tiefdruckfarben aus durch vollendete Rakelfähigkeit, höchste Ergiebigkeit, beste Trockenkraft, leichteste Verdruckbarkeit und Schönheit des Tones. Sie stellen ein einzigartiges

SONDER ERZEUGNIS

dar, das bisher unerreicht ist. • Geben Sie uns Ihr Vertrauen und machen Sie einen Versuch mit einer Probebestellung. Unsere Lieferung wird Ihnen dann bezeugen und Sie, wie viele andere vor Ihnen, überzeugen, daß unsere Bathychrom-Tiefdruckfarben tatsächlich ein besonderes Qualitätserzeugnis darstellen.

B I N D E R
GERMANY

GEHR•HARTMANN

DRUCKFARBENFABRIKEN, HALLE-AMMENDORF • TELEGR.: COLORES HALLESAALE

TELEFON: AMT HALLE SAMMELNUMMER 27131, AMT AMMENDORF 54

Gedruckt auf satiniert, mittelfein, chamois Tiefdruckpapier 98 gr.
der Papierfabrik Unterkochen G. m. b. H., Unterkochen/Württ.

mit Bathychrom Braun 30214 u. Bathychrom Grün 3929

A digitális változata a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megozsaad, az ISZT támogatásával készült.

MAGYAR GRAFIKA

HAVI FOLYÓIRAT * X. ÉVFOLYAM 9-10. SZÁM * SZEPTEMBER-OKTÓBER

SZERKESZTI: BIRÓ MIKLÓS

Tanay József

Rabinovszky Márius: Megindult a kiállítási szezon

Rabinovszky Márius: Cselényi Walleshausen ólommetsetei

A kongresszus és a szakmai továbbképzés

Rosner Károly: Kollektív propagandát

Herzog Salamon: A rádió hatása a könyvnyomtatásra

Csemiczky Tibamér: Reklám és rádióreklám

Rosner Károly: Mégis lehet pályázni Magyarországon

Baranyi József: A szedőnek és gépmesternek egymáshoz való viszonya

H. S.: Linotype-zavarok okai és azok elhárítása

Geyer Raoul: A püblicité pszichológiája

L. L.: Regiszterbeállító-készülék

H. S.: Az egységes magyar helyesírás szótára és szabályai

Új betűk és díszek — Korrektori rovat

Nyomtatás — Könyv- és lapszemle — Hírek — Feljegyzések

Fedőlapunk és mellékleteink — Szerkesztői üzenetek

A kongresszus és a szakmai továbbképzés

Október elején folyt le a Segélyző Egyesület küldöttközgyűlése, amelynek több fontos ügy elintézésén kívül *a szakmai továbbképzés* kérdésében is döntenie kellett. Meg kell valánunk, hogy a döntés nem felel meg annak a várakozásnak, amelyet mi és velünk, sajnos, nem valami sokan tápláltunk iránta, noha bizonyos elismerést nem tagadhatunk meg tőle. Azt hittük, ha már a szakkulturális osztály nem is valósulhat meg mingyárt, legalább határozott időponthoz fogják kötni annak életbeléptetését. Azonban — mint láttuk — alkalmazkodni kellett a szakkultúraellenes

hangulathoz, ami viszont, el kell ismerni, a súlyos gazdasági viszonyokból táplálkozott és így született meg az ügy előadójának, Wanko Vilmosnak *bizonytalan időre halasztó* javaslata. A javaslat, néhány ellenző fölszóálás után, de egyhangúlag határozattá is vált és így hangzik:

„A küldöttközgyűlés változatlanul azt az álláspontot vallja, amelyet már az 1926. évi küldöttközgyűlés is határozattá emelt, hogy: elsörendű föladataink közé tartozik a szakkultúra intenzív fejlesztése és ennek érdekében minden erkölcsi és anyagi támogatást elengedhetetlenül szükségesnek tart. Sajnálattal állapítja meg, hogy

az 1926. évi küldöttközgyűlésnek a szakkulturális egyesületre vonatkozó határozata eddig megvalósítható nem volt és ezt a jelenlegi súlyos gazdasági helyzet ismét háttérbe szorítja, mert minden erőnket a munkanélküli- és rokkantpénztár egyensúlybáhozására kell fordítanunk.

A küldöttközgyűlés kimondja, amennyiben az illetékek fölemelése által a Segélyző-Egyesület pénzügyi helyzete egyensúlyba kerül és ilymódon a tagok összes alapszabályszerű segélyigényei biztosítva lesznek és a szakkulturális föladatak újabb illeték kirovása nélkül megvalósíthatók, kötelezi a vezetőséget a szakkulturális osztály megteremtésére."

Hogy a Segélyző Egyesület kebelében eddig rendezett szaktanfolyamoknak legalább az eddigi keretei biztosíttassanak és hogy a szakkulturális intézmény megalapozásának előmunkálatai minél előbb megindulhassanak,

Csemiczky: Plakát

Novák László tanfolyamvezető javaslatára kimondta még a kongresszus:

„Amennyiben nem kerül pénzbe: a tanfolyamoknak az eddigi arányokban való fõntartása mellett végezze el az új vezetõség a jövendõ szempontjából szükséges előmunkálatokat már a legközelebbi idõkben is, így például lépjen összeköttetésbe a berlini nemzetközi nyomdászszakoktatásügyi irodával, küldjön széjjel vidéki csoportjainknak kiállítási anyagot stb.”

Amint tehát látjuk, a szakmai továbbképzés előharcosainak és híveinek meg kell egyelőre elégedniük azzal, hogy visszafejlesztés nem történt, mert egyes küldöttekben még erre is meglett volna a hajlandóság. De hála a szakfejlesztés terén kifejtett eredményes propagandának és a szakmánk iránt való szeretet terjedésének, a küldöttek zõme a választmány javaslatát Novák László *haladó irányú* pótálásával együtt magáévá tette és így ajtót nyitott a szakkulturális osztály eljövendõ megalapozásának. Tulajdonképpen ez teszi igazán értékesse szemünkben a küldöttközgyűlésnek a szakfejlesztés terén végzett munkáját és *merjük remélni, hogy nem kell majd újabb három esztendõt várnunk a következõ lépés megtételére.* A lefolyt kongresszus munkálkodása iránt való minden elismerésünk mellett azonban ismételten hangsúlyoznunk kell azt az álláspontunkat, aminek egyébként a küldöttközgyűlésen több felszólaló is hangot adott, hogy *a szakmafejlesztés és a szakmai továbbképzés ügye nem egyedül a munkások dolga, hanem ügye, mégpedig nagyon fontos ügye a fõnököknek is.* Ennek megfelelően tehát *a munkaadóknak a munkásokkal közösen kell a szakkulturális tevékenység költségeit előteremteni.* Ha a két érdekelt rész erre az általunk már többször hangoztatott álláspontra helyezkedett volna, akkor — meg vagyunk róla gyõzõdve — ma már messzebb lennénk ezen a téren. És ez természetes is, mert *megosztott teher: fél teher.*

Kollektív propagandát!

Valahányszor egy új rádiócikk vagy rádiócég plakátja, prospektusa, reklámnyomtatványa vagy hirdetése szemem elé vagy kezembe kerül, feldöbben bennem egy kérdés, melyre eddig nem tudtam feleletet találni.

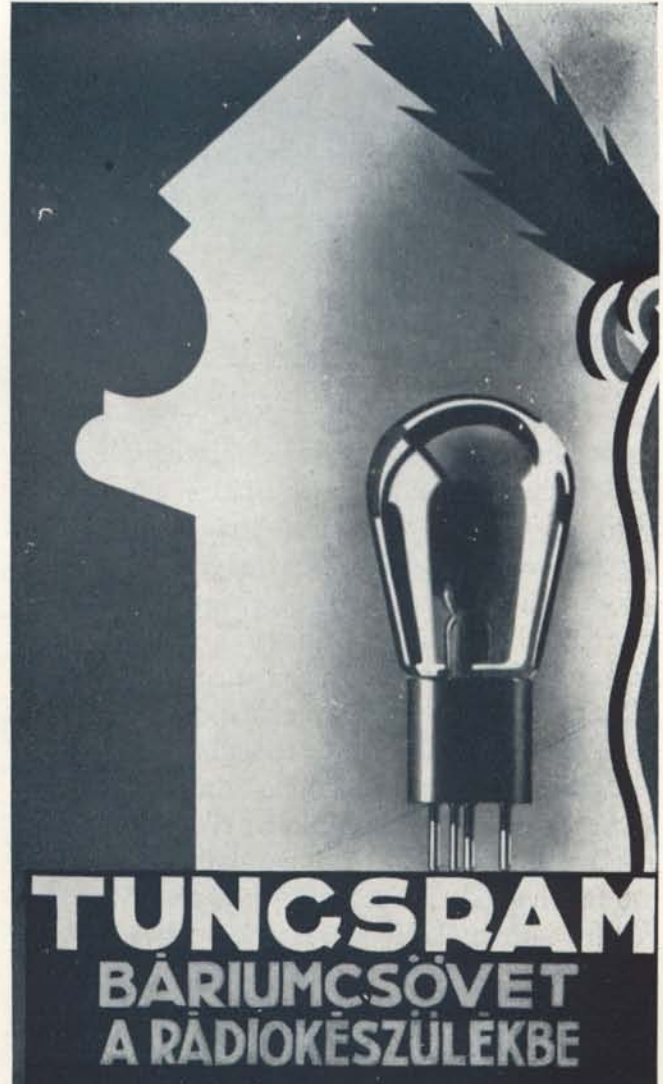
Miért csinálnak a rádiósok egyes cikkeknek, alkatrészeknek, tartozékoknak reklámot és nem a rádióknak? Nem a készüléket értem ez alatt, hanem magát a rádiót. A rádiót mint lehetőséget, a rádiót mint nélkülözhetetlen kultúrtenyezőt, a rádiót mint mindenek felett álló hírszolgálatot. Miért nem harsogják minden úton-módon azt, hogy a lakás kényelmében zavartalanul élvezhetem általa a világ első művészeinek hangversenyét, hogy olyan híreket, melyeket az utolsónak megjelenő esti lap sem tud már közölni, éjjel is közli velem, hogy gyermekemet és magamat nyelvekre oktat, természettudományt és művészetet ad, hogy kenyerem és vizem után legegységesebb szükségleti cikkem?

Miért nem állítottak fel még a rádiógyárak egy központi hirdetési és propaganda-organizációt, mely a rádió népszerűsítésének programjával több hívet szerzett volna a rádióknak és így az összes gyártmányoknak, mint a mai propaganda? A tejet, kevés kivétellel, mindenki ismeri, mégis hirdetik a tej táperezjét, egészséges voltát.

Abban aztán, ahogyan ezt a propagandát felépítik, módban és eszközökben a legváltozatosabb propagandamódozatokat kellene igénybe venni. Mert a rádió a ma és a jövő egyik legnagyobb lehetősége, kell tehát, hogy mindenben, ami vele összefügg, a múlt és a jövő ígéretét adja. A rádió csak modern grafikus, modern tipográfus állíthat szolgálatába, mert a rádió eddig elért eredményei köteleznek.

Ha elgondolom, mennyi idő alatt jut el a hang Amerikából hozzám, elcsodálkozom azon, milyen lassan jut el a legnagyobb rádiócégek vezetője a modern reklámig, a modern grafikáig. Nem szabad elfelejtenünk, mennyivel könnyebb a rádiósok helyzete, mint más gyártmányok készítőié. A rádióknak nincs múltja, nincs tradíciója; a rádióknak csak korlátlan lehetőségei vannak, a rádióé a holnap.

A rádió grafikája. Szóljunk erről is, habár még nem forrott ki teljesen, de a mustról is mondhatunk ítéletet. Plakátban talán csak egy volt eddig Magyarországon, amely a fentvázolt gondolatmenet alapján készült és azt próbálta érzékeltetni, mit hoz a rádió. Bottlik plakátján megelevenednek a rádió szülöttei, amint a készülékből hosszú sorban jönnek felénk. Sajnos, a gondolat nagyon banális feldolgozása inkább ártott, mint használt, mert a gondolat újabb felhasználását nem látjuk, bár ezt a témát jól megoldani igen hálás feladat

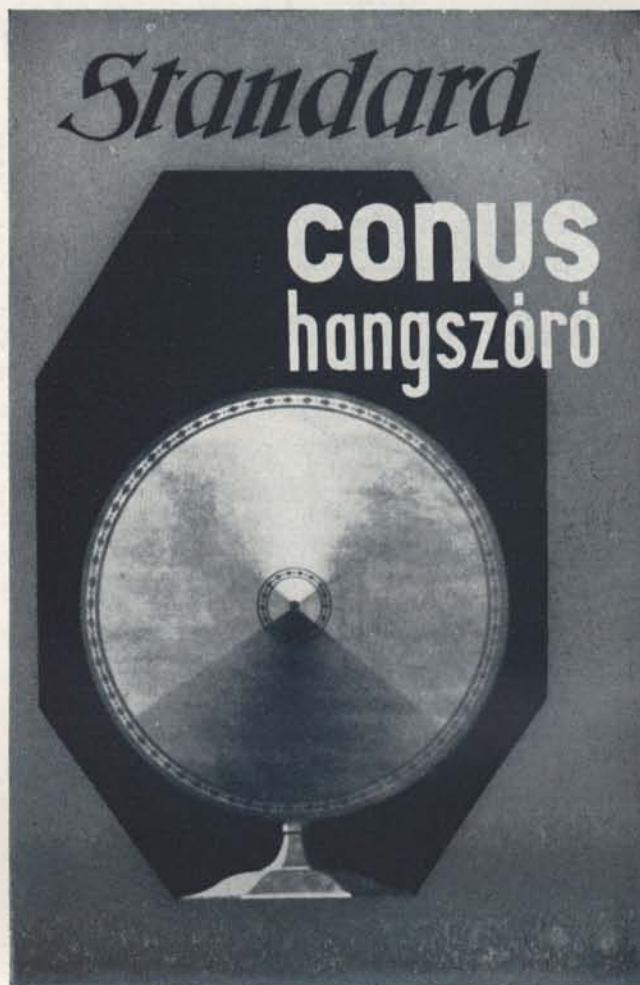

Csemiczky: Plakát

Nemes György: Plakát

lenne. Bortnyik Neutrodin-plakátja egyike a legelső értékeknek. A művész minden előnyét tükrözi, a célt pedig tökéletesen szolgálja. Egyszerűségében rejlik legelsősorban nagy hatása. Csemiczky, a rádióreklámok legnagyobb részének grafikusja, már-már specialistája e cikkek, két plakáttal fog a közeljövőben megjelenni. E két plakát, mely egyben testvérvállalatok reklámjára is például szolgál, bravúros technikáján kívül folt-hatásában és elgondolásában elsőrangút nyújt. A figyelmet teljesen a hirdetett cikkekre fordítja és rajzban annyira kifejező, hogy minden szót teljesen feleslegessé tesz. A Bortnyik-iskola növendékei részére kiírt szűkebb pályázat két pályamunkáját mutatjuk be, melyek a Standard-hangszóró részére készültek és melyeken a mester hatása el nem vitatható, azonban a tanítványok invenciójáról is teljes elismeréssel írhatunk. Ami ezenkívül rádió- és rádiócikk-plakát volt, arról jobb nem írunk.

Révész Imre: Plakát

A Rádió-Amateur Bortnyik-plakátja, bár nem éri el a Neutrodin-plakát színvonalát, szintén figyelemre méltó.

Ennyit a plakátokról.

A propagandanyomtatványok felsorolásába vagy részletes kritikájába nem bocsátkozhatunk, mert az túlmessze vinne. Csak itt is újra és újra kell hangoztatnunk azt a meggyőződésünket, hogy jó papíron, tiszta színekkel, szép betűkkel sokkal gazdaságosabb egy körlevél vagy prospektus, mint a látszólag olcsóbb, mert hatásában a kétfoldos nem mérhető össze. E tekintetben például szolgálhatnak a Philips- és a Viktoria- (Minerva) cég nyomtatványai, melyek közt utóbbinak anóddobozai a rádiószakma legízlésesebben megoldott csomagolásai.

*

Milyen lesz a holnap? Mit várhatunk a rádió grafikájától, a rádió reklámjától? Kialakulhat-e egy

Unger Gitta: Plakát

új stílus, egy új hang? Sajnos, nem hisszük. Már fáj a szemünk a folytonosan towarezgő körökben, most már mást, frissebbet várunk, nem elégít ki egy-két jó plakát. A rádiószakma kötelessége új útra lépni, modern tipográfiát, modern grafikát kérni és ennek eredménye nem fog elmaradni. Új színfoltokat kérünk az uccára, mint ahogy új volt

Schwarcz István: Plakát

a hang is, melyet a hangszóró először dobott felénk, mely hangot azonban a plakátban, a hirdetésben nem találta meg a rádió. Ötleteket kérünk, ötleteket várunk a rádiótól, amikkel eddig adós maradt. Mert van még grafikus és nyomdász, ki csak az alkalmat várja, hogy tudását és energiáját a rádió szolgálatába állítsa. Rosner Károly

A rádió hatása a könyvnyomtatásra

Minden újabb technikai vívmány, minden újabb nagyszabású találmány könyörtelenül nyúl bele az emberek százezreinek megszokott életébe. Ugyanakkor, amikor hosszannával fogadja a haladásra, a fejlődésre vágyakozó emberiség a korszakalkotó technikai találmányokat, akkor egyúttal sokan veszítik el betevő falatjukat eddigi foglalkozásuk fokozatos vagy hirtelen megszűnésével. Nem is kell régi példákra hivatkoznunk: a szabók gép-

rombolására, amikor a varrógépek a szájukból ütötték ki a kenyeret; a textilmunkások forradalmára a mechanikai szövőgépek föltalálása idején; a delizsánsz, a gőzmozdony megjelenésére, amikor a fuvarosok helyezkedtek szembe vele. Hiszen szemünk előtt folyik le az a nagy technikai átalakulás, amely a mi húsunkba is belevág.

Az autóközlekedés terjedésével megszűnt a bérkocsisipar és ha a bérkocsisok nem siettek autó-

Zsengery Rózsi: Plakát

vezetést megtanulni, elvesztették kenyerüket; a mozgófénykép találmánya majd mindenütt a színházakat döntötte válságba. Sok megszűnt, sok tengődik. Nálunk is így van. A szedőgépek terjedése a kéziszedőket arra kényszeríti, hogy igyekezzenek a gépszedést megtanulni. És ahhoz kétség nem fér, hogy — noha a szedőgépek szaporodásával együtt a munka is arányosan több lett — szedőgépek nélkül ma nem lenne annyi munkanélküli szedő, mert a meglévő munka jóidőre ellátná munkával a kéziszedőket. A szedőgépek terjedése beleszólt a betűöntők életmódjába is: a régebben szükségelt könyvbetűknek még a törtrésze sem fogy el. A gyorsajtók, sőt téglanyomósajtók önberakóinak fokozatos terjedése már nálunk is — ami azelőtt soha nem történt meg — a nyomdai munkásnők százalékait tartja állandóan munka nélkül. Mindehhez még csak a külföldön nagy garral beharangozott gyorszedőgépek hiányzanak, amelyek több városban, központi irányításra ugyanazt a szedést produkálják, például szenzációs világesemények, táviratok stb. És a külföldi szakkörök komolyan fog-

lalkoznak vele. A rádió korában pedig, amikor egy pillanat alatt fotográfiákat, képeket rádióznak egyik világrészről a másikba és amikor a tengeren tovasikló hajót a szárazföldről irányítják, kiszámíthatatlanok a lehetőségek.

Itt van a legújabb technikai csoda: a beszélőfilm. Ez nemcsak a színházak egzisztenciáját támadja meg, hanem ahol ezt rendszeresítik, egész zenekarok válnak fölöslegessé. De azért nincsen semmi ok a kétségbeesésre. Az embereknek egyszerűen alkalmazkodniuk kell az új viszonyokhoz. Az új találmányokhoz való gépeket is gyártani kell. Az egyik téren fölöslegessé vált embereknek *át kell nyergelniük* újabb kenyérkereseti pályákra. Viszont igaz, sajnos, hogy azokon soha *nem helyezkedhetnek el annyian, mint amennyien az előbbiekből kiszorultak*. Ez a különbség adja a nagy állásnélküli tömegeket mindenütt a világon. Például Angliában egyedüli ma 1,300.000 ember van állás nélkül. És ez a gazdasági válság többé-kevésbé mindenütt jelen van.

Szükség volt arra, hogy mindezt megemlítsem, hogy rámutassak a mai gazdasági helyzetnek a termelési eszközökkel, az emberi munkát sokszorosán meggyorsító gépekkel való összefüggésére. Így érkeztem el *a rádiónak a könyvnyomtatásra való hatása* tárgyalására. A rádió mibenlétét lapunk olvasóinak nem kell magyarázni, de ez nem is tartozik ebbe a keretbe. Egyedül az a feladatom, hogy vizsgáljam meg: mennyiben érinti a rádió a könyvnyomtatást. És mingyárt meg is mondhatom, hogy nem is kell nagy vizsgálódás ennek megállapításához. Szinte mindnyájan látjuk azt világosan, ha eddig nem is vettünk róla tudomást.

A rádió már ma is nagyon sok embert von el az olvasástól. Azok, akik csak időtöltésből olvastak és ilyenek sokan voltak, ma odaülnek a készülékük elé és — hallgatnak. Kapnak ott, amit szívük, szájuk, vagyis fülük kíván: színdarabot, föl-olvasást, tudományos értekezést, mezőgazdasági tanácsot, *napihíreket*, szavalatot, novellát stb., stb. Szépirodalmat, ujsághíreket nyújt a rádió és ezzel könyvet és ujságot helyettesít. *A rádió tehát veszedelemes konkurrensé* nemcsak a színháznak, zenészeknek, hanem *a könyvnyomtatásnak is.*

A tőzsdés, aki csak a tőzsdei jegyzések miatt vette az ujságot és amúgyis alig ér rá olvasni, egy

óra felé fölteszi a hallgatót a fejére és megtudja, hogyan állnak papírai a tőzsdén. A szórakozásra, vígságra vágyódó csak megnézi, mikor ad le a rádió humoreszket, bohózatot és a jelzett időben leül és hallgatja, míg azelőtt ilyenkor egy-egy Karinthy- vagy Sipulus-könyvet vett elő. Akik búsulni akarnak, szintén megkapják a magukét a rádión.

Tudjuk jól, hogy a művelt lélek művészetre, tiszta irodalomra, könyvekre is szomjazik és őt a rádió *teljesen* nem elégíti ki. Éppen azért vesz néha könyvet is, de csak olyan csekély mértékben, amilyen arányban ezek az intellektuális emberek vannak. Így a rádió is egyik oka szerintem a könyv válságának.

Nem kerüli el figyelmemet az sem, hogy a rádiónak hatalmas irodalma van: rádió-szakkönyvek, rádió-szakfolyóiratok jelennek meg a világ minden táján és a napilapok is külön rovatokat nyitottak a rádióhíreknek és műsoroknak, de mindez távolról sem ellensúlyozza azt a kárt, amelyet a rádió a nyomdászatnak máris okoz. A jövőre vonatkozóan nem is kell jósoknak lennünk ahhoz, hogy nagyobb befolyást várjunk a rádiótól a könyvnyomtatásra. A rádió előreláthatóan további fej-

lődése során fokozott mértékben fogja elhódítani az olvasóközönséget a lapoktól is, a könyvektől is, amint fokozatosan hódítja el már napjainkban is a hangversenytermektől és színházaktól. Most kötötte meg például a budapesti Stúdió a m. kir. Operával az egyességet, hogy operaelőadásait közvetíthesse a rádión. Már közvetíti is.

Azonban mindennek nem az a következménye, hogy a könyvnyomtatók most már ellenséges indulattal álljanak szemben e csodálatos technikai találmánnyal. Ez a kultúra ellen való neveléses harc volna és nem lennének jobbak a szabóknál, akik az első varrógépeket szétrombolták. Azután meg rengeteg kereseti alkalmat ad a rádió az ipar és kereskedelem százezernyi embereinek, akárcsak a mozgófényképipar. Mint ez, a rádió is sok hirdetése révén a lapkiadók és ezzel közvetve némiképpen az újságnomdák érdekeit szolgálja. Csak a kultúra fegyvereivel, egyedül a *szakkultúra fegyverével* kell a könyvnyomtatónak fölvennie a versenyt a technika mai és eljövendő vívmányai-val. *Szaktáncát fejleszteni, színvonalát emelni kell, hogy új területeket hódíthasson* mindazok javára, akiknek szép mesterségünk kenyeret és egzisztenciát ad.

Herzog Salamon

Reklám és rádióreklám

1. *A reklám* nem cél, hanem eszköz.
2. *A reklám* jóságának kritériuma a hatás.
3. *A reklámhoz* nem jóízűség kell, hanem szak-tudás.
4. *A reklám* a közönségnek készül és nem a rendelőknek.
5. *A reklám* a jelenben hat, tehát a jelen nívóján kell állnia.

*

6. *A plakát* nem kép, hanem ható felület.
7. *A plakát* nem az otthon díszítésére szolgál, hanem a siető ember megállítására az uccán.
8. *A plakát* hatása egy másodpercig tart, tehát csak ennyi mondanivalót bír el.
9. *A plakát* nem az áru ábrázolása, hanem propagálása.

10. *A plakát* a máé, tehát nincs helye benne konzervatív tradícióknak.

*

Mikor egy új cikk megszületik, azonnal szükségessé válik számára a reklám. A cikk, valamint fogyasztóközönségének minémúsége határozza meg a cikk reklámját. Figyelembe kell venni a cikk specifikumait, előnyeit, hatását, azokat a helyzeteket, amikor használatra tart igényt és az általa létrejött hatásokat és eredményeket. Figyelembe kell venni fogyasztóinak úgy szellemi, mint anyagi szempontból nézett összetételét. Ezekre a pontokra kell megalapozni a reklámját és ezek a megfigyelések kell hogy képezzék a bázist az egyes reklám gondolatoknál.

Alkalmazzuk ezeket a tételeket a rádió reklám-

A Postatakarékpénztár plakátpályázatáról:
E. Kandó Gyula terve

jánál. Helyzetünk annyiból lesz könnyebb, mint talán más esetben, mert olyan cikkről van szó, amelynek még nincsen multja és így reklámjában sincsenek kerékkötő tradíciók és nyugodtan vehetjük alapul a józan gondolkodást.

A rádió reklámjának célja, hogy rádiót adjunk el. Talán furcsán hangzik, hogy ilyen természetes dolog fölemlítésre kerül. Pedig nagyon rászorul. Nem az a cél, hogy a konkurenciát támadjuk, vagy költségekben túlszárnyaljuk, sem hogy hozzátartozóink szépérezékét kielégítsük, sem hogy mi gyönyörködünk reklámunkban. Nem. Hatást kell elérnünk. Rádiót kell eladni. Hatni kell közönségünkre, vásárlókedvet ébreszteni benne és a mi árunk jóságáról győzni meg. Ebből a szempontból kell kiindulnunk reklámunk megválogatásánál. Nem szórakoztatnunk és gyönyörködtetnünk kell reklámunkkal, hanem vevőt teremteni. Ehhez pedig az kell, hogy tisztában legyünk cikkünkkel és vevőkörünkkel. Ha egy szép női fej jó reklám egy szappanhoz, nem biztos, hogy ugyanaz a fej

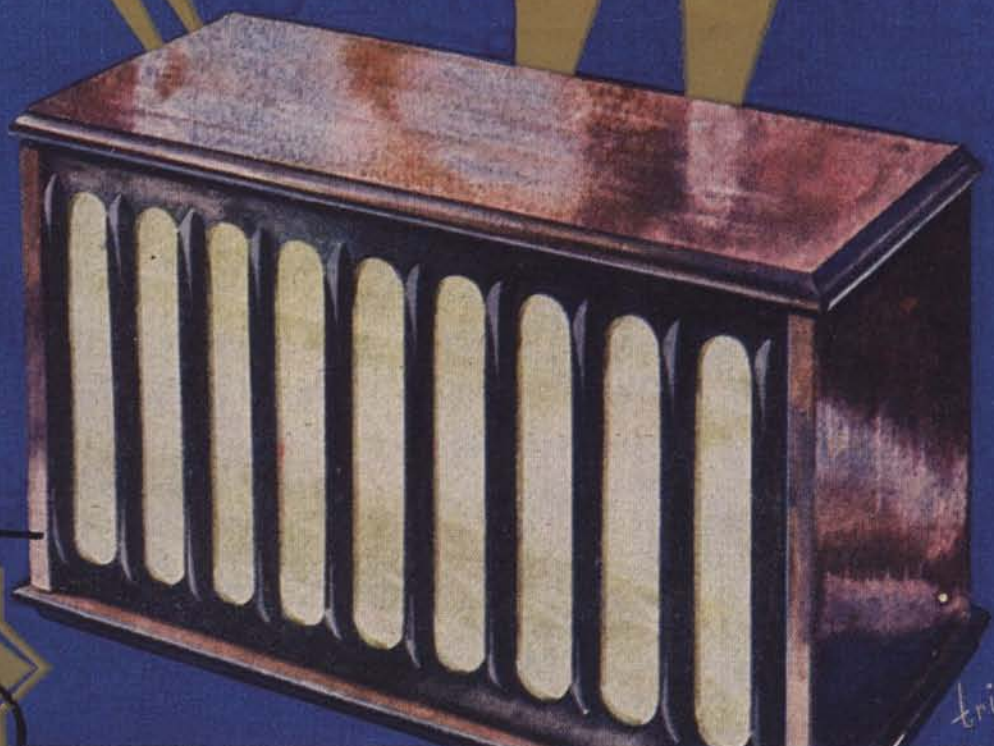
egy forrasztó-pákához is jó reklám lesz. Sőt az ellenkezője bizonyos. A rádióról mint cikkről nem sokat kell mondanunk. Minden kereskedő és gyáros egy kis igyekezettel önmaga tájékozódhat afelől, hogy mit árul. Beszelnünk kell azonban a vevőkről. A rádió vevőköre nagyon heterogén és sokan állítják, hogy túlnyomó részben anyagiilag és szellemileg közepes nivójú elemekből tevődik össze. De egyet el szoktak felejtetni. A rádió egy minden ízében modern produktum. Hatásában pedig kultúrát terjesztő és szellemi nivót emelő. Tehát mikor a vevő érdeklődésével a rádió felé fordul, saját szellemi körülményeinél fejlettebb fokú reklám kell hogy fogadja és ezáltal már a legelső lépésnél szuggerálhassunk egy előnyt, amit a rádió nyújt, a szellemi fölény előnyét. Mikor valaki a rádió iránt kezd érdeklődni, haladni akar a korrallal. Tehát nem fogadhatjuk egy régi reklámötlet régi kivitelével. Ne irtózzunk a modern reklámtól, amiért rossz reklám is van. A kettő nem egy és ugyanaz. A rádiónál pedig csak a modern reklámnak van helye. Lakásban, közlekedésben, élvezeti cikkekben és praktikus holmokban, a zongorától a főzőedényig, modernet keresünk és vásárolunk, miért csak a művészetben és a reklámban hódódozunk a moderntől? Nem abszurdum új típusú készüléket, ami talán csak egy hónapja van forgalomban, olyan dobozba csomagolni, amelyik már dédanyánk vendégghaja számára is ősi lett volna? Tény, hogy a rádió aktív vevőköre a korrallal akar haladni és modern cikket akar. A reklám pedig rányomja bélyegét a cikkekre. Ősi reklám mögött senki sem fog kutatni újszerű konstrukciójú készüléket. Ha vevőkörünk nem is mind intellektuell, de a rádióval szemben mind olyan igényekkel fog fellépni. Ugyanannak a vevőnek el lehet adni, egy bizonyos reklámmal, egy ablaktisztítót, de ugyanazzal a reklámmal nem lehet eladni egy fejhallgatót. A rádió kultúrcikk, tehát a reklámja kultúrreklám legyen. A rádió a máé és a holnapé, tehát a reklámja is a máé és a holnapé legyen.

Csemiczky Tihamér

Vidéki bevezetett nyomda, pénzes

TÁRSAT KERES

Levelek „Biztos jövő” címmel e lap kiadóhivatalába küldendők

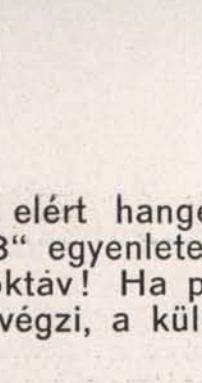

1903-1928

ARCOPHON 3

a középfrekvésben elért hangerőnek kis töredékére esik, addig az „Arcophon 3” egyenletes hangerővel visszaadott hangterjedelme teljes 6 oktáv! Ha pedig az összehasonlítást közönséges hangszórával végzi, a különbség még sokkal nagyobb lesz.

Mivel magyarázható az „ARCOPHON 3” kiváló teljesítménye?

Az egésznek titka az egyedülálló konstrukcióban rejlik. Mellékelt rajz az „Arcophon 3” különleges ivmembránját ábrázolja, melyet mindkét oldalon elektromagnetikus uton vezérelt nyelv hoz rezgésbe. Ennek erősebben görbült, ennél fogva merevebb részein a magas hangok (félhangok) alakulnak ki, míg a mély hangok lassabb rezgései az egész felületen végigfutnak. Ily módon volt elérhető, hogy az „Arcophon 3” az egész hangskálát a legmélyebb basszustól a legmagasabb félhangokig teljes

hangerővel reprodukálja. Ez annyit jelent, hogy a zene valóban muzsika, a beszéd pedig emberi és nem „rádióbeszéd”. Ez különösen akkor fog feltűnni Önnek, ha az „Arcophon 3”-mal olyan műsort hallgat végig, melynek szereplőit már a színpadról ismeri: a **hangjukról** rögtön felismeri őket. A legjobb teljesítményt természetesen akkor éri el, ha jó vég-erősítő csövet és megfelelő anódfeszültséget használ. Feltétlenül ajánlatos végerősítőnek az RE 134 illetőleg RE 124 jelzésű Telefunken csöveket használni. Önnek, hogy ítélhessen, egyszerűen hallania kell az „Arcophon 3”-t. Rádiókereskedője — éppen úgy, mint minden más Telefunken-gyártmány bemutatásánál — örömmel áll rendelkezésére. Figyelje meg hangerejét és hangtisztaságát, úgy a legmélyebb, mint a legmagasabb hangoknál, majd hasonlítsa össze a legdrágább más gyártmányu hangszórókkal nemcsak zene, hanem beszéd és előadás vételénél is.

Ilyen objektív összehasonlítás után a választás nem fog nehezevére esni, mert aki hallotta az

ARCOPHON 3

hangját, annak olthatatlan vágya támad, hogy otthonában az szólaltassa meg a sok-sok adóállomás által oly pazar bőkezűséggel szerteszegőzött muzsikát és kulturát.

ARCOPHON 3

Miben különbözik a jó hangszóró a többtől?

Az átlagos hangszóró csupán a közepes fekvésű hangokat adja vissza és azokat is meglehetősen korlátolt terjedelemben. Ha azonban Ön a muzsikát a maga eredeti szépségében akarja élvezni, ilyen kis hangterjedelmű hangszóró igényeit már nem fogja kielégíteni, mert ezeknél a hangnak tulajdonképeni karakterét megadó magas- és félhangok teljesen hiányoznak. Világos, hogy minden tekintetben kiváló csak

olyan hangszóró adhat, mely úgy a magas, mint a mély fekvésekben is lehetőleg nagy hangterjedelmet ölel fel. Önnek tehát zenei igényei kielégítésére olyan hangszóróra van szüksége, mely természetű hangvisszaadás mellett nagy terjedelemmel rendelkezik.

Figyelje meg, hogy az „ARCOPHON 3” hogyan tesz eleget ezeknek a feltételeknek:

Tudományos kísérletek bizonyítják, hogy az „Arcophon 3” a nagy oktáv mély G hangjától az 5-vonalas magas G-ig az összes hangokat gyakorlatilag teljesen egyenletesen adja vissza. Ha Ön a fenti ábrában összehasonlítja az „Arcophon 3” hangterjedelmét egy más jó hangszóró hangterjedelmével, a különbség azonnal szembeszökővé válik, míg a másik hangszóró csak 4—4^{1/2} oktávot reprodukál egyenletes hangerővel és ezenkívül hangereje

Eredeti Telefunken

az egész világon ismert kifejezés arra, hogy a gyártmány legkiválóbb a rádiópiacra. 25 éves kutató munka és tapasztalatok alapján Telefunken a rádiótechnika élén áll. Telefunken készülékek a leg gondosabb műhely-

munka mellett tökéletes hangtisztaságot és az elérhető legnagyobb teljesítményt egyesítik magukban. „EREDETI TELEFUNKEN” készüléket birtokolni minden rádióelőfizetőnek vágya.

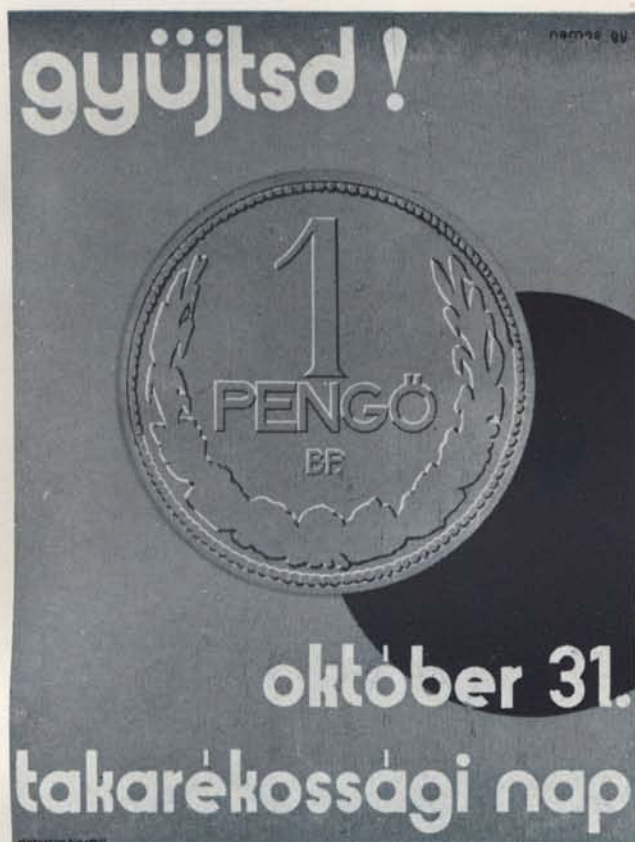
ARCOPHON 3
a legnagyobb hangterjedelmű hangszóró

Ára sötétbarna tölgyfaszekrényben P 148.—

TELEFUNKEN

LEGMODERNEBB KONSTRUKCIÓ — 25 ÉVES TAPASZTALAT

6340.29 HUNGÁRIA RT. BUDAPEST

A Postatakarékpénztár plakátpályázatáról
Pályadíjnyertes: Nemes György

A Postatakarékpénztár plakátpályázatáról
Jutalmazott: Révész Zoltán és Körner József

Mégis lehet pályázni Magyarországon

A Postatakarékpénztár plakátpályázatáról csak kevesen tudtak és a figyelmet erre az akcióra egy plakát fordította, mely mindenkit feltétlenül megállásra készített. „Gyűjtsd” és alatta a ragyogó ezüsfényű pengő, vörös háttérben tökéletes árnyékával, teljes egyszerűségében frappáns hatásával.

Ki csináltatta ezt a plakátot? A kérdés kézenfekvő volt. És most jött a meglepetés nagyobb része. A beérkezett pályamunkák legnagyobb része a legújabb irány fiatal grafikusainak igen figyelemreméltó, tehetséges munkája, nem hiba nélkül való, de átgondolt, kompozícióban igen gazdag, színekben mindig friss, ötletben mindig rendelkező.

A dícséret azonban nem a művészeket illeti. A dícséret a kiíró intézetet illeti, mely határozottan a legjobb plakátot választotta ki, szakított minden tradícióval és a célszerűséggel, az eredmény útját választotta.

És itt álljunk meg egy szóra. E lap hasábjain már sokszor hangoztattuk a modern reklám alapelveit, megrajzoltuk a ma szükséges propaganda útját. Sajnos, kevesen léptek erre az útra, kevesen akarták meghallani a ma hangját. Az idő minket igazol és fog mindjobban igazolni. E pályázat pályamunkái, e pályadíjas munka újra annak bizonyítékai, hogy nem állhatunk meg a küszöbön. A tehetségek oly dúsan teremnek, hogy bármely nyugati ország dicsekedhetne velük. Tessék alkalmat adni a képességek kifejlődésére és plakátjainkkal felvehetjük a versenyt rövidesen a nyugati országokkal.

Ha nézzük a plakátoszlopainkat elcsúfító, cégének a legkisebb reklámot sem nyújtható gyár erődlőrésen kiözönlő, selymekben édesen mosolygó hajadont és mellé tesszük a vörös háttérű ezüst pengőt, még ezt a papírra nyomott pengőt is sajnáljuk az ilyen értelmetlen és céltalan reklámra!

A Postatakarékpénztár plakátpályázatáról. Vásárhelyi Győző tervei

A Postatakarékpénztár plakátpályázatának díjnyertese, *Nemes György* már ismerősünk. Budapest idegenforgalmi propagandájára készült parlament-plakátja egyike az utóbbi évek legsikerültebb plakátjainak és ha az idegenforgalmi propagandánkat intéző urak csak egy részét bírnák annak a hozzáértésnek a reklám terén, melyről a Postatakarék urai most bizonyosságot tettek, minden külföldi metropolisban számtalan ember figyelne fel a pesti parlament képére, a magyar főváros nevére.

A jutalmazott plakát művészei, *Révész Zoltán* és *Körner József* határozott rajztudást árulnak el, bár tőlünk igen távol áll édeskés megoldásuk. Pszichológiailag megokolt, gyermeket szerepeltetni a takarékosági gondolattal kapcsolatban, csak plakáthatásában ez a terv sok más mögött marad. Egy kizárólag asszonyokhoz intézendő röplap fejképeül nem lenne hatástalan. *E. Kandó Gyula* terve határozottan a legplakátszerűbb, kompozícióban teljesen kiegyensúlyozott, feltan igen erős hatású

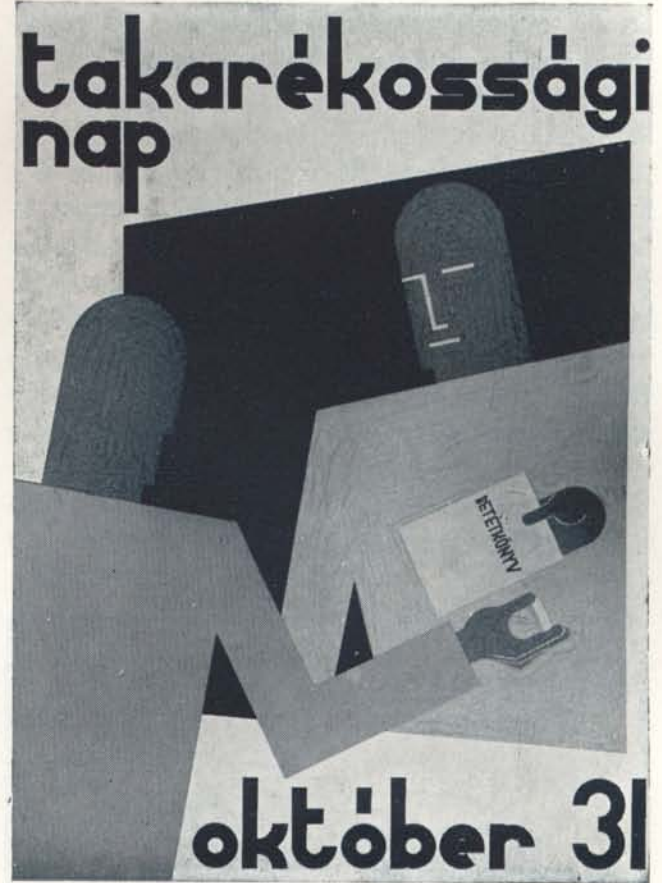
és a díjnyertes plakát mellé állíthatjuk grafikailag, bár elismerjük, hogy nem annyira egyértelmű, mint a nyertes. Figyelemmel fogjuk kísérni ennek az előttünk eddig ismeretlen művésznek további munkáit!

Vásárhelyi Győző két terve közül a lelakatolt pénztárca lényegesen jobb, mint a takarékpersely. Az előbbi igen finom, figyelemreméltó munka, grafikailag mindkettő megoldott, dicséri tervezőjük rajztudását. A pénztárcás tervnél kis hiba csúszott csak be, a 31. szám megokolatlan nagysága és kiemelése az október sorból.

Révész Imre mindkét terve erősen Berény hatását tükrözi, mint ahogy általában Bortnyik és Berény hatása alatt áll a fiatal generáció legtöbb tagja.

Örvendetes jelenség mindenesetre, hogy két ilyen kitűnő egyéniség milyen kedvező irányba tudta lendíteni a már-már konvencionálisan ötletszegénységbe süllyedő magyar plakátművészetet.

Ennek a pályázatnak az eredménye kell hogy

A Postatakarékpénztár plakátpályázatáról: Révész Imre tervei

a művészek nagyobb rétegét mozdítsa meg elkövetkező plakátpályázatokon való részvételre, de egyszersmind nagyon szükséges, hogy a díjkiírók

is levonják azt a tanulságot, hogy eredményes pályázatot csak modern szellemű, hozzáértő zsűrivel lehet elérni.

Rosner Károly

A szedőnek és gépmesternek egymáshoz való viszonya

A céhek idejében, amikor még a nyomdász ezer-mester volt, e kérdés nem volt probléma. A nyomdász fogalma alatt azt a sokszorosító munkást értették, aki a betűfaragástól, betűszedéstől, nyomástól, könyvkötéstől egészen a terjesztésig maga végzett el mindent.

Addig, amíg a nyomdaipar ily módon működött, nagyon kevés köze volt a szedőnek a gépmester munkájához és — vice versa. (Nem számítva azt az időszakot, amikor mindkét művelethez egyformán „értett” a nyomdász.) Megállapítást nyert az a kétségtelen tény, hogy aki sok mindenhez ért, az egyikben sem tökéletes. Kategorizálták hát a mun-

kamegosztás elve alapján a szedőosztályt. Lett kompressz-, táblázat-, merkantil- és akcidensszedő s ma már egy újabb munkakör — a gépszedő. A gépmestereknél: lapnyomó, werknyomó és műmeg színnyomó gépmester. Iparunk mai fejlettsége folytán még a legegyszerűbb kategóriák is megtalálják viszonyukat egymáshoz. Elemi dolog, hogy a kompresszszedő jól kizárja a sorokat és ütődött anyagot ne szedjen szedésébe, mert a „lapnyomó” gépmesternél is kihúzza a henger a betűket, bár-hogy is bezárja. A táblázatszedésnél is megvannak a viszonyi kapcsolatok: abszolút jó, ütődésmentes anyag, ugyanilyen léniák; a tábla és kver regisz-

teriális pontossága, a táblafej vonalainak szabályos érintkezése stb.

A merkantilmunkáknál már komplikált esetekkel is találkozunk; pl. egy blokkötomb készítésének szedése, a nyomásra előkészíteni, amely esetleg mutációkkal van kombinálva, nagy figyelmet és hozzáértést igényel, úgy a gépmester, mint a szedő számára; vagy: szállítási jegyzék, illetve számla szedésének előkészítése, amelynél a kilövésnek és a margóelosztásnak jut nagy szerep, esetleg a perforálás folytán, amikor hajtogatás után minden második oldal eltérő szöveggel van egymástól. De meg kell említeni még a klisével kombinált szedéseket is. Mikor ilyen szedés vár nyomásra, a gépmester már idegesen kerülgeti a szedőtermet, hogy

milyenek a klisék, a betű képe aránylik-e a klisé foltjához. Mert nem mindegy, ha egy finom rászterozású klisé mellé 3—4 cicerós kompakt betűt szedünk! Figyelemmel kell a szedőnek lenni arra is, hogy a 3—4 cicerós sortömb több festéket igényel, mint a közvetlen mellette levő, finom rászterozású klisé. Ha a szedő megértéssel van a gépmester iránt, ezt elkerüli, mert *el tudja kerülni*; vagy a fősort, vagy a kliséket teszi távolabb egymástól, vagy olyképpen konstruálja szedését, hogy az hatásából nem veszítve, mégsem lesz az a kompakt folt a papíron. De ha ez a rendelő kívánsága folytán nem lehetséges és mégis tökéletes gépmesteri munkát akar szállítani, kétszer járhatja a szedést: külön a kliséket, külön a szedést. Így megadhatja a betűnek azt a többet, amit kíván és a klisének is azt a kevesebbet, amelynél többet nem bír el. Az ilyen klisével komplikált szedésnél a legfontosabb a jó kizárás. Lehetőleg gumidurchschusst vagy kartonlemezeket használjunk közvetlen a klisé mellett, mert ezek jobban tapadnak a fához és szorítanak a betűhöz is. Ezáltal elkerüljük a spízselést, de azt is, hogy a gépmester nagyobb példányszámnál 5—10 percenként legyen kénytelen megállni, hogy lenyomja a spízseket, miáltal sok időt veszít (többet, mint amit a szedő precíz munkájával elkerülhet) és nem veri össze az anyagot sem. Célszerű még hézagos, klisés szedésnél, ha a stégeket aljával felfordítjuk, mert ellenkező esetben a rendszeren beállított stégeket a levegő fel-felemeli és ez is sok spízselést idéz elő. Természetesen a klisék külön nyomása csak autotípiáknál értendő, egyszerű, maratott cinkográfia együtt szaladhat a szedéssel.

Külön fejezetet vált ki az akcidensszedő és a színnyomó gépmester egymáshoz való megértő viszonya. Ha nincs kölcsönös megértés, jó munka nem is lehetséges; mert a szedő elgondolását a gépmesternek is meg kell érteni. Ennél a rezortnál az elméletnek pongyolán való ismertetése kevés gyakorlati eredményt válthat ki. A szedő, mikor alkotja a maga vázlatát, nem tudja élőszóval visszaadni mindazt, amit elgondolásával magában rejt. Figyelembe veszi azt, hogy mi célt szolgál, ami megoldásra vár. Milyen legyen a papír színe, minősége és súlya, milyen színű foltot bír el a papír, milyen takaró felülete van a papírnak (síma,

AZ ÚJ KOR SLÁGERE!
REPRODUKCIÓS KAMERA
 ÉS CSÜSZTATHATÓ ÁLLVÁNY, FÉMBŐL

V. KOULA · PRÁGA II
 ŽITNÁ UL. 14 (CSEHSZLOVÁKIA)

Minden reprodukciós technika részére való reprodukciós készülékek és gépek legteljesítőképesebb speciális gyára

LUTZ EDE ÉS TÁRSA
 LAKK- ÉS FESTÉKGYÁR RT

●

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI

FESTÉKEK
 ELSŐRANGÚ MINŐSÉGBEN

BUDAPEST VII, ÖRNAGY U. 4

recés), milyen az alakja. Megválasztja, milyen betűtípus egyezik legjobban a papír mineműségéhez, milyen díszítő-anyagot használhat s ha azok erősebbek, folthatását milyen színekkel redukálhatja olyképp, hogy az színtani, mint technikai szempontból szimmetrikus legyen. Ezt így elgondolja a szedő és meg is szedi. Idomtalan szedésrömbök kerülnek a gépmester elé, meredeznek rá a haránt és függőlegesen futó vonalak és az első impressziója talán a gépmesternek az, mintha egy rideg, zordon jéghegyet állítottak volna elébe, hogy azt ő felszántsa, magot vessen bele, szóval termékenyítse. Életet adjon az idomtalan, hideg és össze-vissza futó vonalaknak, betűknek. És ugyanazt teszi, mint a szedő. Egy kis magyarázat után illesztgeti-billesztgeti a formákat egymás mellé, nézi a papír alakját, színét, minőségét és mielőtt a formarámáért nyúlna, teljesen beleéli magát a kivitelre váró munkába.

Mindazok a gondolatok, amelyek a szedőnél alkotásakor, az ő agyában is szélesebben kergetőznek. Ott jelentkezik aztán a gépmester művészete, amikor a színek keveréséhez ér. Egy árnyalat és már nem fődí a szedő elképzelését. A színeknek

éppúgy kell beszélniük, mint a zenei hangoknak. A mélabúnak, a fájdalomnak éppúgy, mint a vidámságnak, pajzán kacagásnak, mámornak. A lelket, lelki finomságát kell a gépmesternek beleadni; intelligenciáját, tudását. A nyomás technikája pedig már szakkérdés, amellyel csak gépmester foglalkozhat.

És mikor elkészül a mű, gyakran lakonikus megállapításokat teszünk: *jó* vagy *rossz*. A mű két tényezője: a szedő és gépmester, azután még analitikai közlésekbe bocsátkozik egymással, ha valami elgondolásbeli differencia mutatkozik. Bizalmasan, suttogva teszik ezt, mert félnek, hogy megmosolyogják őket kollégái.

Vitatható-e, hogy mennyire fontos e két tényező egymáshoz való viszonya? Nem. Az ilyen nyomdász: *művész*, — nem iparos. Ez a művészi készség pedig egyenlő azzal a régikori privilégiummal, amikor kardot, vagy cilinderkalapot viselt a nyomdász és ez *ipar* üzéséhez *nemesség* járt. Pedig a maiak nem kívánnak se kardot, se mentét, se cilindert, se nemességet, csak *megbecsülést* és — és egy kis *megkülönböztetést*. Akkor talán többen lennének ezek is.

Baranyi József

Linotype-zavarok okai és azok elhárítása

Németországban van nemcsak a bölcsője a könyvnyomtatásnak, hanem a kontinens államai közül ott állítják a könyvnyomtatás szolgálatába a legtöbb technikai vívmányt: gépeket, készülékeket és egyéb technikai segédeszközöket. Mi sem természetesebb ennél fogva, hogy ott fejlődik ki legnagyobb mértékben a különböző nyomdai gépekre — amihez a szedőgépek is tartoznak — vonatkozó irodalom. A német gépszedők nem elégszenek meg azzal, hogy a Bildungsverband külön géptechnikai folyóiratot, a „Graphischer Betrieb”-et adja ki és hogy az ő spártájuk tagjai részére „Technische Mitteilungen” címen szakmai értesítőt szerkesztenek, amelyben egymás tapasztalatait mondják el, még vaskos szedőgéptechnikai köteteket is kiadatnak a Bildungsverband-dal, amelyekből tanulhatnak, ismereteiket gyarapíthatják, hogy szükség esetén fölkészülten nézhessenek a

komplikációk elé. Így jelent meg ott nemrégiben a Linotype, a Typograph és a Monotype szedőgépek zavarait tárgyaló három könyv, amelyekben a gépszedők útmutatást találnak a munkájuk közben elforduló legtöbb kérdésre. A Zentralkommis-

A grafikai ipar ajánlásra méltó német szállítócégei

az **Export-Journal** für graphische Maschinen, Papierverarbeitung, Buchgewerbe und Bürobedarf minden kiadásában nagy számban vannak képviselve. Kérjen ingyenes mutatványszámot a Streitberger-Verlag, Leipzig C. 1. Weststr. 13. cégtől. (Ugyanabban a kiadványállatban megjelenik hetenként az ötvenéves „Journal für Buchbinderei- und Kartonnagenbetriebe”. Előfizetési ára negyedévenként 4.50 márka.)

sion der Maschinensetzer szerkesztésében megjelent „Die Linotype” nyomán folytatjuk a stőrungok fölsorolását és megismertetjük olvasóinkkal azok elhárításának módjait is.

A *satupofák* körül levő zavarok közül megemlítjük azt, amikor a *satupofák belső felületén, síkján ólomlerakódás* képződik a matricakép mellett. Ez a jelenség majdnem mindig karöltve jár a kizáróékekre tapadó ólommal. Oka ennek a hibás, spíszelő matricákon kívül a balpofa nehézkes mozgása, ami megnehezíti a kizárást és a zárócsavar működését. Okai még piszok, ólomfröccs stb., a satufopa az elevátorpofához szorul, az öntött-rész törése, ami a pofa helytelen állását idézi elő, de oka lehet a hátsó elevátorpofa meggörbülése is. A matricakép mellett a satupofában a szélek nem élesek vagy ütődöttek, ennél fogva nem záródhat légmentesen a sor a pofa felületéhez és ólom szorul a résekbe. A bajon csak a belső pofafelületek lecsiszolásával lehet segíteni. Ugyancsak ez a teendő, ha a pofák belső felületei, síkjai nem állnak pontos derékszögben egymással párhuzamosan.

A satupofák további baja, ha azok fönt nem

záródnak szorosan egymáshoz. A satupofáknak, ha azokat összeszorítják, olyan szorosan kell egymásra feküdniök, hogy selyempapirost fönt erősen fogjanak, alul azonban a pofák lazán álljanak. A bal satupofának fönről lefelé való kalapálásával lehet a bajon segíteni.

Sok zavart okoznak a satupofák, ha *egyenletlenek vagy megvetemedtek*. Ez a baj legtöbbször abban nyilvánul meg, hogy a gép üres sorokat úgynevezett szakállal önt, vagyis vékony ólomlemezke van a sorok elején, végén vagy oldalt. Ezek a meggörbült pofák használhatatlanok, mert pontatlan méretük miatt már utána sem reszelhetők.

A *zárókészülék* zavarai közül megemlítendő az az eset, ha a zárócsavarnak kevés a mozgási lehetősége vagy egyáltalán nem mozog. Ennek következményei a rossz sorszabályozás, rézpor és belül a satupofák sárgás színe, mert a zárócsavar feszes volta nem engedi meg a matricasor szükséges meglazulását sem a sorszabályozásnál (vonalbaállítás), sem az öntés után.

A *kizárórudazatot* két bütyöktárcsa, az első és második kizáróemelő egy-egy görgővel, kapcsolatban a kizárórúgókkal hozzák működésbe. A kizárórudazathoz tartozó traverz és kifeszítőrúd (Versteifungsstange) hajtja fölfelé az ékeket a kizáróbak segítségével. Ha a *kizáróemelők nehezen járnak fölfelé*, a kizárás nem történik meg a szükséges nyomással. Hogy egy rendesen szedett sor elég jól van-e kizárva, meglátható, ha a gépet közvetlenül a második kizárás után, de az öntés előtt kikapcsolják. A kizáróékeknek szilárdan kell a matricák között állniok és még egy milliméternyire sem szabad hogy kihúzhatók legyenek.

A kizáróemelők nehéz járásának egyik oka, hogy a kizáróemelők szárazan járnak tengelyeiken. Ilyenkor könnyen megrozsdásodnak. Ha a hibát megállapítottuk, akkor bőven kell petróleumozni az olajozólyukakat és később jól utánaolajozni. Másik oka, hogy a kizárórúgók elvesztették ruganyosságukat, de ez csak ritkán fordul elő. Ezért előbb meg kell győződni róla, hogy valóban ez-e az oka a hiányos kizárásnak. Ha igen, meg kell feszíteni a rúgókat, de csak széles formátumoknál. A kizárórudazat akkor is nehezen jár, ha ólomfröccs került rá, ha meggörbült a feszítőrúd, ha szorul a soremelő görgője.

**VASADI
ÉS
VÉRTESI**

(Cégtulajdonos Vértesi Aladár) levélboríték- és papírneműgyár, Budapest, VI. ker. Vörösmarty ucca 50. szám. Tel.: Aut. 221-14 és 130-86. Levélborítékok, ablakos borítékok, mappák, díszlevélpapírok

MINERVA

PIATNIK R.T. BUDAPEST.

A kizárószerkezet további zavara, ha a *kizárórudazat túlmagasan áll*, minek következtében a kizáróékek már az első elevátor leszállásakor megemeltetnek. Ilyen gépen csak lazán kizárt sorok küldhetők el. Ennek főoka a kizáróbütyöktárcsák kopottsága, ami öreg és néha új gépeken is néhány milliméternyi szokott lenni. Ez a kopás abban nyilvánul meg, hogy az elülső emelővégek, amelyek a rudazatba nyúlnak bele, magasabban állnak. Ellenszere nagyobb görgők betevése, amelyek a bütyöktárcsák kopottságát ellensúlyozzák és így a rudazat helyes állását eredményezik. De ennél az eljárásnál arra kell ügyelni, hogy ott, ahol a bütyöktárcsák az emeltyű emelkedését elősegítik, tehát bemélyedéseikben, annyit kell belőlük kiveszelni, hogy a nagyobb görgők az emelőknél elég utat engedjenek fölfelé. Az elegendő útra nézve irányadó, hogy ha egészen lazán kizárt sornál a kizáróemelők legmagasabb állásukat elérik, tehát a második kizárásnál, a hosszú éktoloka (Schieber) szegecselésének másfél milliméternyire kell a rövid tolóka alsó szélétől elállnia. A hosszú tolókanak nem szabad tehát olyan magasra szöknie, hogy a rövid tolóka szorosán a szegecselésbe ütközzön bele. Azonban több sem lehet ez a hézag 2 mm-nél, mert különben csökken a kizáróék kizárási lehetősége.

Kopott görgők vagy görgőszegek (Stiftek) csak kisebb mértékben idézik elő a kizáróemelők túlmagas állását, de a kopásban többnyire karöltve haladnak egymás mellett. Elgömbült első és második kizáróemelő, mint a rudazat túlmagas állásának egyik oka, ritka jelenség ugyan, amely részben erőszakos eljárás következménye, részben szerelési hiba. A gép szerelésénél megtörténik, hogy kalapálással hozzák az emelőket helyes magasságra, amelyek így könnyen ismét visszahúzódnak. Ez annál inkább fordul elő, ha az észre nem vett sok ólomforgács miatt, az alsó állásukba nehezen leszálló emelőket erőszakosan kalapálják le. Az ilyen gyárilag hibás emelőket kalapálását csak szakértő szerelőre szabad bízni.

Gyakrabbi zavar, hogy a *kizáróékek a kizárásnál meggörbülnek*, nevezetesen keskeny formátumnál, amelybe csak 2—4 ék fér bele. Egyik oka, hogy a traverz túlrézsútosan áll, mert a kifeszítőrúdnak fönt a kis csavaroknál túlsok a mozgási tere. Ez az egyoldalú lazaság a traverz baloldalát

az első kizárásnál nagyon lefelé engedi lógni, úgy-hogy a kizáróékeket egyoldalúan találja el és balfelé meghajlítja. A baj segítmódja, hogy új kifeszítőrudat (Versteifungsstange) kell betenni, vagy a bemélyedésbe lent egy stiftet kell behelyezni vagy ráhegeszteni.

Az ékek meggörbülésének egyik oka lehet az is, ha az a csavar, amely a kifeszítőrudat a traverzhez kapcsolja össze, hiányzik. Ez elősegíti az ékeknek jobbfelé való elgörbülését, épúgy ha a traverz bemélyedése fölfelé túlnagy. Ezáltal balfelé nagy a mozgási tere a traverznek, az egyoldalúan magasra csapódik és jobbfelé görbíti el az ékeket. A zavar oka az is, ha kis formátumokhoz arányítva túlerősek a kizárórúgók. Ez utóbbiak ugyanis átlagszélesség szerint vannak beállítva. Tíz-tizenkét ékhez alig elegendők, egy-két ékhez viszont túlerősek. Ahol egyes ékek helyes traverzállás ellenére is meggörbülnek, ott a rúgókat keskeny formátum esetén a feszítőszegek (Spannstifte) segítségével gyengébb rúgózásra kell beállítani.

Legközelebb az *öntőforma* körül előforduló zavarokat ismertetjük majd. H. S.

**VAN-E ÖNNEK
RÁDIÓJA?**

A TÖKÉLETES
KÉSZÜLÉK
LELKE A

V
A
T
E
A

RÁDIÓLÁMPA!

A publicit e pszichológiája

Párizs? Ok és okozat.  t is, irány is, cél is.

S ha valóban minden  t Rómába is vezetne, a vágyak új alakot t rn nek Párizs felé és a nemzetközi kongresszusokat mégis csak Párizsba tereln  valami einsteinivit s. A „világosság városa”? Dehogya. Kongresszusok központja.

 s a tengernyi kongresszus közepette, melyek deleg tjai potyautaz suk s személyi kedvtelésük feletti ujjong sukat halálos komolysággal m imelt „szak rdekl d ssel” igyekeznek kendőzni, eme maskar d -kongresszusok közepette tanácskozott néhány ülésen  t egy csapatnyi lelkes ember. Cs n-desen, komolyan mult ülések val nak ezek, melyek, ha talán a nagy rdem  nagyközönség kegyes érdeklődését nem túlságosan sarkalt k, mégis megérdemlik azok figyelmét, kik örömest kísérik útjain, fejl d sein keresztül az ideát, vagyis az  t-

let t és az erk lcs t, másképpen nevezve, a felfogást. Ez a kongresszus a publicit e nemzetközi kongresszusa volt.

*

E kongresszist k érdekes feladattal gyűltek és-sze. A ma zsarg nj n kifejezve: *mesters g k racionalizálását* akarják elérni, sőt — ami több — azt a művészet fokára emelni. Addig is annak tudományos alapjait igyekeztek meghatározni. Pszichofiziológiai kísérleti állomások (laboratóriumok) felállitását határozta el, melyekben elméletileg és gyakorlatilag is tanulmányozni készülnek a tömeg lelkére és felfogására legjobban ható lehetőségeket. Franciaországban  s Svájcban már meg is nyílt egy-egy ilyenm   nt zet. A növendékeket a kereskedelmi hirdetes és a kereskedelmi propaganda titkaiba avatják be ezek az iskolák.

*

Dehát mi is a publicit e? . . .

A pletyka, a szóbeszéd, a k ztudotts g, a közismertség, a k zelismerts g és a k zelterjedts g matematikája. A nyilvánosság. Akarva vagy akaratlan. Mink a szándékolt, a tendenciózus publicit er l akarunk beszélni.

*

Valamikor  gy mondogatták odahaza: „jó bornak nem kell *cégér*”. Azaz reklám. Jó magyarsággal teht   gy kéne írnom a címet: *A cégér lélektana*. De sem cégér, sem lélektan nem tudják helyettesíteni a publicit e és a pszichológia szavak mögött f lsorakoztatott és kialakult fogalmakat. Reklámot, plakátot azért nem lehet  rni, mert ezek csupán eszközök: nevez k, szorzók és összeadók a publicit e sz mtanj ban. Lélektan pedig túlságosan arisztokratikus szókép. Analizise nehéz. Mert erről van szó: a k zismerts gre való törekvés analiz l s r l, alapelemz s r l.

*

Igen. A publicit e lényegileg nem egyéb, mint együttese mindazon módszereknek, melyek ig nybevetele által egy személy, kereskedő, testület, vállalat stb. t k re, vevőkre, c gfelekre, alkalmazottakra,  ll sra stb. akar szert tenni; m s sz val, melyek alkalmaz s val egy  rdekelts g  rdekl -

CALIFORNIE

ACTIONS DE 10 Francs

SOCIETE DES MINES D'OR

Exploitation des Mines   luviers de la Californie par procédés mécaniques avec l'application du système d'amalgamation. 100 tonnes d'or ont été découvertes dans le département dans la 1re quinzaine de Juin par le beau trois mats le GUILAUME TELL APPARTENANT   LA COMPAGNIE du port de 405 tonneaux actuellement en car ne pour recevoir son doublage en cuivre. La Compagnie pour compléter le chargement de son navire prendra des passagers et des marchandises. Pour les renseignements s'adresser au si ge de la Société 24, BOULEVARD POISSONNIERE, PARIS.

Kaliforniai aranyb nyav llalat hirdetes . Részvénytársaság 10 frankos alapon

NOSTRUM

BEHOZATALI ÉS KERESKEDELMI

+ R É S Z V É N Y T Á R S A S Á G +

BUDAPEST

VII, RÁKÓCZI ÚT 32 (RÓKUSSLAL SZEMBEN)

TELEFON: JÓZSEF 349-20 ÉS 419-42

Levélfej. Szedte Apfel Sándor, Hungária-nyomda.

TELEFONGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

TELEFONFABRIK AKTIENGESELLSCHAFT

SÜRGÖNYCIM _ TELEGR. ADR: TRANSMITTER BUDAPEST

LEVÉLCIM _ BRIEFADRESSE: BUDAPEST 72, POSTAFIÓK 29

TELEFON: JÓZSEF 462-36, 462-37, 462-38, 462-39

BUDAPEST VII. HUNGÁRIA KÖRÜT 167-169.

Levélfej. Rajzolta Csemiczky Tihamér.

A digitális változat a MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyesulet/>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

Palaba

zseblámpaeleme
mindig világít,

anódtelepe
örökös erő!

Pála és Társa Rt

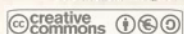
Budapest VI, Csengery ucca 74. szám

PHILIPS RÁDIÓ ÉS VILLAMOSSÁGI RT

PHILIPS

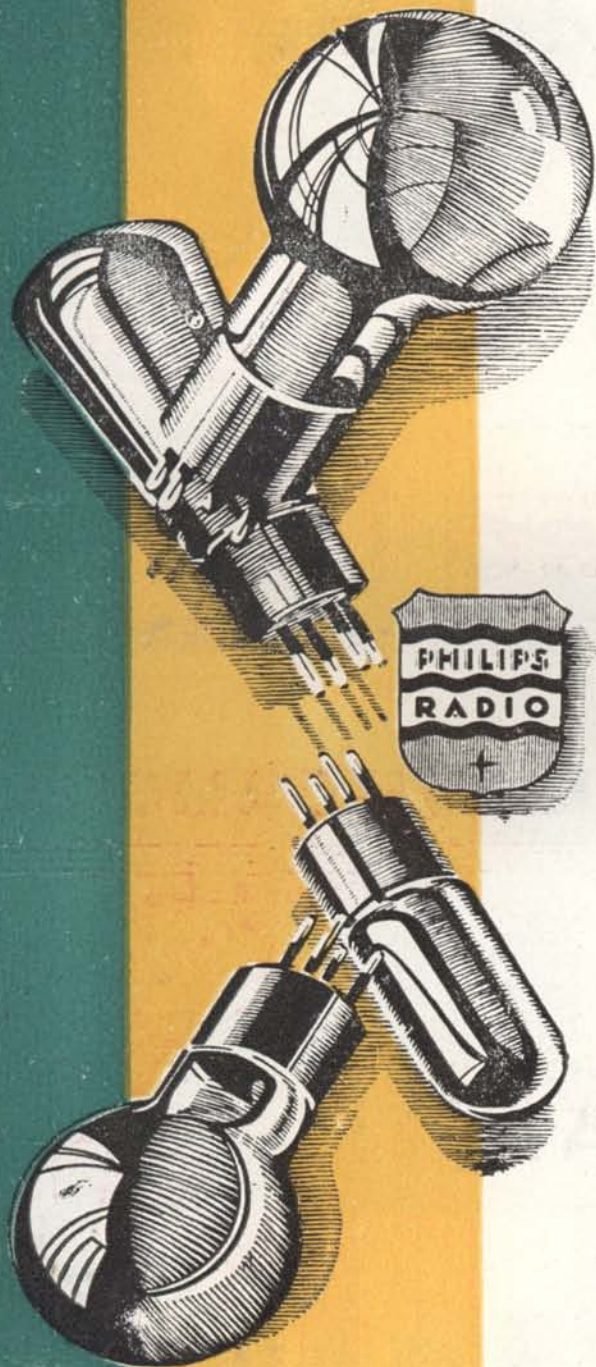
ARMATÚRÁK
BELSŐ ÉS KÜLSŐ VILÁGÍTÁSRA

Reklámlap. Tervezte Horváth Ferenc, Biró Miklós nyomda rt.

A digitális változat a MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyesulet/>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

Gondol-e arra, hogy
telepeit állandóan
tölteni is kell?

Ha igen, úgy töltőbe-
rendezését feltétlenül

PHILIPS

egyenirányító
csövekkel
szerelje fel

Óriási teljesítmény!

PHILIPS

egyenirányító csövek

GRÁBER ÉS TÁRSA

VICTORIA ELEMGYÁRA

Budapest, Szt. Domonkos u. 14. Tel.: 391-97

VICTORIA	Standard zsebelem	P	— .54
VICTORIA	rúdelem	P	— .36
VICTORIA	60 V Superanód	P	7.20
VICTORIA	90 V Superanód	P	10.80
VICTORIA	120 V Superanód	P	16.32

Árúlap. Tervezte Horváth Ferenc, Biró Miklós nyomda rt.

ÁRBAŊ, MINŐSÉGBEN UTÓLÉRHETETLEN

VILLANY-
ÉS RÁDIÓCIKKEK
ÁLLANDÓ NAGY RAKTÁRA

BARTA ÉS TSA

FŐÜZLET: VI, PODMANICZKY UCCA 39

(CSENGERY UCCA SAROK) FIÓK:

VII, RÁKÓCZI ÚT 30. SZÁM

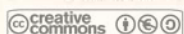
(NAGYDIÓFA UCCA
SAROK)

KERESKEDÉSE

VILLANY - RÁDIÓ

KAPCSOLÁSI VÁZLATOKAT, LEGÚJABB
KÉPES ÁRJEGYZÉKÜNKET DÍJTALANUL S
SZÍVESEN ADJUK T. VÁSÁRLÓINKNAK

Cégjegy. Tervezte Czinolter Károly, Biró Miklós nyomda rt.

A digitális változat a MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyesulet>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

NEUTRODYNE

BORTNYIK

Reklámlap. Tervezte Bortnyik Sándor.

A digitális változat a MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyesulet/>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

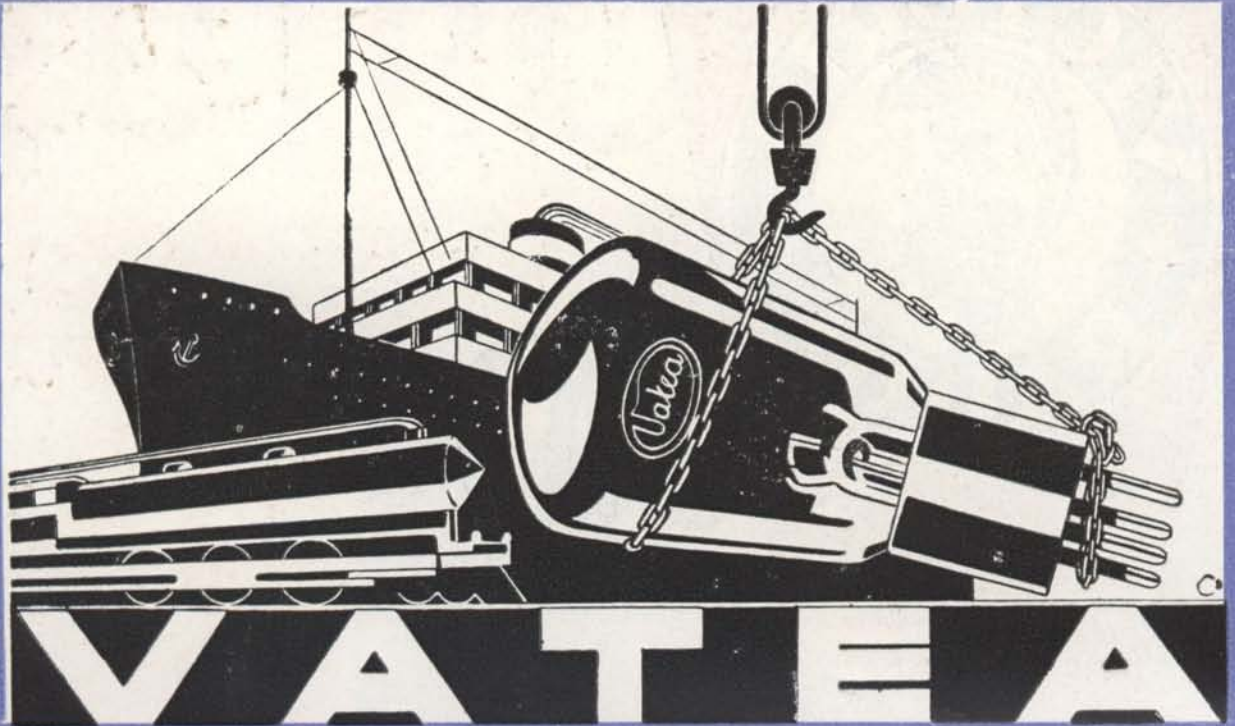
VICTORIA

S U P E R S E L E K T

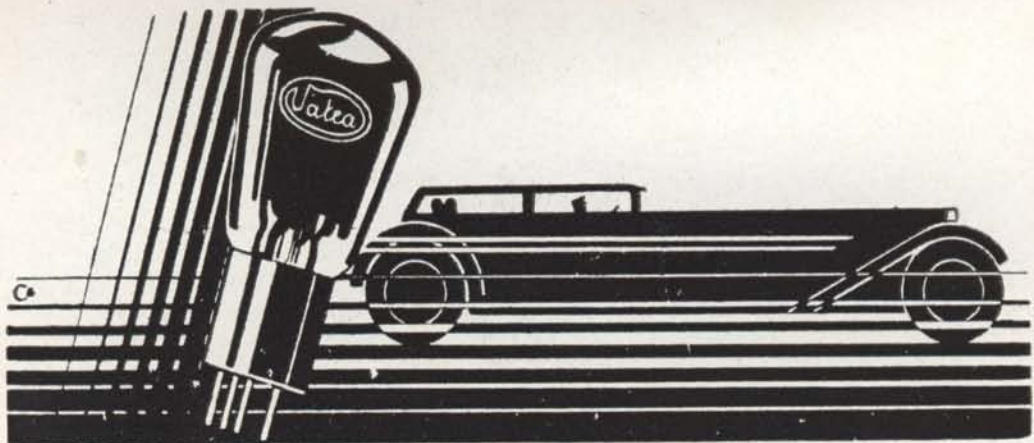
Prospektus-fedőlap. Tervezte Kner Albert.

A digitális változat a MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyeselet>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

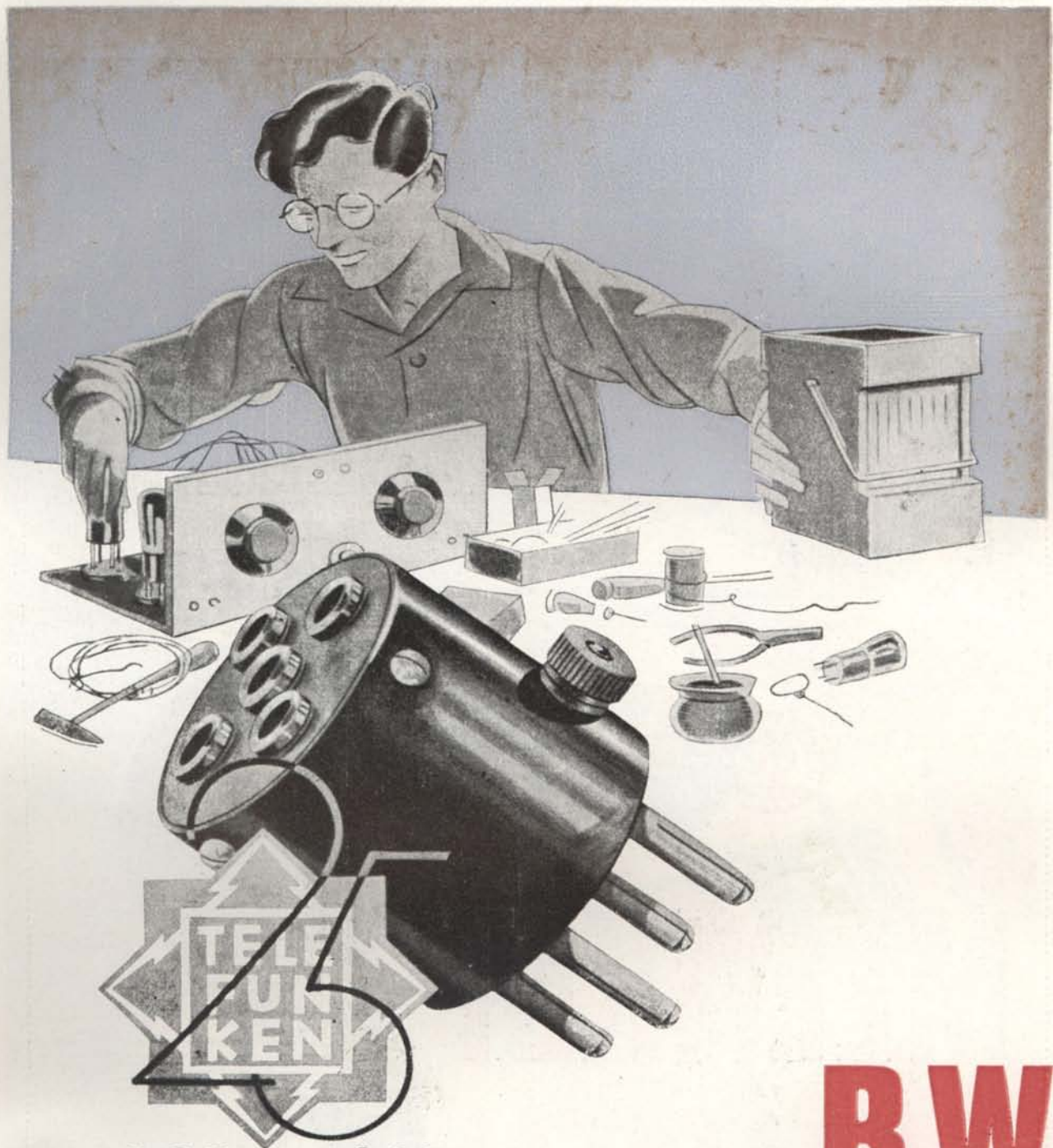
Hirdetés. Tervezte Csemiczky Tihamér.

AUTÓNÁL SEBESSÉG, RÁDIÓLÁMPÁNÁL MEREDKSÉG!

VATEA LX 414 KOLLOID
HANGSZÓRÓCSŐ
MEREDKSÉGE 3.6mA/V!

Hirdetés. Tervezte Csemiczky Tihamér

1903 1928

BW

TELEFUNKEN

ÁTALAKÍTÓ FOGLALAT

Prospektus-fedőlap. Rajzolta Trias. Az ólomvéseteket Kner Albert készítette

creative commons

A digitális változat a MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyesulet>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

HÁLÓZATI
TELEPES
KÉSZÜLÉK

VAGY

MELYIKET
VÁLASSZA

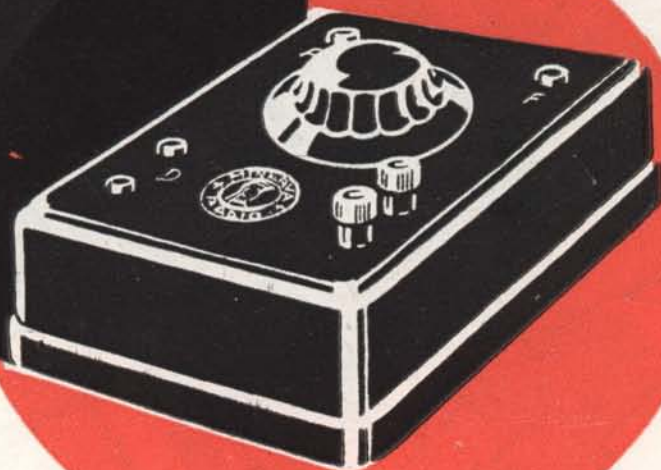

Prospektus-fedőlap. Tervezte Kner Albert.

MINERVA

RADIO

Reklámlap. Tervezte Csemiczky Tihamér.

Jobbat akarok!

- ...igaza van!

A régi csövek kicserélésének ideje eljött, s az csak természetes, hogy készülékének idegközpontjába a legjobbat fogja tenni:

„Telefunken“-1!

Nagyon fontos, hogy minden helyre megfelelő csövet tegyen! Telefunken ebben is a legnagyobb választékot kínálja. Csőtáblázatunk alapján azonban 2 perc alatt megtalálja azokat a csöveket, melyekre szüksége van.

Ez a 2 perc bőven megéri a fáradságot, mert a kiválasztott csövek a legnagyobb megelégedésre fogják szórakoztatni Önt ezernéhány száz órán keresztül.

TELEFUNKEN-CSÖVEK

TÖBBET TELJESITENEK, TOVÁBB TARTANAK...

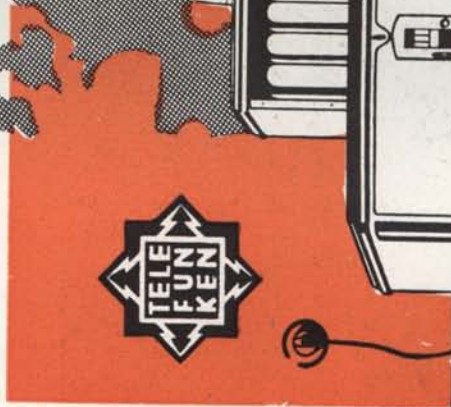
Végig Európán

otthon karosszékekben ülve...
fáradtság nélkül, — de az igazi
utazás minden gyönyörűségével.

TELEFUNKEN 40

hálózati Európavevő

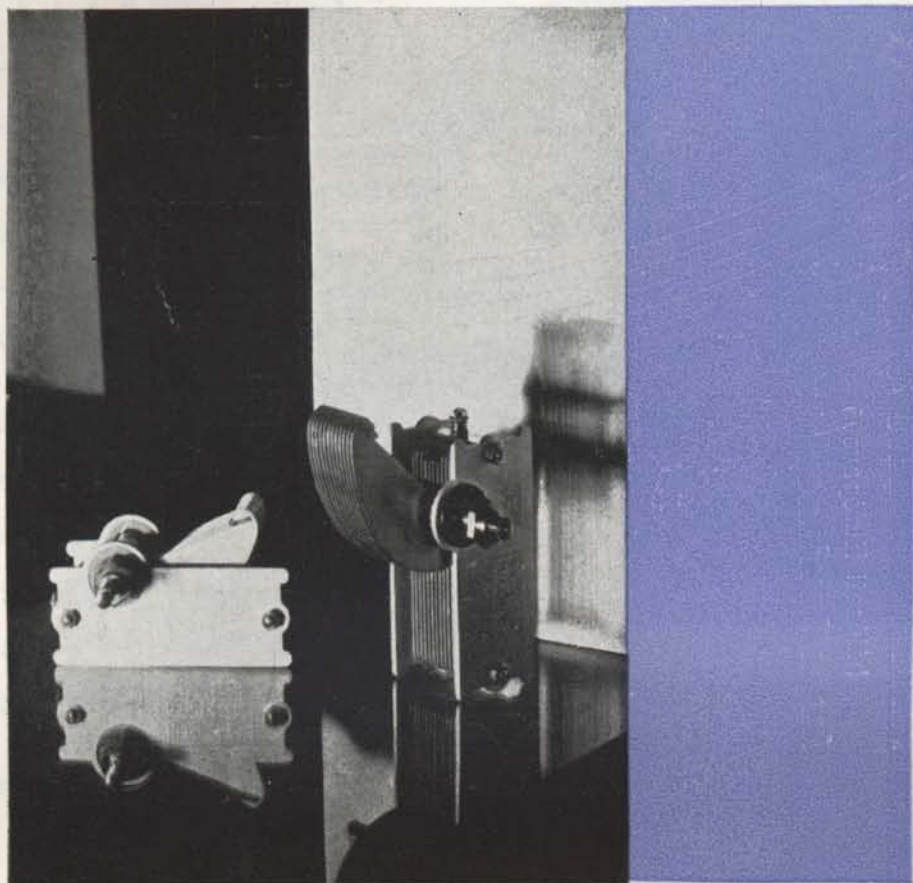
ÁLLOMÁSVÁLASZTÓVAL

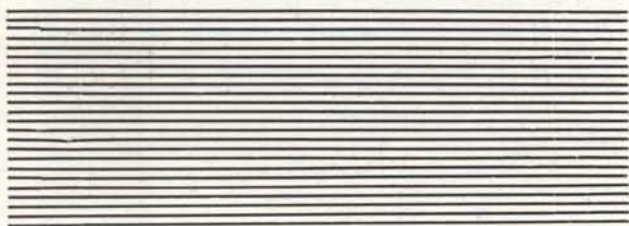
Kérje még ma díjtalanul
kimerítő ismertetőseinket!
SIEMENS ES HALSKE RT.
Budapest, VI. Teréz-körút 36

TELEFUNKEN

A V E Z E T Ö V I L Á G M Á R K A

DR.M.

kondenzátor

Reklámlap. Tervezte Bortnyik Sándor.

A digitális változat a MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyesulet/>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

hogy a legjobb

KÉZZEN
FEKVEN

VICTORIA

Villamosplakát Kner Alberttől. (Fotó: Bortnyik.)

creative commons

A digitális változat a MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyesulet>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

EGY ÉRINTÉS

lukáts kató

ÉS EGÉSZ EUROPÁT
HANGSZÓROBA HOZZA
ÖNNEK A
TRANSPODYNE

Prospektus. Rajzolta K. Lukáts Kató.

dést igyekszik vonzani. Egy nemrég (a Bibliothèque Nationale által) rendezett kiállítás bőséges anyaggal dokumentálta a fajta fejlődését. A kiállított tárgyak egészen a cégér ébredéséig vezetnek el bennünket.

*

A társasélet mindenkor — az ő- és középkorban is — különbségekben nyilvánult meg. S midőn „társasabbá” vált, ez csupán annyit jelentett, hogy szélesebb szakadékkal sikerült elhatárolni a különböző különbségeket. Mindenki a legnagyobbra, legtöbbszörre való értékelést keresi; legtöbbször szemében, legtöbbször fülében, legtöbbször tudatában: érdemének, árujának, családfájának, kereskedelmének; a lovagok címerekkel ékeskednek, a boltosok cégéreket tűznek ki. De ugyancsak az őskortól kezdve a kollektív társadalom valóságos feneké mindig a profithajszá volt és a dicsőségen felülkerekedik a nyereszkesedés. A címer ingadozik vagy eltűnik, míg a cégér kifejlődik, megerősödik s gazdagabbá, bensőségesebbé válik. Első alakja a kő s már Pompeji romjai közül is kibizonykodik számos testvére. A 12-ik század még mindig a kőnél tart. De az utána következő századok már több arcképet hagytak örökül a 19-ik századnak. Kézimunkába, szoborba, kovácsolt vasba búvik a cégér, majd festményé válik s néha bizony mestermunkát képvisel, mert semmi sem túlszép, semmi sem túldrága, ami a járókelők vagy mások figyelmének lekötésére alkalmas. Jó reklám ezidőben a cégér, mert nemcsak a boltost, de uccáját is nevezetessé teszi; irányok meghatározásához segít. S megszületik a primitív uccánév, melyek sokja, bár korok, uralkodók és birodalmak dőltek sírba, születésük óta túléltek embereiket, századaikat egész napjainkig! Ilyen Párizsban a *Rue de la Harpe*, *de la Clef*, *de l'Homme Armé*, *de la Femme-sans-Tête*, *de l'Épée-de-Bois*, *de Pot-de-Fer* stb. (Hárfa, Kulcs, Fegyveres Ember, Fejnélküli Asszony, Fakard, Vasfazék uccák stb.) E cégérek, melyek némelyike bohó, könnyű fejtörőt rejtett magában, a groteszkség jegyében születtek. Mulattatni akartak; elérni, hogy az agytekervények közé behatoló valami nemcsak élmény legyen, de képzet is. És ne rideg, hideg képzet, hanem egy meleg és mosolygós, kedves emlék. De ami emlékeztessen. És egy korszakban, hol az ujsághirdetés még teljesen ismeretlen valami, a cégér az üzleti ver-

Párizsi éjjeli mulató plakátja 1856-ból. „Éjjeli lakomák 1.40 frankért” (!)

sengés hőmérőjévé válik. A verseny a cégér méreteiért és láthatóságáért dúl. Tehát nemcsak minél nagyobbak, minél ötletesebbnek s minél feltűnőbbnek kell lennie, de minél inkább észrevehetetlenné kell tennie a konkurens cégért. Eredmény?

Az akkori rendőrkapitány rendelettel kénytelen meggátolni, hogy a nagyobbaknál nagyobb cégérek az égig ne nőjjenek. Valóságos forgalmi akadályokat képeztek ugyanis a múlt századok Párizsának sikátor-bulvárdjai számára...

A 18-ik század leghíresebb festőművészei nem tartották *shocking*-nak művészetüket a publicitét szolgálatába állítani. Watteau egy képkereskedő cégérét festi meg, Chardin egy parfümösnek, Bailly egy étteremnek, Prud'hon egy kalaposnak és Gericaud egy kovácsnak cégérét teszik halhatatlanná.

*

De bármely szépséget is hordjon magában és akármennyire feltűnő legyen bár a cégér, súlyos fogyatékosága, hogy csupán az láthatja és csupán azt hívhatja *közvetlenül*, aki már előtte áll: miért ne sokszoroznánk e cégéreket más uccákon, tehát

Gyorspostakocsijarat hirdetésménye a 18-ik századból. Különfogatokat is ajánl

más utasok, más emberek előtt is? S megszületik a falragasz, a plakát; a cégér megszemélyesedése és megsokszorosodása.

*

Valószínű, hogy a politika is közrejátszott születésénél. A francia állam szükségét érezte, hogy polgáraival való viszonyát egyszerűsítse. Emlékeztetőnek elég II. Henrik lovas-hírnökeire és királyi kiáltványaira utalni a rajnaparti városokban. Kibontakozását azonban az az ipar segítette elő, mely legközvetlenebben van a nyilvánosságra utalva: a színház. A legrégebb falragaszok látványosságok (spectacle) hirdetési. Minden kereskedelemhez hozzáidomul, hozzásimul azonban. S ha a cégek szemlélése közben alkalmunk volt tapasztalni, hogy szívesen adták oda tehetségüket olyan művészek, mint pl. Raffet „Turco”-jával.* Dammier szakácsával és Manet könyvreklámjával, itt viszont tapasztalhatjuk, hogy a Chéret-ek, Lautrec-ek és Cappiello-k művei egy független és eredeti műfajt eredményeztek.

*

A falragasz azonban még csupán félig működik közre az üzleti sikerben: a figyelmet felkelti, de még nem győz meg. Mert nem elegendő vala-

* Népszerű neve az algiri lövészeknek; hírhedtté vált cégér.

mely termék létezését kikürtölni, szükséges az esetleges vevőt az áru minősége felől is megnyugtatni. A publicitité ilyenképpen adatoló, bizonyítgató jelleget ölt fel, ez már prospektus, melynek tökéletes típusát találhatjuk fel Balzac Cézár Birotteau-jában. Reklámmá változik. S míg az az ábrázolás — a cégér és falragasz által képviselt — minden igyekezete a tekintet kielégítésére irányult, a reklám szerkesztésében a súlypontot a felfogás bizodal-mára, a hihetőségre, a valószínűsége kell fektetni. És a meggyőzés gyakorlása az, melynek a publicitité művészetében szinte határtalan tér kínálkozik.

*

Ma már tudjuk, hol tartunk: burkol bennünket a publicitité. Nem csupán tökéletesítette formáit, de megsokszorozta azokat. Mindenre vonatkozik s lábat vet mindenütt. A városok, a mezők, a tér, az égbolt, minden az övé. Egész létünkön végigkísér, belénkhatol, mint a levegő, az íz, vagy az illat. Viselkedésünk tőle függ s minden mozdulat alárendeltje: táplálkozás, öltözködés, utazás, szerelem, házasság, pályaválasztás, fürdő, könyv, muzsika, szórakozás — élet. Valamit alkotni kevesebb jelentőségűvé vált, mint annak lanszirozása. S ez az a bökkenő, ami fölött a technikusok összedugják fejüket. Ezért próbálnak tudományos bázisokra fektetett művészetet nevelni a tegnap pedig még lebecsült mesterségből. Blöff? Hókuszpókusz? Nem. Komoly, alapos törekvés.

*

Lehetséges-e alapelvekre fektetni s meghatározni a publicitité pszichológiáját? Kísérreljük meg magunkon az analízist: Mi történik bennünk, midőn egy hirdetést olvasunk? ...

Két eshetőségről lehet szó: vannak dolgok, melyek érdekelnek; vannak, melyek érintetlenül hagynak bennünket.

A beteges a gyógyszerárakra figyel fel, aki es-téit szereti, a színházak és orfeumok programját keresi, a világfiak nem mulasztják el az ünnepi és halálozási beszámolókat. A publicitité ebben a faj-tájában egy előállapotunkat veszi igénybe ránk való hatásában. Csupán tájékoztatásra szorítkozik. Egy viszonylagosan már létező óhajnak meghatározott kielégíthetésére figyelmeztet. Autó után vágyol? Ezernyi márka között is egy bizonyos elsőbbségét verekedni ki benned a reklám. Közönsé-

ges és egyszerű mechanizmus az effajta reklám. Feladata általánosságban abból áll, hogy nyomra vezeti a természetes, de tapogatózó vágyat; hogy cselekedetre bírja. Sokan vannak, kik némelykor hosszú időn át megelégednek, sőt majdnem kielégülnek vágyuk becézgetésével, mielőtt vásárlásra határoznák el magukat. Energia képződik ezáltal, akarát, mely azonban önmagában nem tud eléggé erőssé válni, hogy feladatát műveletté, cselekményre, megtörténésre vigye. A reklámnak elektromos erőhöz hasonló módon kell közbelépnie. Meg kell teremtenie az akaraterő szükséges feszültségét. A reklámtechnikában annyira alkalmazott *ismétlés és ismétlődés* innen erednek. A figyelmeztető reklám sikere ezen feltételek figyelembevételétől függ. Annival több eredményt fog tudni felmutatni a reklám mindenkor, mint amennyivel általánosabb, elterjedtebb, hatalmasabb azon dolog utáni vágy, melyre a szóbanforgó reklám vonatkozik. Könnyebb egy hashajtószert a piacra vetni, mint egy regényt; egy kerékpárt, mint egy szobrot; egy szépítősuvíckot, mint egy szimfóniát. Vannak erős és gyenge vágyak: a publicitében nem lehet egy kalap alá helyezni ezeket és íme ezért van az, hogy míg a gyógyszerárusok automatikusan egyensúlyban tarthatják árusításukat reklámszámláikkal, a kiadók még nem hagytak fel nyögdcselesükkel: hogy nem mindig sikerül behajtani kiadásaikat...

Ilyenformán a gyenge vágytól a negatív vágyig jutottunk el és egy kis ugrással elérkezünk a második esethez: olyasvalamire lekötni a figyelmet, mely iránt nem érdeklődünk. Nincsen módjában innen kezdve a publicitének egy szükséglet kiaknázása; előbb meg kell teremtenie azt. Például minden alkalommal, midőn egy feltaláló a tudomány zseniális igénybevételével valamely készüléket szerkeszt, mely az emberi élet mikéntje megmásítására alkalmas, bevezető, bemutató publicitére van szükség, nem azért, hogy megértse, de hogy *megérezze* a tömeg e tárgy használatát, használatával járó előnyöket. Vannak, akik az *új* felé hajlanak, mert ez a hajlam természetes bennük. Másoknak viszont minden fejlődés ellenszenves, minden újítás haszontalan, fölösleges, rossz. Emlékezzünk csak a hajó, a vasút által felidézett zavargásokra. És a villamosság, a telefon, a rádió stb. mennyi

ellentállásba ütköztek? E szempontból nézve a publicitét természetes kötelékként tűnik elő a felsőbbrendű, alkotásra képes lelkek és az engedelmes vagy lázongó tömegfelfogás között. Egyek értelmessége, mely a másikat meghaladja, kormányaiba kényszeríti végeredményben a létezés minden fontosabb megnyilvánulását. Azt fogadjuk el, amit ajánlanak nekünk, úgy élünk, hiszünk, úgy viselkedünk, ahogy azt nekünk tanították s *dogmáink* betöltik életünket. Minden ember, minden nép és minden faj más és másabb, újabb vagy öregebb, hihetőbb vagy hihetlenebb dogmák szerint él, szaporodik és hal. Új tanok, új igazságok születhetnek, újabb és újabb tudományos igazságok ejthetik kétségbe a hívőt és a hitetlent; *abszolút* igazságot a föld embere nem ismer. A földi dolgokon kívül, „*birtokon kívül*” lehetne csak bizonyos az ember a földi dolgokról való hitében. És ez a születés és halál között való titokzatos valami, amit létezésnek neveznek s amit másképpen lát a hindu, mint az eszkimó, másképpen a pap, mint a természettudós, másképpen a vénasszonyi mese, mint a csillagászok térképe, ez a titokzatoság adja azt a többé-kevésbé kifejlesztett bizonytalanságot, melyet határozatlanságnak, önállótlaniságnak is nevezhetünk. Tömegszimpptomák ezek, csak tudni kell róluk. Annak, aki publicitét akar csinálni, ismernie és számotvetnie kell velük.

*

A haladást a publicitét jellemezi
A modern embert a reklám határozza meg.
A tudás a nyilvánosságtól függ.

*

Tehát a tanítás is a publicitét hatáskörébe tartozik. Fontos ennek tudása. Mert néha ezernyi plakát, ujság, hazugság sem tud elmosni egy-egy jól észbevésett eszmét.

A katonát fegyvere határozza meg, a huszadik századot a publicitét dominálja. A reklám milyensége, mennyisége, erőssége. A cél lehet különböző, a mód lehet váltakozó. Az eredmény lehet ma elenyésző, holnap mindenható. A publicitét, a propaganda azonban mindenkor fegyver marad azok kezében, aki élni tudnak vele.

Párizs, 1929.

Geyer Raoul

Regiszterbeállító-készülék

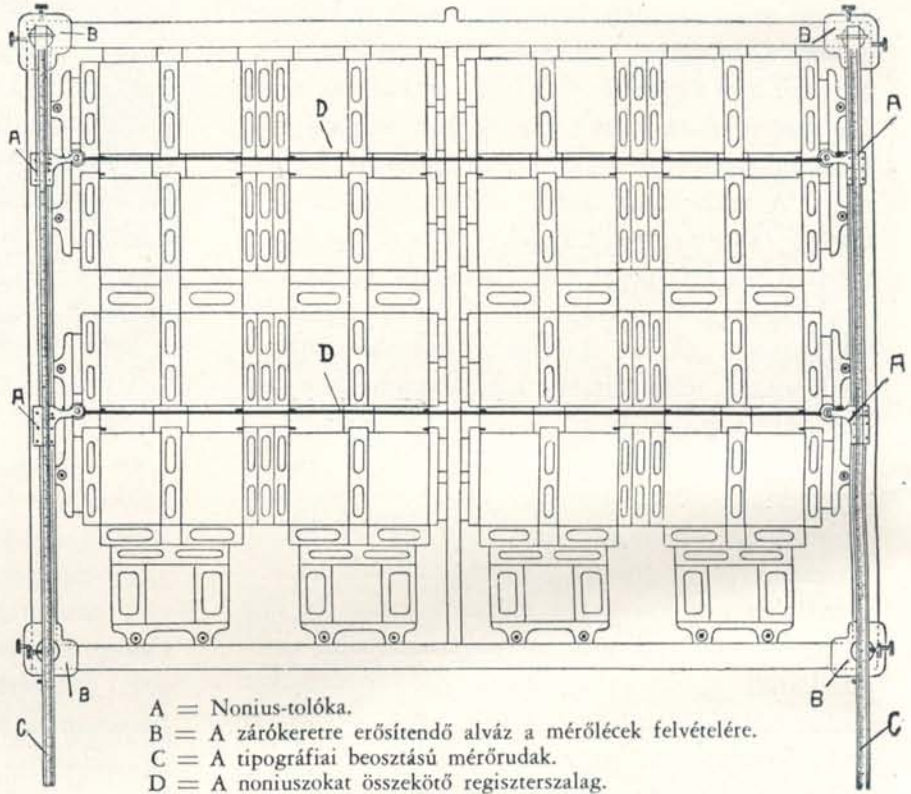
Ilk József kollégánk, a Kir. magy. Egyetemi nyomda főgépkestere egy mindenképpen hasznos újítással fog a közeljövőben bemutatkozni, amely praktikusságánál fogva előreláthatólag minden olyan nyomdában, ahol könyvek nyomásáról egyáltalában szó lehet, nélkülözhetetlen segédeszköznek fog bizonyulni.

A regiszterkérdés a nyomtatásban mindenkor elsőrangú szerepet játszott, de különösen fontos az ma, amikor a racionális munkabeosztás szükségét mindjobban érezzük és minden fölösleges munkát lehetőleg ki akarunk kapcsolni. A Magyar Grafika egyik legutóbbi számában részletesen beszámoltunk azokról az alapelvekről, amelyek a magasnyomás, tehát a könyvnyomtatásnál tekintetbe jöhetnek. Hangsúlyoztuk, hogy minden technikai újítás oda tendál, hogy a nyomógépen csakis a nyomás műveletét végezzük el és minden más előkészítő, úgynevezett improduktív munkát a gépen kívül. Különösen kisebb példányszámoknál fordulnak elő gyakran aránytalanságok, amelyek a mi amúgy is nagyon nehéz helyzetünket csak súlyosbítják.

Ha a regiszterkérdést tárgyaljuk, úgy nemcsak azt kell alatta érteni, hogy színes nyomásnál egyik szín a másikat hajszárra fedje, vagy egyszínnyomás esetében az első és hátoldal egymásra kerüljön, de tekintettel kell lenni a könyv előállításának további folyamatára is és a regiszter fogalmát ki kell még bővíteni azzal a feltevéssel, hogy az egy íven helyet foglaló hasáboknak egymáshoz való helyzete is tökéletesen fedje egymást, vagyis az oldalfélek se feljebb, se lejjebb ne legyenek, sem pedig a forma maga ne ferdén nyomva kerüljön az ívre.

Ezekre a kellemetlen és a könyv kiállítására sem előnyös jelenségekre csak akkor szoktunk rájönni, amikor a bekötött könyvet kézbe vesszük. Ekkor tapasztaljuk ugyanis, hogy a nyomott hasábok részben ferdén állanak, részben egyik oldal magasabban áll,

mint a másik. Pedig ezek az anomáliák igen könnyen elkerülhetők, ha a regiszterbeállítás sokszor nagyon kényes és erősen individuális munkáját

- A = Nonius-tolóka.
 B = A zárókeretre erősítendő alváz a mérőlécek felvételére.
 C = A tipográfiai beosztású mérőrudak.
 D = A noniuszokat összekötő regiszterszalag.

egy egyszerű kis készülék segítségével végezzük. Ezen készüléket a bezárt és a zárólemezben fekvő formára alkalmazzuk oly módon, hogy a mellékelt ábra szerinti rajz alapján a záróréma négy sarkára négy csavarral rögzíthető kis állvány kerül, (B) amelyekbe forma-

csövekből alkotott mérőrudak (C) helyeztetnek el, ezeken a mérőrudakon tipográfiai precizitással kondordanc, vagy durchschussos beosztás van felmértve. A forma két szélén ilymódon elhelyezett mérőrudakra kis noniusz-tolókák (A) kerülnek, amelyeket egy

finom cérnaszál (D) köt össze. Ezen cérnaszál segítségével, amely súllyeszthető és emelhető, a hasábok beállítása mindenkor eszközölhető és így az oldalak abszolút tökéletes és az egyéni érzéktől független regisztere biztosítva van.
 L. L.

Az egységes magyar helyesírás szótára és szabályai

Evtizedes tervezgetés, küszködés és sürgetés után végre napvilágot látott az úgynevezett „magyar Duden”, amelynek megjelenéséről lapunk legutóbbi számában rövidesen már hírt adtunk. A magyar helyesírás terén eddig uralkodott nagy összevisszaság már évtizedekkel ezelőtt arra bírta a

gyakorlat embereit és ezek között első sorban a magyar korrektoreket, hogy ebben a zürzavarban egyszer már rendet kell teremteni. Rendet kell teremteni nemcsak a saját érdekükben, hanem a szedőkollégáik, a nyomdaüzemek és nem utolsó sorban a magyar nyelv egysége érdekében is.

Igazság szerint a M. T. Akadémiának kellett volna a régen vajdó kérdést megoldani, de az mindig — akár csak a régi osztrák-magyar ármádia — egy negyedórával elkésik. A mi jó öreg Akadémiánk szemében ez a negyedóra sokszor 10—20 év is. Az Akadémiának ez az alaptermészete kényszerítette már 1899-ben a Népművelők Budapesti Egyesületét arra, hogy mozgalmat indítson a magyar helyesírás körül elterjedt sok vaglyagosság és zavar megszüntetése érdekében és ennek a mozgalomnak köszönhető, hogy *Wlassics Gyula* akkori vallás- és közoktatásügyi miniszter megbízta *Simonyi Zsigmond* tanárt, hogy a sok fölösleges és elavult szabálytól megtisztított, egyszerűsített helyesírási szabályokat készítsen. Ennek megfelelően 1903-ban életbeléptette a miniszter az úgynevezett *iskolai helyesírást*, amelynek betartása az iskolákra kötelező volt. Volt tehát a sok „házi” ortográfián kívül egy *iskolai* és az elavult *akadémiai* helyesírás. Az Akadémia, látván, hogy a

felővekvő ifjúság a gyakorlati életbe az iskolában tanult helyesírást viszi bele mindennapi irodai és irodalmi munkája közben, szükségesnek látta, hogy „helyesírási szabályait ismét átvizsgálja és fontolóra vévén az azóta különösen az iskolai helyesírásban végrehajtott egyszerűsítéseket, főlegve azokat, amelyek ellen elvi kifogás nem tehető”.

Így született meg 1922-ben, tehát 19 esztendővel az iskolai helyesírás életbeléptetése után, a gyakorlati életbe idomított *új akadémiai helyesírás*. Amikor már csak néhány konzervatív öreg úr használta a *cz-t*, az *amellyel*, a *constructio* stb. írásmódokat, végre elérkezettnek látta az Akadémia, hogy haladnia kell a fejlődő élettel. De jobb későn, mint soha. Közben azonban más is történt. Az *Est*-lapok kérésére *dr. Balassa József* tanár, a *Magyar Nyelvőr* szerkesztője új helyesírási szabályokat készített, amelyek nagyrészt átmentek a gyakorlatba. Eltérések támadtak a régebbi és újabb írásmódok között, de az Akadémia

nem mert határozottan valamelyik írásmód mellé állni és a „közkeletűség” bő köpenyében burkolódzva sok esetben *kétféle írásmódot is megenged*. Ebből ismét zavar keletkezett, amelyen sem a napilapok, sem az írók eligazodni nem tudtak. Ahány író, annyiféle a helyesírás, ami a szedők és korrektorok zavarát csak növelte. Most már igazán égetően szükségessé vált az *egységes* magyar helyesírás megteremtése.

A Budapesti Korrektorok és Revizorok Köre két esztendővel ezelőtt *Schwartz Armin* korrektor indítványára ki is mondotta, hogy fölkéri *dr. Balassa József* tanárt az egységes magyar helyesírás szabályainak és szótárának megszerkesztésére. Ez megtörtént. Balassa tanár megfelelt a súlyos föladatnak, a mű készen van. A kiadás kockázatos munkáját a Korrektorok Köre vállalta. A könyv áttekinthető voltával, csinos kivitelével mindenütt tetszést keltett. De belső tartalma is rendkívül értékes. Értékes azért, mert rendet, egységet hivatott

KURCZ
és
LAJTA

FOTOCINKOGRAFIAI MŰINTÉZETE
BUDAPEST,
VIII., VIG-UTCA 3

TELEFON: J. 353-15

RÓNA JÓZSEF

GÉPÉSZMÉRNÖK

GRAFIKAI GÉPMŰHELYE

**JAVÍT ÉS
ÁTSZEREL**

MINDENNEMŰ OFFSET-,
KÖRFORGÓ-, NYOMDAI,
KÖNYVKÖTŐ-, VALAMINT
VONALOZÓGÉPET SZAK-
SZERŰ KIVITELBEN ●
AUTOGÉN-HEGESZTÉS ●
KÉRJEN ÁRAJÁNLATOT!

**BUDAPEST, V
VISEGRÁDI U. 3**

TELEFONSZÁM: AUT. 254-48

teremteni a magyar helyesírás zavaros területén. Elsőrendű szükség, hogy minden magyar szedő és korrektor szorgalmasan tanulmányozza ezt a művet, hogy tisztában legyen az egységes helyesírás szabályaival. Mert szedő, korrektor csak így tud hibátlan munkát végezni. De jól fölfogott üzemi érdek is, hogy a magyarországi nyomdatulajdonosok nyomdájukban minél előbb életbeléptessék az egységes magyar helyesírást. Hogy ne utaljunk egyébre: ők tudják legjobban, mennyibe kerül sokszor már házikorrektúrában is, hogy nyomdájukban ahány munka, annyiféle helyesírással készül. A szedők hányszor tévesztik össze ezeket az ortográfiákat, amit alig lehet rossz néven venni tőlük. A nyomdafőnököknek kell hozzászoktatniok az írókat is, hogy az egységes helyesírásnak megfelelően írjanak, azaz, hogy nem veszik figyelembe egyéni bogaraikat és a személyzetet az egységes helyesírás szerint való munkára utasítják. Így azután rend lesz ezen a téren és sok bosszúságtól, soha föl

nem számítható anyagi károsodástól menekülnek meg. Lebegjen szemük előtt a német nyelvterületek követésre méltó példája, ahol a nagy Duden az irányadó. Éppen mostanában jelent meg a tizedik javított kiadása. És ha ott író, kiadó, szerkesztő aggodalmaskodik, akadékoskodik, megmutatják neki a Dudent és minden ellenvetés elnémul. Igaz, hogy ott sem ment át hirtelen a köztudatba a mostani helyesírás, de valamikor csak el kell kezdenünk nekünk is és itt a legfőbb ideje, hogy rend legyen nálunk is a helyesírás terén.

Nem célunk, hogy Balassa tanár művét bíráljuk, mert az a fölfogásunk, hogy ezt a várvavárt munkát szeretettel és jóindulattal kell fogadnunk. Lehetnek benne hiányosságok, amint minden elsőkiadású ilyen mű munkában vannak, de ez nem lehet ok arra, hogy munkánk készítésénél az egész vonalon végre ne hajtjuk, illetve végre ne hajtassuk rendelkezéseit. Az élet, a mindennapi gyakorlat majd megmutatja, hol kell javítani és mit kell

pótolni benne. Azt azonban már első átlapozása után is megállapíthatjuk, hogy értékes munka, amelyből minden könyvnyomtató csak tanulhat. Kívánatos lenne, hogy ne legyen szedő, korrektor, aki Az egységes magyar helyesírás szótárát és szabályait betéve nem tudja. Enélkül jó szedő, jó korrektor alig lehet valaki, mert hiszen munkája közben joggal megkövetelik tőle, hogy a helyesírás szabályaiban jártas legyen.

De nehogy azt gondolja bárki is, hogy ez a munka csak a legújabb helyesírás tekintetében ad útmutatást. Nem. Az akadémiai helyesírás szerint szedendő tudományos művek szedésére nézve is irányt mutat, amennyiben szögletes zárjelben jelzi a szerző az egységes helyesírástól eltérő akadémiai írásmódot. Ilyen eltérés azonban már csak kevés van.

Balassa tanáron kívül nagy érdemet szerzett az egységes helyesírás létrehozása körül Schwartz Ármán is, aki a szerkesztés nehéz munkájában volt nagy segítségére a szerkesztő-

ELSŐ MAGYAR BETŰÖNTÖDE RT

RÉZLÉNIAGYÁR ÉS GALVANOPLASZTIKA

BUDAPEST

VI, DESSEWFFY UCCA 32. SZÁM

TELEFON: AUT. 223-70 ÉS 271-18

*

DÍSZÍTŐANYAGOK,
MODERN CÍM- ÉS KENYÉRBETŰK,
MAGYAR, NÉMET, ANGOL, FRANCIA, ROMÁN,
LENGYEL, CSEH, TÓT, HORVÁT, SZERB,
BOLGÁR, GÖRÖG ÉS HÉBER
SZEDÉSEKHEZ

*

KÖZPONTOK:

H. BERTHOLD AG, BERLIN
ÉS D. STEMPEL AG.
FRANKFURT

A művészi és ok-
szerű reklámozás
gyakorlati módsze-
reit ismertető, dú-
san illusztrált és
kitűnő nyomtatás-
technikával előál-
lított művészi havi
folyóirat, amelyet
nem nélkülözhet a
nyomdász, keres-
kedő, iparművész

**OFFSET-
BUCH-
UND
WERBE-
KUNST**

Egyes szám ára - .75 dol-
lár, féléves előfizetés
4.50 dollár.

Kiadó:
Offset-Verlag G. m. b. H.
Leipzig, Seeburgstr. 57

nek, továbbá *Kirsteier János*, a Korrektorok Körének elnöke, aki a kiadással és a propagandával járó felelősségteljes munkát végezte teljesen egyedül, a *Világosság-nyomda* a műtechnikai kivitelével, végül de nem utolsó sorban *Schmidt Antal*, a Vilá-

gosság-nyomda revizora, aki mindent elkövetett, hogy minél kevesebb hiba legyen benne. A könyv kötése is tartós, erős, amellet csinós munka.

A mű bolti ára 10 pengő és minden könyvkereskedésben megszerezhető.
H. S.

Új betűk és díszek

A Genzsch és Heyse hamburgi és müncheni betűöntődei cég a mult hetekben *Olympia* néven új betűt bocsátott a piacra. A betű Prof. C. O. *Czeschka* terve alapján készült, aki az iparművészet terén Németországban nagy tekintélynek örvend. Az új betűt 6 ponttól 72 pontig önti a cég. A művész a groteszkbetű merevségét a kurrensknél bizonyos kerekdedséggel, a verzálisoknál, az A, M, N-nél kihegyezéssel kívánta enyhíteni. Ezenkívül harmadrészben antikva, harmadrészben mediával és harmadrészben groteszk vonalvezetéssel egészen különleges betűtípust teremtett, amely nekünk sehogy sem tud tetszeni. Mert vagy legyen groteszk, ami szintén lehet művészi, vagy legyen antikva, mediával és ne legyen benne groteszk vonalvezetés. Olvashatónak jól olvasható, de esztétikai érzékünket felemás betű nem tudja kielégíteni. Különbön azt hisszük, lesznek sokan, akiknek mégis tetszeni fog.

A D. Stempel A.-G. betűöntőde Frankfurt a. M., Leipzig, Wien, Budapest, Basel finomkivitelű betűmintakönyvet küldött be az *Original Baskerville* nevű betűről. Négyféle kivitelben került piacra ez a betű: sovány, félkövér, kurzív és világos Baskerville. Ez a művészi rajzú, ízléses betű a legfinomabb munkákhoz alkalmas, vagyis finom külsőt kölcsönöz minden nyomtatványnak, amelyet ezzel a betűvel szednek. A mintafüzet szedés-példái is ezt bizonyítják. — A *Hobe Metropolis* prospektusa arról ad tanúságot, hogy ez az eredeti betű kétségtelenül egyik leghatásosabb reklámhatású terméke a Stempel-öntődének. 1 cicerótól 8 ciceróig kapható. — A kalanderálló *világos Säculum kurzív* ugyancsak üzleti nyomtatványok, főként prospektusok címbetűinek vált be kitűnően. Noha ezt a betűt már bemutattuk, a beküldött prospektus kapcsán most ismételtlen megemlékezünk róla.

használhatjuk. A *föl* magyarosabb, de ez az egyes vidékek nyelvjárása szerint igazodik. A jó nyelvérzék mindenesetre megtalálja a helyes írásmódot.
b.

A nevek írásmódja. Egyik olvasónk kérdi: szabad-e a szedőnek, korrektor-nak a családi neveket, ha azok a helyesírással ellentétesek, kijavítani. Erre csak föltételes választ adhatunk. Ha biztosan tudjuk, hogy az író, a megrendelő a nevet tévesen vagy helytelenül írta le, egész bátran kijavíthatjuk. Ha ellenben nem tudjuk, hogy a kérdéses név mint van anyakönyvezve, vagy hogy a név birtokosa maga miként írja, akkor a leghelyesebb úgy szedni a nevet, amint azt írták. Megtörtént, hogy a revizor egy munkában a *Veisz* nevet jóhiszeműen *Weisz*-ra javította, lévén a német nyelvben a *v* betű *f* és a *v-t w*-nek írják. A megrendelő a nyomtatványt visszautasította azzal az indokkal, hogy ő *V*-vel írja a nevet. Ilyen nevek a magyarban is vannak: *Bornemisza*, *Jósika*, *Rósa*, *Fejérváry* stb. A németben pedig mindennaposak a helyesírással ellenkező nevek: *Kamer Mayer*, *Semmelweis*, *Schwartz*, *Kernstok* stb. Ezért óvatosságot ajánlunk a nevek szedésénél.
b.

Korrektori rovat

Artúr vagy Arthur? Nagyon gyakran látjuk a németes *Arthurt* nyomtatásban a helyes *Artúr* helyett. Amit főntebb a vezetéknevekre mondtunk, nem vonatkozik a keresztnevekre. Ezek az általánosan elismert helyesírás szerint irandók és szedendők. Különösen a nők szeretik idegen írásmódban írni a nevüket (*Emmy*, *Fanny*, *Edith*, *Margaréta*, *Julietta*, *Marietta* stb.), amit egyáltalában nem lehet helyeselni. b.

Fel és föl. A *fel* és *föl* igekötőket régidők óta írják így kétféleképpen. Ez a vaglyagosság meg sem szüntet-

hető, mert a magyar nyelv természetéből fakad és arra való, hogy a beszédet zengzetessé, az írást változatosá tegye. Ezért a leghelytelenebb, amikor valamelyik nyomda kimondja, hogy „nálunk csak *fel*, vagy a mi háziortográfiaink szerint csak *föl* szedendő”. A *fel*-t és *föl*-t felváltva kell alkalmazni, aszerint, hogy *e* vagy *ö*, *ü* betűs szótag következik utána. Például: *feltűnő*, *fölemelő*, *felnőtt*, *fölösleges*, *felőről*, *fölvesz* és így tovább. Semleges betűvel kezdődő szavak előtt akármelyik igekötőt (*fel* vagy *föl*)

Valóságos helytelenírási dzsungel burjánzott el az utóbbi években a napilapok hirdetéseiben. Miről is van szó? A divatárkereskedők maguk szokták összeállítani hirdetéseiket és a bennük előforduló, nagyobbára francia és angol nyelvből származó szöveg-, kelme- és selyemféleségek elnevezéseit a legtarkább változatokban írják le. Hirdetésről lévén szó, a hirdetésszedő — még ha tudná is ezek helyes írásmódját, ami aligha követelhető tőle, mert ezek az elnevezések gombamódra teremnek — a kézirat-hoz igazodik, a korrektor sem javíthatja ki ezeket a helytelenül írott elnevezéseket, hiszen *napilaphirdetésről* van szó, ami sürgős, halasztást nem tűrő dolog, nagy korrektúrákat nem idézhet elő, mi a következmény? Az, hogy egyik divatárkereskedő szatént (fonétikusan helyes), a másik satint (francia helyesírással helyes), a harmadik szatint (helytelen), a negyedik

pedig satént (helytelen) hirdet. Az egyik divatárkereskedőnél jumper (angol helyesírással helyes), a másiknál dzsömper (fonetikus helyes), a harmadiknál zsemper (helytelen) kapható. A puplin, pouplin, popline változatok sem ritkák és hirtelenében ki tudná mind felsorolni mindazokat a zagyvaságokat, amik így előállnak. És nincs segítség, és nem lehet rend ezen a téren, mert mindig sürgős munkáról van szó, ahol nem lehet sokat teketóriázni, hanem sajtó szívvel úgy kell hagyni, amint azt a helyesírási érzék híján levő divatárkereskedő vagy alkalmazottja megírta! r. a.

A nevek írásmódjáról. Közismert szabály, hogy a nevet a nyomtatásban úgy kell reprodukálni, amint azt a név viselője maga írta. Ha valakinek úgy tetszik, hogy a német helyesírás szerint: Deutsch, Schwarz, Weiss alakban irandó saját nevét magyaros helyesírással, jobban mondva fonetikával így írja: Dajcs, Svarc, Vajs, úgy ahhoz másnak nincsen semmi köze, kivéve természetesen a közokiratokat, ahol mindenki tartozik a nevének úgy

írni, amint az az apjától rámaradt. De a szedőnek pláne nincs semmi köze hozzá, megváltoztatni azt semmiképpen sem áll jogában. Ha pedig a német környezetben élő, magyar származású Keselyű nevű ember célszerűségi okokból — hogy nevének mások által való helyes kiejtését biztosítsa — nevét így írja: Keschejű, avagy a Lányi nevű magyar ember Olaszországban Lagninak írja, azt sem a német, sem az olasz szedő nem változtathatja meg, de nem is változtatja, mert úgysem tudná másképpen szedni. Szól pedig ez azoknak az okoskodóknak, akik azt állítják, hogy azért, mert valaki az íráshoz való nem értésből nevének írásmódját „elbarbárosítja”, a szedőnek kötelessége volna azt az illető nyelvnek helyesírási szabályai szerint kijavítani. Korántsem! Névről van szó, mindenkinek a legsajátabbjáról! Természetesen egészen másként áll a dolog azoknak a nemzeteknek neveire vonatkozólag, amelyek cirill, görög, arabs, kínai vagy egyéb írással írnak. Amikor ezeknek a neveit szedjük, egészen bátran szedhetjük, sőt

szednünk is kell a magyar írásmód szerint. Vegyünk most például egy orosz nevet: Baskircsev. Így, ahogy itt le van írva, a magyaros írásmódot mutatja. A német ember a német helyesírás szabályai szerint írja át ezt a cirillbetűs oroszról származó nevet, még pedig így: Baschkirtschew. A francia ember talán így: Baschirtcheff, az olasz pedig így: Baschircev. Röviden: minden nemzet a saját hangtani, fonetikus írásmódjával. Helytelen tehát az a nálunk gyakran előforduló szokás, hogy az orosz, bulgár, szerb, görög, arabs, perzsa, kínai és egyéb ilyen, nem latin betűvel író nemzetek neveit francia vagy német, avagy angol írásmóddal írják és szedik. (A multkor egy napilapba öklömnyi címbetűkkel szedték a Rjabcev nevet németesen: Rjabzew.) Ez pedig rendszerint azoknak a magyarra fordítóknak a slendriánsága, akik angolból, franciából vagy németből fordítva, ezeknek a neveknek írásmódját úgy veszik át, amint azt a német, francia vagy angol eredetiben találták. Ilyenformán a szedőre hárulna ezek-

MAGYAR BESZERZÉSI FORRÁSOK:

BETŰ

Első Magyar Betűöntő Rt., Budapest VI, Dessewffy uca 32. Dívatos szöveg- és címbetűk minden nyelvhez. Sima és mintázott rézliák. Elvállalja egész nyomdai berendezések szállítását. Telefon 223—70.

FESTÉK ÉS HENGER

Berger és Wirth Rt., Budapest, Márton uca 19. Telefon: József 306—35.

Gödinger Béla hengeranyaggyára és hengeröntője, Budapest VIII, Tánács uca 7. Telefon: József 424—23.

Lorilleux Ch. és Társa, Budapest IV, Ferenc József rakpart 27. Telefon: Aut. 868—02, Lá 10—86.

Lutz Ede és Társa Rt., Budapest VII, Órnagy uca 4. Telefon: József 393—46, 334—65.

GÉPJAVÍTÁS

Chatelet Alajos, Budapest II, Margit körút 81. Telefon: Aut. 531—74.

Horváth Lajos Rt., Budapest III, Fényes Elek u. 4. Telefon: Aut. 624—68.

Löwy László okl. gépészmérnök, Budapest V, Felka uca 6. Telefon: Lipót 921—67.

Róna József, Budapest V, Visszegrádi uca 3. Telefon: Aut. 254—48.

Universal Grafikai Szaküzlet Rt., Budapest VIII, Rákóczi tér 2. Telefon: József 348—12.

Wörner J. és Társa gépgyár Rt., Budapest V, Váci út 48. Telefon: Lipót 905—75.

GRAFIKAI SZAKÜZLET

Chatelet Alajos, Budapest II, Margit körút 81. Telefon: Aut. 531—74.

Fischer Ignác, Budapest VII, Kazinczy uca 27. Telefon: L. 999—07.

Freund-Barát, Budapest, Csáky u. 13. Telefon: Aut. 282—35.

Goldstein A. utóda: Offenberger Miksa, Budapest VII, Kazinczy uca 32. Telefon: J. 423—95.

Gutenberg-ház Geel Testvérek, Budapest II, Hunyadi János út 12. Telefon: Aut. 529—14.

Horváth Lajos Rt., Budapest III, Fényes Elek u. 4. Telefon: Aut. 624—68.

Kallina Zdenkó, Budapest VIII, Tavaszmező uca 16. Telefon: József 314—16.

König János okl. gépészmérnök műszaki irodája, Budapest IX, Remete u. 23. Telefon: József 453—58.

Löwy László okl. gépészmérnök, Budapest V, Felka uca 6. Telefon: Lipót 921—67.

Tanzer Miksa, Budapest VII, Akácfa uca 50. Telefon: József 406—35.

Universal Grafikai Szaküzlet Rt., Budapest VIII, Rákóczi tér 2. Telefon: József 348—12.

KLISÉK

König és Bayer, Budapest VII, Wesselényi u. 54. Telefon: József 359—91.

Kurcz és Lajta, Budapest VIII, Vig u. 3. Telefon: J. 353—18.

Pallas nyomda Rt., Budapest V, Honvéd u. 10. Telefon: Aut. 205—67.

TÖMÖNTŐ

Braun Testvérek, Budapest VI, Izabella u. 70. Telefon: Lipót 999—74.

LEVÉLBORÍTÉK

Rigler József Ede Rt., Budapest VI, Rózsa u. 55. Telefon: Aut. 205—55.

Vasadi és Vértési, Budapest VI, Vörösmarty uca 50. Telefon: Aut. 130—86, Aut. 221—14.

PAPÍR

Glück Sámuel, Budapest V, Vécei uca 3. Telefon: Aut. 241—57, 218—50.

Goldzieher Géza Rt., Budapest V, Akadémia u. 7. Telefon: Aut. 247—81, 232—98.

Grosz és Vidor, Budapest VII, Kertész u. 20. Telefon: József 423—38, J. 443—10.

Hartmann Vilmos Rt., Budapest V, Alkotmány u. 4. Telefon: Lipót 990—65, 912—33.

Sas és Bauer Papírkereskedelmi Rt., Budapest, Személynök u. 21—23. Telefon: Aut. 225—20, 260—99.

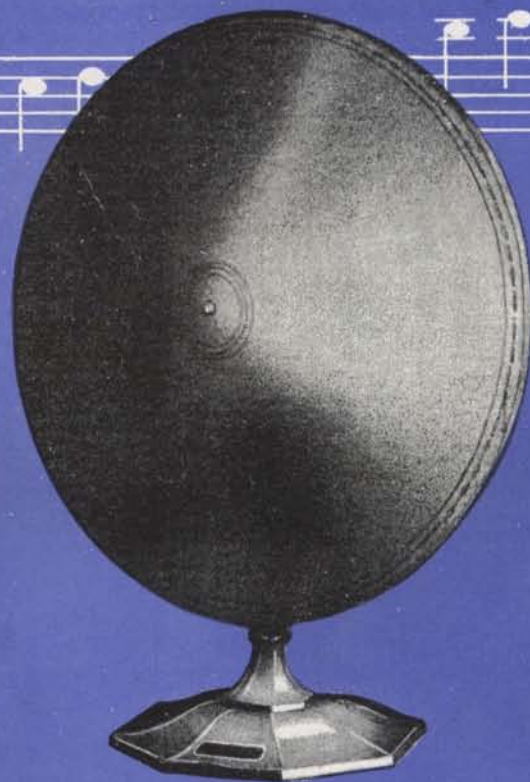
MŰNYOMÓPAPÍR ÉS KARTON

Herz és Bálint, Budapest VII, Rózsa u. 27. Telefon: József 396—39.

SZEDŐGÉPEK

Linotype szedőgép. Gutenberg-ház, Geel Testvérek, Budapest II, Hunyadi János út 12, Wien VII, Lerchenfelderstr. 37.

Typograph szedőgép. Vezérképviselő Magyarország részére **Krammer Lipót**, Budapest VI, Bajnok u. 26, Budapest részére **Tanzer Miksa**, VII, Akácfa uca 50.

Conus

hangszóró

**TORZÍTÁS MENTES,
A TÉR MINDEN IRÁNYÁBAN
EGYENLŐEN
JÓL HALLHATÓ**

Standard Villamossági Részvénytársaság

ÚJPEST 4

80 ●

60 ●

40 ●

20 ●

●

—

●

1½

●

3

●

4½

●

6

●

7½

●

9

90+ ●

● 70

● 50

● 30

SUPER GOLD EXTRA ANODE

Tervezte:
CSEMICZKY

ANÓD-DOBOZTETŐ

Nyomta és lakkozta:
PIATNIK NÁNDOR ÉS FIAI RT
Budapest

nek a tévesen átvett neveknek a magyaros átírása, azonban ez igen kényes dolog és csak az a szedő vállalkozhatik rá, aki egyúttal ismeri az angol, francia vagy német hangtani szabályokat, azaz a kiejtést. De elegendő ilyenkor az is, ha az író vagy a szerkesztőt erre a tévedésre figyelmezteti, legalább máskor ne cselekedjenek így. Egy kis útmutatót azonban közlünk: a bulgár Liapcsev, a görög Venizelosz, a kínai Szun-Jat-Szen, az orosz Lunacsarszki nevek, így, ahogyan itt le vannak írva, mind magyaros átírásai a német fonetikájú Liaptschew, Weniselos, Sun-Yat-Sen, Lunatscharski neveknek. A német, francia, angol írók — nem lévén latinbetűs eredetijük — a maguk nemzeti írásmódjával írják ezeket a neveket, ugyanezt kell cselekednie a magyaroknak is, nem pedig a más fonetikáját követni.

(A véletlen különös találkozása, hogy ebben a rovatban *b.* is erről a tárgyról ír. — *A szerk.*) *r. a.*

Nyomtatás

Nyomóautomaták kisebb formátumú nyomtatványok előállítására. Kevés kivételtől eltekintve az 50×70 cm formátumú, illetőleg a 46×66 cm papírnagyságúnál kisebb gyorsajtókat nem igen építenek, mert a magas gyártási költségek azok elterjedését hátráltatják. A háborúutáni időkig úgyszólván az egyszerű tégelynyomók, valamint a Gally-típusú nehezebb tégelynyomók voltak azok, amelyek a szükségletet kielégítették. A mindinkább növekvő igények és különösen a tömegesen rendelt nyomtatványok szükségessé tették oly gépek konstruálását, amelyek az ívek be- és kirakását is maguk végzik. Így születtek meg a tégelynyomó-automaták, melyeket ma már meglehetősen tekintélyes számban gyártanak a legkülönbözőbb elvi elgondolások alapján. Hogy csak néhányat említsünk, épít a Leipzig-Drezdai gyár, a Heidelbergi gyorsajtógyár, Rockstroh és Schneider stb. Ezekről lényeges eltérést mutatnak az úgynevezett Vertikális-gyorsajtó, amelyek ugyanis teljesen a gyorsajtó

alapelve szerint vannak megszerkesztve, oly módon, hogy a nyomóformát a gyorsajtóhoz hasonlóan egy nyomóalpra helyezik, amely azonban nem horizontális, hanem vertikális mozgású. A nyomóhengert éppen úgy megtaláljuk, mint a normális gyorsajtónál. A gép festékezése hengeres festékezés és teljesítménye megközelíti a 3000 nyomást óránként. E teljesítménynek felfelé határt szab a forma nagysága, miután túlnagy formátum esetében a nyomóalap meghajtása technikailag nagy nehézségekbe ütközik. Az e téren közismertté vált Miehle-Vertikál és Elka-Vertikál valóban a géptechnika legtokéletesebb alkotásai és nyugodt járásuknál, masszív építésüknél fogva ezek a legnehezebb formákat is elbírák. Hogy e géptípusok nálunk nehezen terjednek el, annak két oka van, egyrészt a gépek drágák, másrészt csak nagyobb Auflagok esetében rentabilisak. *L. L.*

Petróleumfecskendezés a hengerekre. A petróleumnak a hengerekre való fecskendezése abból a célból, hogy azokat lehűtsük, nemcsak furcsa, hanem veszedelmes segédeszköz is, amely abnormálissá válik, mielőtt rendszeresen alkalmazzák. A petróleum a sohasem száradó, festékoldószerek közé tartozik és még a legkisebb mennyiségben a festékbe való keverése, vagy a hengerekre való fecskendezése által annyira képes befolyásolni bizonyos festékeket kemény papiros esetében, hogy a nyomatok a vágás alkalmával elpiszkolódnak. A petróleum egyáltalán nem képes lehűteni a hengereket, azonban elveszi a festéktől a kötőerőt, az adhéziót (hőzsimulást) és a száradóképességet, és ezáltal gyengítheti a meleget okozó surlódást a hengerek között. Am ilyen esetben a petróleum bizonyos mértékben a festékkel ellátott hengerek kenőeszközévé válik. Minden nyomtatvány szempontjából az önkényes vagy periódikus petróleumfecskendezés a hengerekre a gép járása közben hátrányos annyiban, mert a petróleum eldörzsölődésének ideje alatt a fedés helyenként hiányos, de a festéknek az íveken való megszáradása is különbözővé válik, azaz nem szárad egy időben. Egyes munkáknál,

amelyeket később dombornyomósajton tovább munkálnak, a petróleum ráfecskendezése direkt makulatúrát idézhet elő. A nyomdabeli petróleumüvegre nem ártana ráírni: „Vigyázat! Méreg!” A hengerek meleggéválása, elpuhulása és szétfolyódása nyáron leginkább gyorsan száradó festékek esetében áll elő és kisebb formáknál, amelyek nem töltik ki a gépszélességet, ahol tehát a külső szélék vagy bizonyos zónák a friss festék hozzávetődésének híján vannak. Ott képződik a meleg és igen gyorsan terjed tovább. Ha az ilyen helyeken a festéktartóba nyomóalajjal itatott rongyocskákat teszünk, akkor a hengerek meleggéválását a példányszám kinyomása idejére megakadályozhatjuk. Ezeket a zónákat jól el kell szigetelni és az oldalsó eldörzsölődésnek megfelelően élesen elhatárolni.

A nyomdaépület teherbíróképessége. A gépek felállításával kapcsolatban igen gyakran súlyos kétségek merülnek fel az épület teherbíróképességét illetőleg. Mindenesetre akkor, amikor egy nagyobb gép felállításáról van szó, ajánlatos a ház építőjének, vagy legalább is kezelőjének szakszerű tanácsát kérni, már csak azért is, miután ők azok, akik az egyes házrészek méretezését és momentán teherbíróképességét legjobban ismerik. Különösen vonatkozik ez olyan épületekre, amelyek pár évtizedet már megélték és így azoknál bizonyos korhadás is feltételezhető. A vizsgálat még az esetben is szükséges, ha a gépeket a földszinten állítják fel. Látványos éles ellentétben van ez azokkal a tapasztalatokkal, amelyeket egy külföldi utazás alkalmával szereztünk s ahol gyakran azt láttuk, hogy nehéz rotációs gépek esetleg az első és második emeleten vannak felállítva. Hogy pedig a kérdés lényegére térjünk, előre bocsátani kívánjuk, hogy a terhelés szempontjából mindenkor egy olyan átlaggal kell számolnunk, amelynek helyességét a gyakorlat igazolta. A szedőterem padlózata, mint hogy nyugvó tömegekről van szó, átlag 750—800 kg terhelést bír el négyzetméterenként. Oly ujságüzemekben, ahol a matricapréselő-sajtó a szedőteremben nyer elhelyezést, a ter-

helési súly 1500—1800 kg-mal veendő, miután ez esetben fokozott terhelés van jelen. A szedőgéposztályok terhelése szintén 750—800 kg-ig számítható és ez csupán akkor emelkedik 1200 kg-ra, ha Monotype-gépek vannak, miután azok üzeme fokozottabb vibrációt idéz elő. A nyomógépterem terhelése 1500 és 1800 kg között váltakozik négyzetméterenként, ha nem abnormális nagy gépről van szó. Nehezebb típusú könyvnyomó-, vagy offsetgépnél természetesen a terhelés arányosan emelkedik. A rotációsgépet illetően részben már a gyárak gondoskodnak a súly egyenletes elosztásáról oly módon, hogy a gépet egy erre a célra szerkesztett alvázal látják el. Az ilyen rotációs gépek terhelését 2—3000 kg-mal kell számítani. A könyvkötőterem terhelése átlagban 750—1200 kg-ig, a papírraktárak terhelése 1250—2000 kg-ig terjed. Ez utóbbinál a terhelés különösen magasra halmozott papírtömegek esetében százalékosan emelkedik. Ne feledkezzünk meg a vizsgálat alkalmával arról sem, hogy egy

nehezebb gép beszállításánál az egyes részek súlya nem fogja-e túlságos mértékben az egyes helyiséget vagy lépcsőházat stb. igénybe venni és szükség esetén gondoskodjunk annak aláépítéséről.

L. L.

Könyv- és lapszemle

De Grafiske Fag és a modern magyar fametszők. Lapunk főmunkatársa, Rosner Károly, aki nemrégiben a „Holzschnitt” című jónévi német művészeti folyóiratban ismertette a magyar fametsző művészek munkáit, most a Kopenhágában megjelenő grafikai folyóiratban, „De Grafiske Fag”-ban mutatja be a jelenkor magyar fametszőit és közöl szemelvényeket munkáikból. A nevezett dán szakfolyóirat ezévi októberi száma első helyen közli Rosner Károly cikket, amely a benne leközölt sok fametszettel a szám fél terjedelmét foglalja el. Az ismertetés a magyar fametszés történetével kezdi, visszapillantást vet a magyar fametszők elő-

deire és aztán rátér a 20. század magyar fametszőinek ismertetésére. A közölt fametszet-reprodukciók kitűnően sikerültek. Külön kis cikkben Rosner Károly munkásságát méltatja a folyóirat és közli jól sikerült arcképét. Mi is csak elismeréssel adóhatunk Rosner Károlynak ezért a magyar művészetet külföldön ismertető munkájáért, mert ha van hasznos, hazafias cselekedet, akkor az ilyen és ehhez hasonló munkálkodás az.

Székely Naptár az 1929. évre. Végtelenül kedves kis zsebnaptárt hozott a posta nekünk Szegedről. A szegedi Székely Egyetemi és Főiskolai hallgatók Egyesülete adta ki és a Szeged Városi Nyomda Rt. nyomtatta. A naptári részen kívül érdekes változatosságban és ügyes elrendezésben a székely néplélek kincseit is megcsillogtatja előttünk. *Kriza János* „Vadrózsák” című régi székely népdalgyűjteményéből közöl a naptár gyöngyszemeket és minden versezetet *Budai György* egy-egy bájos rajza illusztrál. Naptároltal, jegyzetoldal, művészi rajz és népköltészet váltakozik a zseb-

A legcélszerűbb átnyomóprés erőmeghajtásra

a talyigának nyomással vagy nyomás nélküli visszajárására berendezve

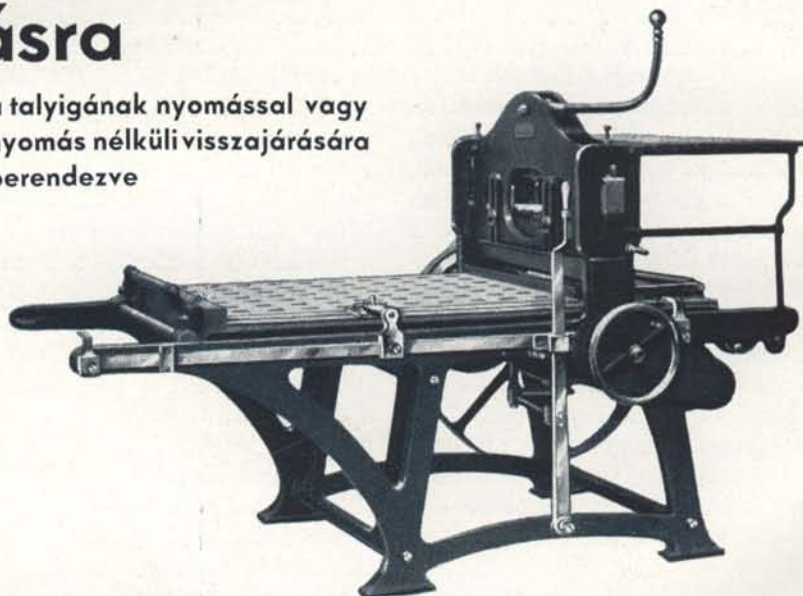
Heveder nélkül

Sodronykötél nélkül

Fogásrúd nélkül

Rendkívül erős kiállítása a legnagyobb nyomást elbírja

S z á m o s e l i s m e r ő l e v é l

Steinmesse & Stollberg G. m. b. H. Nürnberg

Könyvnyomó, valamint kő-, horgany- és offsetnyomáshoz mindenféle segédgépek speciálgyára

naptáron mindvégig. Minthogy mi nem tudnók szebben ajánlani ezt a kis naptárt, leírjuk a kiadó egyesület előszavát: „Testvérünk Te, kinek bölcsőjét Erdély bércei között ringatta szülőanyád, fogadd e könyvecskét testvéri szeretettel, testvéri jóakarattal, testvéri kézzorítással, hogy ujjaink összefonódásával megalakuljon az a bűvös kör, mely minden erdélyi testvért — kicsit úgy, mint nagyot — az Eszme szolgálatában egybeforraszt”.

Richtlinien für den Satz fremder Sprachen (Irányvonalak idegen nyelvű szedéséhez) a címe *Paul Grunow*, a berlini Reichsdruckerei főkorrektora füzetének. Kartonborítékba fűzve 1.10 márka bérmentes szállítással. Megrendelhető a kiadónál (Berlin-Johannisthal, Johannes-Warner-Str. 5. Postacsekkszám: Berlin 99771). A könyvecske 48 oldalon át minden szükséges tudnivalót tartalmaz az idegen nyelvek szedésének megkönnyítésére. Beosztása praktikus és az európai államok összes latinbetűs nyelvein kívül néhány kisebbségi nyelvet is besorozott és olyanokat, amelyeknek idegen

írásjegyük van: ó- és újjörög, orosz, arab és héber. A könyvecske tartalmasságánál és tipográfiai kivitelénél fogva minden nyomdásznak ajánlható. Ami a magyar szabályokhoz használt példákat illeti, az a megjegyzésünk, hogy az uccaneveket az újabb egységes helyesírás szerint külön írják: Andrassy út, Bérkocsis ucca (és nem Bércocsis), ami különben is hibás. De meg lehetnének elégedve, ha a külföldön szedett magyar szövegben csak ilyen hibák lennének.

A Typographische Mitteilungen, a Bildungsverband der Deutschen Buchdrucker szakfolyóiratának 9. szeptemberi száma a Klingspor-öntöde Kabelbetüiből szedve és egyszerű kétpontos léniakkal díszítve jelent meg. Ez a szám a szignet keletkezését, jelentőségét és készítési módját tárgyalja nagy cikkben, számos példával illusztrálva. Egy másik cikk az írás fejlődésével foglalkozik, a képirástól kezdve mai kialakulásáig. Érdekes példákat mutat be a cikkíró, Fr. A. W. Pollin. Sok a hivatalos apróbb közlemény a lapban, szedéspéldák stb.

Ehhez a számhoz „Das deutsche Buchgewerbe” című 10 oldalas füzet van mellékelve, amely a nyomdai szakmában előforduló idegen szavak német fordítását, illetve némettel való helyettesítését foglalja magában.

A Deutscher Drucker augusztusi számának művészi borítólappját *Heinz Sperzel* frankfurti neves festőművész készítette. Gutenberg-fejjelel tervezte abból az alkalomból, hogy a Deutscher Druckernek ez a száma ünnepi szám a német nyomdafőnökök egyesületének, a Deutscher Buchdrucker-Verein 60 éves fennállásának ünnepére. A szakfolyóirat első cikkei a jubiláns főnökegyesület történetét és működését méltatják. A továbbiakban folytatja a lemezmetzési tanfolyamot. Waltherr Hahn az ólommetszést a napilapok hirdetései szempontjából tárgyalja, számos tanulságos példával téve érthetőbbé fejtegetéseit. Technikai újítások, nyomtatástechnikai cikkek, kalkulációs értekezés, végül a külön ívben mellékelt „Der Flach- und Offsetdruck” című mű 19: ívének tart már. Ez az ív az oldalfelek fölött

Miért

terjedtek el annyira rövid időn belül az

INTERTYPE SZEDŐGÉPEK?

Mert

az

INTERTYPE SZEDŐGÉPEK

beigazolták azt, hogy
többet nyújtanak,
mint amennyit ígérnek

A gondos és előrelátó nyomdavezető nem vezérelteti magát tendenciózus színezetű híresztelések által, hanem józan és körültekintő mérlegelése és szerzett tapasztalatai alapján azt rendeli, amivel saját érdekeit a legjobban szolgálhatja. A már üzemben lévő nagyszámú INTERTYPE szedőgépek megtekintése és az ismertető prospektusok gondos áttanulmányozása az érdeklődők nagy csoportját vezette táborunkba.

Magyarországi és balkáni vezérképviselőt:

GRAFKA GÉPKERESKEDELMI RT
BUDAPEST V, CSÁKY U. 49 TELEFÓN: L. 904-57

perforálva van és bekötés céljából könnyen kivethető a lapból. — Az előkelő német szakfolyóirat szeptemberi száma a *mélynyomtatás* jelenlegi állását tárgyalja és azt a megállapítást teszi, hogy a mélynyomtatógépek terén bizonyos megállapodottságra jutott a géptechnika és most már standard gépeket gyártanak. A tekercsről nyomó színes mélynyomtatás azonban mindjobban fejlődik. Általános figyelemre tarthat számot *Albert* tanár tanulmánya a szerkesztő, kiadó és a mélynyomó-technikus egymásközi viszonyáról. Sok egyéb jó közlemény, apróság, a folytatólagos lemezmetzési kurzus egészíti ki a tartalmas szövegrészt. Külön mellékleten egész sereg szedett csomagolónyomtatványt, etikettét mutat be ez a szám, amelyeket egy erre vonatkozó cikk magyaráz. Ezzel a számmal fejeződik be a folyóirat 35. évfolyama. A szeptemberi füzet 650 grammot nyom. A lap megrendelhető Berlin SW 61, Hagelbergerstrasse 49. Egyes száma 2.75 márka.

Az *Offset-, Buch- und Werbekunst* 7. és 8. számain meglátszik, hogy az eddigieknél tartalmasabbak és a lap művészi nívója határozottan emelkedett. A 7. szám gyönyörű borítékát *Otto Horn* tervezte, az augusztus-szeptemberben lefolyt berlini reklámkiállítás alkalmából. A szebbnél szebb reklámnyomtatványok, művészi plakátok reprodukciói, a gyárak mellékletei rendkívül díszessé teszik a lapot. — A 8. szám borítéka *W. Petzoldtól* való. A szövegrész elejétől végig modern groteszk betűből szedődött, sőt nagy része a hirdetéseknek is. *Dr. Hauschild* méltatja hosszabb cikkben

a modern, művészi groteszk betűt és számos színes reklámnyomtatványon mutatja be a különböző metszésű groteszk hatását. *E. Weitzig* a groteszk betű fejlődését és jelentőségét magyarázza. — A népszerű szakfolyóirat 9. száma egy aránylag kevésbé elcsépelet reklámeszközt mutat be szóban és képen: a *térképet*. A modern ember már hozzászokott ebben a repülőgépkorszakban a repülőgépfölvételekhez. A vezetőcikk *Eges* tollából ezzel foglalkozik a reklám szempontjából. Történeti visszapillantásban bemutatja a gőzhajtárságoknak reklám céljából kiadott térképeit és ismérteti azok régi és mostani technikáját és mindezt többszínnyomatú térképek kíséretében. A többi cikk is a térképkészítő technikájával foglalkozik. Ezenkívül mind a három füzet rendes anyagát tartalmazza az offset-, könyv- és mélynyomtatásnak. Egy-egy füzet ára 3.50 márka. Kiadja az *Offset-Verlag*, G. m. b. H. Leipzig.

A *Hob és Habne* cég, Leipzig C1 fotográfiai reprodukciós készülékek gépgyára nagyon szép fotomontázsos emléklapot adott ki abból az alkalomból, hogy a cég harmincéves üzemi főnnállásának jubileumát most ülte meg. A fotók a cég üzemi osztályait és telepeit ábrázolják és a szövegben megköszöni a cég az üzletfeleknek a harmincéves főnnállása alatt tanúsított bizalmukat és jóakarataikat és biztosítja őket arról, hogy erre a bizalomra és jóakaratra a jövőben is igyekezni fog rászolgálni.

Beküldettek még: a csehszlovák *Typografia* 9. száma, *De Grafiske Fag*

11. és 12. száma, *De Reclame* augusztusi, *Bulletin Officiel* augusztusi, *A Sajtó* 8. száma, a *Die Reklame* júliusi száma, a *British Printer* legutóbbi számai, a *Műgyűjtő* stb. számai.

Hírek

A „*Grafika*” *Gépkereskedelmi és Nyomdaberendezési Rt.* ezúton is tudatja üzletfeleivel, hogy irodáit és raktárhelyiségeit november 1-étől *V. Korall ucca 6—8. szám* alá helyezte át. Az új helyiség bejárata az Ügynök uccában van. A cég telefonszáma változatlan: *L. 904—57.*

A *W. Girardet* kiadó, *Essen-Düsseldorf-Berlin*, amelynek a reklámkiállításon az I. csarnokban, közvetlenül a „*Régi város*” mögött volt a kiállítási helye, impozáns volt. A standot négy sarokhozépítés határolta, amelyek átvilágított transzparensen a kiadó legfontosabb lapjait és folyóiratait hirdették. Közöttük volt a három bejárat, hátul meg egyenként 5 méter magas és 2 méter átmérőjű oszlopok meredtek a szabadba fölfelé, mint *szimbolumai a kiadó öt lapjának*. A terem belsejében háromszor négy méter nagy stilizált karton, villanyos effektusokkal, érdekes módon demonstrálta a rajnai és hamburgi elterjedési területeket. A tiszta fehérben tartott építészeti művek zöld szönyeggel voltak összekapcsolva a rajnai zöld-fehér színné, amely vörös felirataival a hamburgi fehér-vörössel

HANS WUNDER

● NYOMDAFESTÉKGYÁR

BERLIN-WILHELMSBERG

világhírű nyomdal, litográfiai, offset- és mélynyomófestékeinek magyarországi vezérképviselője és lerakata

KLEIN KÁROLY GRAFIKAI SZAKÜZLET

BUDAPEST VI, GRÓF ZICHY JENŐ UCCA 44

TELEFÓN: AUT. 283-85

Standard

Cs

MELYIK CÉGEKET KELL ISMERNIÜK MINDEN EGYES OLVASÓNKNAK?

CÉGEK ÁBÉCÉ-RENDES JEGYZÉKE

Acélmetszet-sajtolások

Levélfaj- és cégkártyaszpecialitások. Finom burkolatok parfümériák részére és cigarettacsomagolások. Emil Bach & Co., Kunstanstalt, Nürnberg.

Albert Fischer-galvánók

Galvanoplastik G. m. b. H., Berlin SW 48, Friedrichstr. 16.

Aluminium és cink nyomólemezek

A. Laue & Co., Berlin N 24, Oranienburgerstrasse 58.

Aluminium nyomólemezek

„Algra”-márka. Algraphische Gesellschaft, Berlin-Schöneberg, Hauptstr. 8.

Aluminium plakátbetűk, léniák és stégek

Magdeburger Gravieranstalt vorm. Edm. Koch & Co. m. b. H., Magdeburg.

Anleim-gépek

Minden nagyságban és minden munkálati célra. Maschinenfabrik Laube, Dresden-A. 16, Blasewitzerstr. 68.

Aszfaltok

Fedőaszfalt, szíriai aszfalt stb. Böttcher & Renner, Nürnberg.

Átnyomópapírok

C. Angerer & Göschl, Wien XVI—I. Szemcsés pauszpapírok köre való átnyomásra, lekaparópapírok, autogr. kréta és tusok.

Átnyomópapír

Richard Naumann, Dresden-A. 16. Nedves, berlini, áttetsző és autográfiai átnyomópapírok.

Aufstieg-Bücherei

(Előmeneteli Könyvtár)

I. kötet: „Vom Gehilfen zum Druckerei-Direktor”, der Weg zum fachlichen Aufstieg. Irta: R. Engel-Hardt. Ára 3.50 márka. „Deutscher Drucker” Berlin SW 61.

„Axel” maratógép

1000-szeresen bevált. Falz & Werner, Leipzig C 1.

„Barma” bronzírózó gép

Emil Bartsch gépgyár, Gautsch bei Leipzig.

Bádognyomó gyorsajtók

Bádognyomó rotációs gépek

Bádognyomó kézisajtók

J. G. Mailänder, Schnellpressen-Fabrik, Cannstatt-Stuttgart.

Berakóillesztékek

Huster & Kleindienst, Leipzig C 1, Bayrischestr. 28.

Berakókészülékek

Kleim & Ungerer, Leipzig-Leu. „Universal” pneum. berakókészülék.

Berakókészülékek

Heinrich Rohrbacher, Berlin NO 55. „Simplex” ivberakó modern munkamód részére.

Bőr hengercsövek

Johann Unverzagt, Offenbach a. M.

Bőr hengereket

gyárt és javít az összes nyomtatóeljárások részére Walter Kösewitz, Leipzig C 1, Königstrasse 11. Ruf. 249—58.

Bőr hengerek

minden nyomtatóeljárás részére Böttcher & Renner, Nürnberg.

Bőr hengerek

M. Jordan & Sohn, Berlin S 42.

Bronzírózó gépek

Friedr. Heim & Co., G. m. b. H., Offenbach a. M.

Bronzírózó gépek

„Läco” Maschinenfabrik, Leipzig-Li.

Bronzírózó gépek

Az ismert „KOHMA” sík bronzírózó gép. Kohlbach & Co., Leipzig-Lind.

Bronzírózó gépek

F. Lämmerhirt, Brandis b. Leipzig.

Bronzírózó gépek

Hatszoros szalagleporolással, bevált szerkezettel, gyártja Lontke & Co., Maschinenfabrik G. m. b. H., Leipzig-Stött. II.

Bétkék, vignetták,

keretek, kítőltóanyag Schriftg. C. E. Weber, Stuttgart.

Betüöntödei termékek

Bauersche Giesserei, Frankfurt a. M., Barcelona.

Betüöntödei termékek

Wilhelm Woellmer's Schriftgiesserei u. Messinglinienfabrik, Berlin SW 48. Táviratbetűk öntése.

Carl Heynisch K.-G.

papírnagykereskedés, Berlin SW 68, Neuenburgerstr. 30, Dönhoff 2307. u. 08. Papírok minden nyomtatási eljárásához.

Cink lemezek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Cink nyomólemezek

A. Laue & Co., Berlin N 24, Oranienburgerstr. 58.

Cink nyomólemezek

sík- és offsetnyomás részére. Fémnyomólemezzgyár Paul Ehmann, Stuttgart, Rotebühlstr. 51.

Cink nyomólemezek

litográfiai, legszakosabb megmunkálás, la mosótinktúra, cinkmaratószer, csiszológolyók stb. Karl Mess G. m. b. H., Berlin SO 36.

Cink, réz és vörösréz lemezek, planpolirozások

A. Laue & Co., Berlin N 24, Oranienburgerstr. 58.

Csiszolóanyagok

Finomsziszoló és síkkövek, csiszológolyók, csiszolórondelek. Böttcher & Renner, Nürnberg.

Dornemann & Co.,

rézbetű- és ferrotypöntőde, vésőtintézet, Magdeburg.

Drótfűzőgépek

mint különlegességek. Herfurth & Heyden, Leipzig-Stötteritz 11.

„Duplex” síknyomó rotációs gépek

közepes példányszámú újságok részére a leggazdaságosabb. Gebrüder Bühler, Maschinenfabrik u. Giessereien, Uzvil (Svájc).

Etikettautomaták

O. Hoppe & Co. Nachf., Leipzig 115.

Etikettező, gumizó és lakkozó gépek

minden nagyságban és kivitelben. Maschinenfabrik Laube, Dresden-A. 16. Blasewitzerstr. 68.

Fa betűk

Fabetűgyár Roman Scherer A.-G., Luzern (Svájc).

Fa használati cikkek

Ludwig Koch & Sohn, Laasphe i. Westf.

Fa használati cikkek

A. Kraft, Berlin S 42, Fürstenstrasse 8.

Fa használati cikkek

Carl Struck, Berlin S 59, Urbanstr. 64.

Ferrotypék

Dornemann & Co., Magdeburg.

Festékdörzsölő gépek

J. M. Lehmann, Dresden-A. 28. A legrégebbi különlegességi gyár.

Festékek

Otto Baer, festékgyár, Radebeul-Dresden.

Festékek

Gebr. Jänecke & Fr. Schneemann Komm. Ges. a. Akt., Druckfarbenfabrik, Hannover.

Festékek, kencék

Gebr. Hartmann, Halle-Ammendorf.

Festékek, kencék

Farbenwerke Friedr. & Carl Hessel A.-G., Nerchau b. Leipzig.

Festékek, kencék

Chr. Hostmann-Steinbergsche Farbenfabriken, G. m. b. H., Celle i. H.

Festékek, kencék

Michael Huber, München.

Festékek, kencék

Gebr. Jänecke & Fr. Schneemann, Komm.-Ges. a. Akt. Druckfarbenfabrik, Hannover.

Festékek, kencék

Kast & Ehinger, G. m. b. H., Stuttgart.

Festékek, kencék

Dr. Lövinsohn & Co., Berlin-Friedrichsfelde.

Festékek, kencék

Oscar Mosebach Aktienges., Riesa, Elbe.

Festékek, kencék

Farbwerke Franz Rasquin A.-G., Köln-Mühlheim.

Festékek, kencék

Hans Schleinitz, München 13.

Festékek, kencék

Gebrüder Schmidt, G. m. b. H., Frankfurt a. M. (fiók Düsseldorf) és Berlin-Heinersdorf.

Festékek, kencék

Dr. Gustav Wicke, könyv- és könyvmai festékek, Berlin-Tempelhof.

Festékek, kencék

Hans Wunder, G. m. b. H., Wilhelmsherg bei Berlin NO.

Festékek, kencék, korom

Farbenfabrik Fischer, Naumann & Co., Ilmenau, Thür.

Festékfecskendő-telep

Berlin S 42, Alexandrinenstr. 36.

Festékgyarak

Siegwerk-Industrie-Gesellschaft. m. b. H., Siegburg. Különlegesség: mélynyomófestékek.

Filcek (nemez),

viaszkos posztó, nedves szövetek stb. Böttcher & Renner, Nürnberg.

Fűzőgépek

Preusse & Co. A.-G. Leipzig 181.

Fűzőszalagok

Maschinenband-Weberei. Gebr. Köter, Leipzig W 33, Nr. 11.

Galvánok és stereotípiák

Galvanoplastik, G. m. b. H., Berlin SW 48.

harmonizált, ezzel színbelileg is aláhúzza a lapok terjedési területeit. Az építkezés terve *Walter Riemeré*, B. B. G., Berlin-Schöneberg.

Feljegyzések

„Gutenberg az újabb kutatások megvilágításában.” Ezen a címen dr. Crous berlini könyvtári tanácsos előadást tartott Leipzigben, az ottani Typographische Gesellschaft-ban. Az előadó előljáróban Gutenberg életét vázolta, úgyszintén azokat a nehézségeket, amelyekkel teljes életén át kénytelen volt megküzdeni. Azután foglalkozott a könyvnyomdászat föltalálásának történetével, amiről, sajnos, nem sok ismeretünk van, mert háború, tűzvész és Gutenberg kortársainak nagy tudatlansága folytán a legtöbb dokumentum elpusztult. A kevés rákmaradt dokumentum különféle kétevelyektől van körülveve. A föltaláló szülőházának, a Hof zum Gutenbergnek, amelyben 1400 előtt született, most már semmi nyoma sincs. Gutenberg ifjúságáról semmi sem ismeretes, és mainzi tartózkodásáról is csak kevés dokumentum maradt ránk. Biztosnak vehető, hogy szülővárosát akkor hagyta el, amikor a céhek harcot indítottak a patriciusok kiváltságai ellen. 1430-ban még száműzetésben élt, 1445/6-ban — az 1445-ben Mainzban nyomtatott „Fragment vom Weltgericht” és az „Astronomische Kalender für das Jahr 1448” tanúsága szerint — mintha újból szülővárosában lett volna; ezt biztosnak jelenti egy 1448. október 17-iki keletű okmány. Gutenberg művei, sajnos, nem viselnek magukon nyomdamegjelölést, mint például Schöffnernek 1457. évi Psalteriuma, de az újabb kutatás különböző tényeket és adatokat már helyre tudott igazítani. Ma például azt állítják, hogy a 42 soros biblia a régebbi és a 36 soros csak későbbben keletkezett, dacára annak, hogy a 36 sorosnak írása régibb a 42 sorosénál. Amint azt különböző figyelemreméltó nyomdai hibák bizonyítják, az utóbbi valószínűleg kéziratul

szolgált a 36 soros biblia előállításához. Azután közelebbi fejtegetései sorába vonta az előadó a különböző betűtípusokat, amelyeket Gutenberg használt, így a zsoldártípust, a catholicon-típust és azt a betűfajt, amelyet a bünbocsátólevelek szedéséhez használt. Az utóbbiak különösen jellegzetesek kétféle kivitelük miatt. A 30 soros formában például az „Univerris” kezdőszo U-val, a 36 sorosban pedig V-vel van nyomtatva. Címbetűfaj gyanánt az előzőnél a 42 soros bibliának betűfaja, az utóbbinál pedig a 36 sorosé van alkalmazva. Ez okból tudják be általában az egyik nyomtatást Gutenbergnek, az másikat pedig Fustnak és Schöffnernek. Az egyes technikák már akkor is ismeretesek voltak; így: a sajtó (borsajtó), a festék (a fametszetek nyomtatására szolgált), betűfajok (harangokra), ötvözetek (lövegek), a homoköntés eljárása és csakis a folytatólagos összefüggését a munkálatoknak, valamint az egyes betűknek öntésmódját kellett föltalálni. Végezetül a találmány fölötti legfőbb vitákra terjeszkedett ki dr. Crous. Minthogy nincs föltétlen bizonyosság affelől, vajjon valóban Gutenberg nyomtatta-e mindazokat a műveket, amelyeket neki betudnak, más országok is igénylik a maguk számára azt a dicsőséget, hogy a könyvnyomdászatot náluk találták föl, különösen Németalföld Coster számára. Zedler tanár, német tudósnek élesei-méjü, azonban igen megtámadható bizonyítékai ez irányban tudóskörökből nagy ellentámadást váltottak ki. Ő tudniillik Costernak tudja be a könyvnyomtatás föltalálását. Befejező szavában az előadó kijelenti, hogy a könyvnyomdászat csakis Mainzból indulhatott ki, nem pedig a németalföldi Haarlemből. Az előadást egész sereg kiállított értékes nyomat egészítette ki.

Amerikai ujságok és folyóiratok. Az északamerikai Egyesült-Államokban 20.636 ujság és folyóirat jelenik meg. Ezek közül 2272 napilap és 11.151 hetilap. Az összesek közül 1083 jelenik meg idegen nyelven, még pedig 165 spanyol, 182 német, 124 olasz, 6 arabs, 4 albán, 22 filippinai, 42 zsidó-zsargon (jiddis), egy-egy pedig bulgár, észt, asszír és lett nyelv-

ven. (Hogy mennyire megbízhatók ezek az adatok, kitűnik abból, hogy a magyarnyelvű amerikai sajtót föl sem említik, pedig tudunkkal jókora számú magyarnyelvű napilapot és hetilapot adnak ki az Egyesült-Államokban letelepedett magyarok és azoknak intézményei. *A fordító megjegyzése.*) 16 napilapot holland, 78-at cseh (?), 45-öt francia, 19-et portugál, 43-at norvég-dán, 10-et örmény, 2-öt flamand és 25-öt japán nyelven nyomtatnak. (Ismét egy szó sincs magyarnyelvű napilapokról; száradjon a lelkiismeretén az elhallgatásuk annak, aki ezeket az adatokat a német szaksajtónak beküldte!) Ebbe a statisztikába nincs belefoglalva 762 vallásos folyóirat.

Legyünk óvatosak elhasznált tisztítórongyok megőrzésénél. Nyomdákban gyakran lehet észlelni, hogy a régi, olajjal, benzinnel és festékkel átitatott tisztítórongyokat elteszik egy ugyancsak olajjal átitatott faládjába, vagy pedig láda nélkül valamelyik láthatatlan zugban halmozzák föl egymásra. Hogy mennyire veszélyes lehet a megőrzésnek ez a módja, arról egy szakember nyilatkozik egy német könyvnyomdai szaklapban: „Édesapám egy papír- és papírlemezgyár igazgatója volt, lakásunk a gyárhelyiségek mellé épített épületben volt. Egy délután a számos lépcsőfölgátatok egyiken, még pedig pontosan azon az egyen, amelyet sohasem használtak följáróra, tűz ütött ki, amelyet szerencsére gyorsan fedeztek fel és így gyorsan el is tudtak oltani. És mi volt a tűz oka? A munkások az igazgatóság tudta nélkül és annak kifejezett utasítása ellenére, amely szerint a régi tisztítórongyokat a kazánhelyiségben rögtön el kell égetni, azokat összegyűjtötték és a legelső garádics mögé egymásra rakosgatták, hogy hétfőn reggel jó anyaguk legyen a kazán befűtéséhez. Ott mingyárt megállapították a szakértők, hogy a tisztítórongyok és a tisztító pamut egymáshalmozódása és erős egymásrappelődése folytán ezek az anyagok önmaguktól gyuladtak meg. Ha a tűz ünnep- vagy vasárnap támadt volna, a következményei beláthatatlanok lettek volna. Ebből önként folyik, hogy a régi,

Galvanoplasztikai telep
Langbein-Pfanhauser-Werke AG.
Abt. F, Leipzig O. 28.

Gépszalagszövőde

Gebrüder Köter,
Leipzig W 33, Nr. 11.

Grafikai szakirodalom-

katalógust kívánatra küld
„Deutscher Drucker”
Berlin SW 61.

Gumikendők

abszolút megbízható minőségben
offsetnyomás, bádognyomás és
mélynyomás stb. részére
Böttcher & Renner, Nürnberg.

Gumikendők

Arnold Reinshagen, Leipzig.
Alapítva 1868.

Gumizott papírok

Leipziger Gummier- u. Lackier-
anstalt, Schroeder & Co.,
Lucka bei Leipzig.

Hajtogató automaták

Kleim & Ungerer, Leipzig-Leu.

Hajtogató gépek

Gebrüder Brehmer,
Leipzig-Plagwitz.

Hajtogató gépek

A. Gutberlet & Co.,
Maschinenfabrik, Leipzig.

Hajtogató gépek

Preusse & Co. A.-G., Leipzig 181.

Használt gépek

Kérjen jegyzéket készleteinkről.
Hans Opitz & Co., Hannover.

Használt gépek

Rudolf Stenz & Co., G. m. b. H.,
Berlin SW, Friedrichstr. 16.

Hengeranyag

Felix Böttcher, Leipzig O 27.

Hengeranyag

Chem. Fabrik Ortrand A.-G.,
Berlin NW 7, Dorotheenstr. 35.

Hengeranyag

Kast & Ehinger G. m. b. H.,
Stuttgart.

Hengeranyag

Hans Wunder G. m. b. H.,
Berlin-Wilhelmsberg.

Hengeranyaggyártó

és hengeröntőde

H. Möbius & Sohn,
Haltingen, Bad. „Reform“ henger-
anyag.

Hengeranyagot

minden zóna részére gyártanak
Böttcher & Renner, Nürnberg.

Hengeröntő készülék,

sűrített levegő-vakuum.

Hengermosó gép

függőleges, könyv-, kő- és off-
setnyomás részére.
Max Sadowsky, Berlin S 42.

Hengeröntővállalatok

Berger & Wirth,
Festékgyárak: Leipzig, Barmen,
Amsterdam, Budapest, Lening-
rad, Rio de Janeiro.

Hohlux maratógép

Hoh & Hahne, Leipzig.

Írógépkartonok

Leipziger Gummier- und Lackier-
anstalt Schroeder & Co.,
Lucka bei Leipzig.

Javító műhely

Boy & Walter, Berlin SW 68,
Alte Jakobstr. 40-41.

Kartonázzgépek,

mindenfajta és komplett beren-
dezéseket szállít **Maschinenfabrik**
Laube, Dresden-A. 16, Blase-
witzerstr. 68.

Kartonázzgépek

Preusse & Co. A.-G., Leipzig 181.

Kasirozóintézet

Robert Grosse Kartonnagenfabrik,
Leipzig 90, Weidmannstr. 2.

Kémigráfiai berendezések

Paul Drews, Berlin SW 68.
A grafikai ipar különlegességi
gyára.

Kémigráfiai berendezések

Hoh & Hahne, Leipzig.
Németország legnagyobb külön-
legességi gyára, offset- és mély-
nyomás részére is.

Kizáróanyag

Bauersche Giesserei
Frankfurt a. M. és Barcelona.

Kliséállványok

A. Kraft, Berlin S 42,
Fürstenstrasse 8.

Kliséfák

J. Brendel, Mutterstadt 40
(Pfalz).

Kliséfák

Joh. Weber, Göppingen (Würt.)

Kliségyár

Johann Hartleib, Berlin S 14.
Kérjen katalógust a készletben
levő vignettákról.

Kliséhezváltók és anyagok

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Klisék

Nem nyomda, hanem kliségyártás.
Elismert elsőrendű munkák.
Vonalas maratások, autotípiák.
Fametszetek, galvánok. Stereotípiák
és matricák. Retusok,
vázlatok mindenféle nyomtatvány-
nyokhoz. Legolcsóbb árak.
Hansa-Klischees
Dresden-A. 1, Postafiók 261.

Klisék és galvánok

Voigt & Geissler, Leipzig.

Klisék

C. Angerer & Göschl,
fotokémiai műint. Wien, XVI-1.

Klisék

H. Baudouin,
Berlin, Alexandrinenstrasse 35.
Telefon: Dönhoff 1235-37.

Klisék

Thedran & Kraushaar,
Berlin SO 36.

Korrektúralehúzó prések

Kleim & Ungerer, Leipzig-Leu.

Könyvkötődei és kartonázz- gépek

August Fomm, Maschinenfabrik,
Leipzig-Reudnitz.

Könyvkötődei szükségletek

mindenféle fajtáját ajánlják
Wilh. Leo's Nachf. Stuttgart.

Könyvkötő-fűződrót

J. D. Boecker Söhne,
Hohenlimburg (Westf.)

Könyvkötődei és kartonázz- gépek

Gebr. Brehmer, Leipzig-Plagw.

Könyvnyomdai eszközök

G. E. Reinhardt, Leipzig S
3/106. (Csak viszonteladónak.)

Könyvnyomdai gyorsajtók

Dresden-Leipziger Schnellpres-
senfabrik A.-G., Coswig i. S.

Könyvnyomdai gyorsajtók

J. G. Mailänder, Schnellpressen-
fabrik, Cannstatt-Stuttgart.

Könyvnyomdai gyorsajtók

Faber & Schleicher, A.-G.,
Offenbach a. M. Ötven évi ta-
pasztalat alapján gyárt köny-
vnyomdai gyorsajtókat a legelső-
rendű kivitelben.

Könyvnyomdai használati

cikkek

és anyagok.
Böttcher & Renner, Nürnberg.

Könyvnyomdai hengerek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Lehúzó prések

Robel & Co., München S 50.

Levélboríték- és zacskógyár

Walterwerke Maschinenfabrik
m. b. H., Leipzig W' 31.

Litográfiai hengerek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Litográfiai kövek

Ajánl saját bányáiból
J. Friedrich Daeschler,
Langenthalheim E (Bayern). Soln-
hofen, Mörsheim.

Litográfiai kövek

Kékek és sárgák, legjobb álla-
potban.
August Daeschler & Co., G. m.
b. H., Solnhofen (Bayern).

Litográfiai kövek

August Arauner, kőbányatulajd.,
Solnhofen 108 (Bayern).

Litográfiai kövek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Litográfiai szükségleti

cikkek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Litográfiai tusokat és

litográfiai krétákat,

mint valamennyi szakbavágó
preparátumokat gyártanak
Rohrer & Klingner, Leipzig-Co.
12.

Maratálólap (transp.)

Rez. Steinbach & Strache.
Böttcher & Renner, Nürnberg.

Matricalapok, matricaport

1891 óta gyárt elsőrendű minő-
ségben. Carl Ostermann, Bremen.
Bel- és külföldön legjobb
eredménnyel bevezette. Stereotípiái
papírok minden használatos
formátumban készletben. —
Kívánatra mintát küld.

Matricatisztító gép

Max Sadowsky, Berlin S 42.

Másolókészülékek

offset, mély- és cinknyomás ré-
szére pneumatikus rányomással.
D. R. P. megjavított kivitelben.
Másolóvilámpák és elektromos
vacuumszivattyúk, automatiku-
sak. P. Schmidt & Co., Berlin
SW 11, Schönebergerstr. 26.

Mélynyomás

Kompl. mélynyomótelepek be-
rendezése. Willy Schwede, Ham-
burg 36, Gr. Theaterstr. 34-35.

Mélynyomófestékek

minden gép részére.
F. Ruckelhausen & Co.,
Farbenfabriken, Eppstein im
Taunus.

Mélynyomóanyagok

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Mélynyomó rotációsgépek,

ívberakásra

J. G. Mailänder, Schnellpressen-
fabrik, Cannstatt-Stuttgart.

Mélynyomóhengerek

minden alakban. Csiszoló- és
simítógépek. Rézbevonótelepek.
K. Walter, München SW,
Plinganserstr. 22.

Mélynyomó

folyóiratokat, katalógusokat, mű-
és dívatlapokat, képeslevelezőla-
pokot készít **Badenia A.-G. für**
Verlag und Druckerei, Karlsruhe.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek.
Langbein-Pfanhauser-Werke AG.,
Abt. F, Leipzig O 28.

Mélynyomóhengercsiszoló- gépek

Rakel (kés) csiszológép D. R. P.
a., Pigment-átvivőgép D. R. P. a.
hengerezálítóköcsival D. R. G.
M. Rézhengerek újonnan való
készítése. **Otto Wuschig, Berlin**
SO 36, Mariannenstr. 31-32,
Moritzpl. 131-86.

Molton, Moleskin

Csak nagybani előadók részére.
Backofen & Sohn, Mittweida-Sa.

Nyomdácékek

Werner & Schade betűöntőde,
Berlin N. 54, Kastanienallee 43.

Nyomóhengerborítószövetek

és nyomóhengeráthuzatok

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Offsetátviteleik,

az eredetihez hű kivitelben és a
legrövidebb skála fölhasználása
átnyomással. **Sauer & Co., Ber-**
lin SW 68, Alexandrinenstr. 26.

Offsetheft 1928

sok érdekes gyakorlati cikket
tartalmaz az offsetnyomtatásról
és számos színes műmellékletet.
Ára 2.75 márka. „**Deutscher**
Drucker”, Berlin SW 61.

Offsethengerek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Offsetkéziprészek

J. G. Mailänder, Schnellpressen-
fabrik, Cannstatt-Stuttgart.

Offsetmásoló készülékek

pneumatikus rányomással és fel-
csapható üveglappal, D. R. P.,
verseny nélkül.
P. Schmidt & Co., Berlin SW 11,
Schönebergerstr. 26.

Offsetnyomdai anyagok

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Offsetsajtók

Faber & Schleicher A.-G.,
Offenbach a. M. Offsetpreseket
szállít úgy minőségileg, mint
mennyiségileg legjobb teljesít-
ménnyel.

Offsetsajtók

Dresden-Leipziger Schnellpres-
senfabrik A.-G., Coswig i. Sa.

Offsetsajtók,

„Leipzig“, Kleinod“, „Kleine“,
„Rubens“ és a kétszínnyomó
„Planeta“ offsetsajtók. Vezető
márkák a legtekélyesebb kivitel-
ben.
Dresden-Leipziger Schnellpres-
senfabrik A.-G., Coswig i. S. Európa
legnagyobb offsetsajtógyára.

olajjal, benzinnel és festékekkel átítított tisztítóröngyöket azonnal, használat után bádogból készült, úgynevezett dobba kell tenni, ezt jól elzárni, majd hűvös, a napsütéstől érintetlen helyen föl kell állítani, de semmi esetre sem a pincébe vagy a hulladék-papírraktár közelében. Tartsunk tehát rendet a tisztítóröngyökkel is. Mert kilencvenkilenc esetben a slendriánság nem hoz bajt, de éppen a századik eset mérhetetlen szerencsétlenségnek lehet okozójává. Az iparfelügyelők hálás föladata volna, ha ez irányban is kiterjesztenék figyelmüket. Egyébként a kifejlődött gyakorlat szerint régi tisztítóröngyök és tisztító pamut egymásrahalmazása által keletkezett öngyulladásnál megállapított tüzesetekben a bíróságok gondatlanságból okozott gyujtogatás címén szókták ítéleteiket meghozni és eszterint büntetni."

Levélpapír-reklám. Egy papírkereskedő a következőket írja a Tengersche Papier- und Schreibwaren-Zeitungban: „Az a gondolatot, hogy a jóízű embernek éppen úgy kell figyelemre méltatnia a saját levélpapírját, mint az öltönyét, vagy a nyakkendőjét, minél szélesebb körökben szükséges terjeszteni. Minthogy különösen a rövid rímes versek alakja bizonyult az agyban legmeggrögzíthetőbbnek, ajánlok itt két versikét, amelyeknek használatát hirdetési vagy plakátcélokra a kartársaknak ezennel megengedem.

Ruhád szabására, ha fordítsz figyelmet,
Levélpapírod is zengje ízlésedet.

*

Nemcsak ruházatod legyen csinos, remek,
Levélpapírodról is rád ismerjenek."

Berlin újságtermelése. A „Berliner Wirtschaftsberichte” nevű közgazdasági szaklap tüzetes kimutatást közöl a berlini újságokról és folyóiratokról az 1928-iki állomány szerint. Az újság és folyóirat közti éles meghatározás igen nehéz volt. Folyóiratként tekintették azokat az orgánumokat, amelyek hetenként egyszernél ritkábban jelennek meg, majd azokat, amelyek nem foglalkoznak napieseményekkel, hanem a népszerű tudásnak különleges területeit munkálják, aminők a szépirodalom, művészetek stb. Egyéb sajtótermékeket, aminők: levelezések, jegyzőkönyvek, parlamenti értesítő, menetrendi könyvek stb. teljesen kikapcsoltak, úgyszintén a reklámot célzó, rendszeresen megjelenő nyomtatottakat. *Berlin* sajtótermékeinek azokat az újságokat és folyóiratokat vették, amelyek kiadási és megjelenési helyül Berlin jelölték meg. Csakis lapfejjel ellátott sajtótermékeket vettek tekintetbe, a fölaphoz csatolt melléklapokat nem számították, ha külön fejjel is jelennek meg. Ezek után a fogalommeghatározások után kitént, hogy a német birodalomban megjelenő 3241 újság közül 147, vagyis 4.5% Berlinben jelenik meg. Ez az aránylag csekély szám azonban nem jellemzi a berlini újságoknak a német napisajtóban való tényleges részeseését, de még a befolyást sem, amelyet ezek Németország szellemi és kulturális életére gyakorolnak. Döntő jelentőségű inkább a berlini napilapoknak terjedelme és erős példányszáma. Így például Berlin egyik legnagyobb kiadványvállalata a nála megjelenő újságoknak összmenyiségét öt

milliónál jóval nagyobb példányszámban jelölte meg. A 147 napilapból 93 hatszor és még többször, 18 kétszer-től hatszorig, 29 egyszer jelenik meg hetenként, 7 pedig rendszertelenül. Az újságok közül egyetlenegy idegen nyelvű (orosz) van, amely hetenként hatszor jelenik meg. A közgazdaság, politika, technika, természettudományok stb. céljait szolgáló folyóiratokból 2486 volt, ezek közül majdnem kétharmada heti egyszernél ritkábban jelenik meg. A legnagyobb számban van képviselve a havonta egyszer megjelenő folyóiratok csoportja, ezekből 938, azaz 37.7% van. Ezután következnek azok, amelyek hetenként egyszer jelennek meg, vagyis 611 (24.6%). Orosz nyelvű folyóirat 17 van Berlinben. A Sperling-féle folyóirat-címtár szerint Németországban 1927-ben 6739 folyóirat jelent meg. A Berlinben megjelenő folyóiratok közül 222-öt a munkások adnak ki. Egyébként a legerősebb számban, 828-ban, a gazdasági csoport folyóiratai vezetnek.

A svájci grafikai iparok hivatalos statisztikája. Svájc nyomdájának száma 997, amelyben 6000 tanult könyvnyomdász dolgozik. Ez a szám erősen tanuskodik az ország nagy kulturális haladásáról. (Ha Magyarországgal összehasonlítjuk, bizony-bizony messze Svájc mögött lévőknek érezhetjük magunkat. Ha jól tudjuk [tévedés nincs kizárva], Svájc lakosságának száma csak egyharmadát teszi ki Csonka-Magyarország lakosságának és hol vagyunk mi a 6000 tanult könyvnyomdász alkalmazhatási lehetőségétől?) Ezek közül 3300 kéziszedő, 1100 gépszedő, 1300 gépmester és nyomó, 300 faktor és főgépmester. A tanoncok száma 1100. A géppark ugyan csak nagy állományt mutat föl: 1844 gyorsajtó, 1316 tégelysajtó, 174 nyomó-automata, 128 rotációs gép, 48 offsetsajtó, 46 mélynyomósajtó, 1164 szedőgép.

A német birodalmi nyomda jubileuma. A német birodalomnak *Reichsdruckerei* néven szereplő állami nyomdája ez év nyarán, ötvenéves fennállása alkalmából fölemelő ünnepségek volt színhelye. A nyomda vezetősége, személyzete és barátai a régi

BERGER ÉS WIRTH

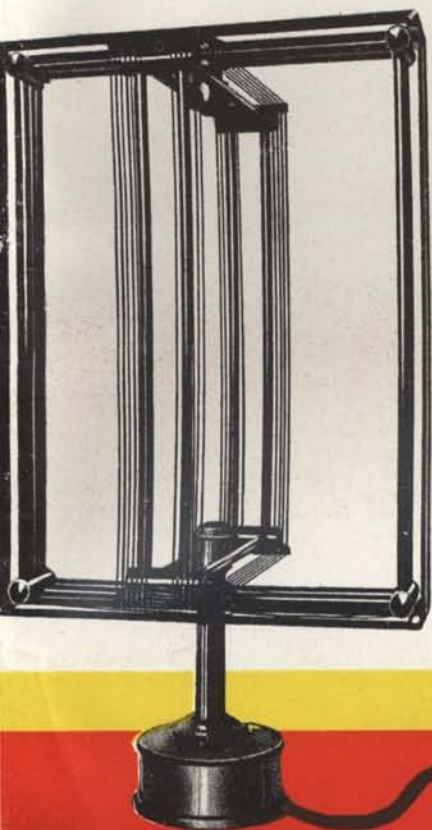
KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDAI FESTÉKGYÁR RT

BUDAPEST IX, MÁRTON UCCA 19

Telefon: József 306-35. Táviratcím: Bergwirt, Budapest
GYÁRT MINDENNEMŰ FESTÉKET, BÁRMINEMŰ ANYAGRA VALÓ SOKSZOROSÍTÁSRA

HENGERÖNTÉS

További gyárak: *Amsterdam, Barmen, Berlin, Hamburg, Leningrad, Prága, Rio de Janeiro*
Törzsgyár: *Leipzig*, alapítva 1813-ban

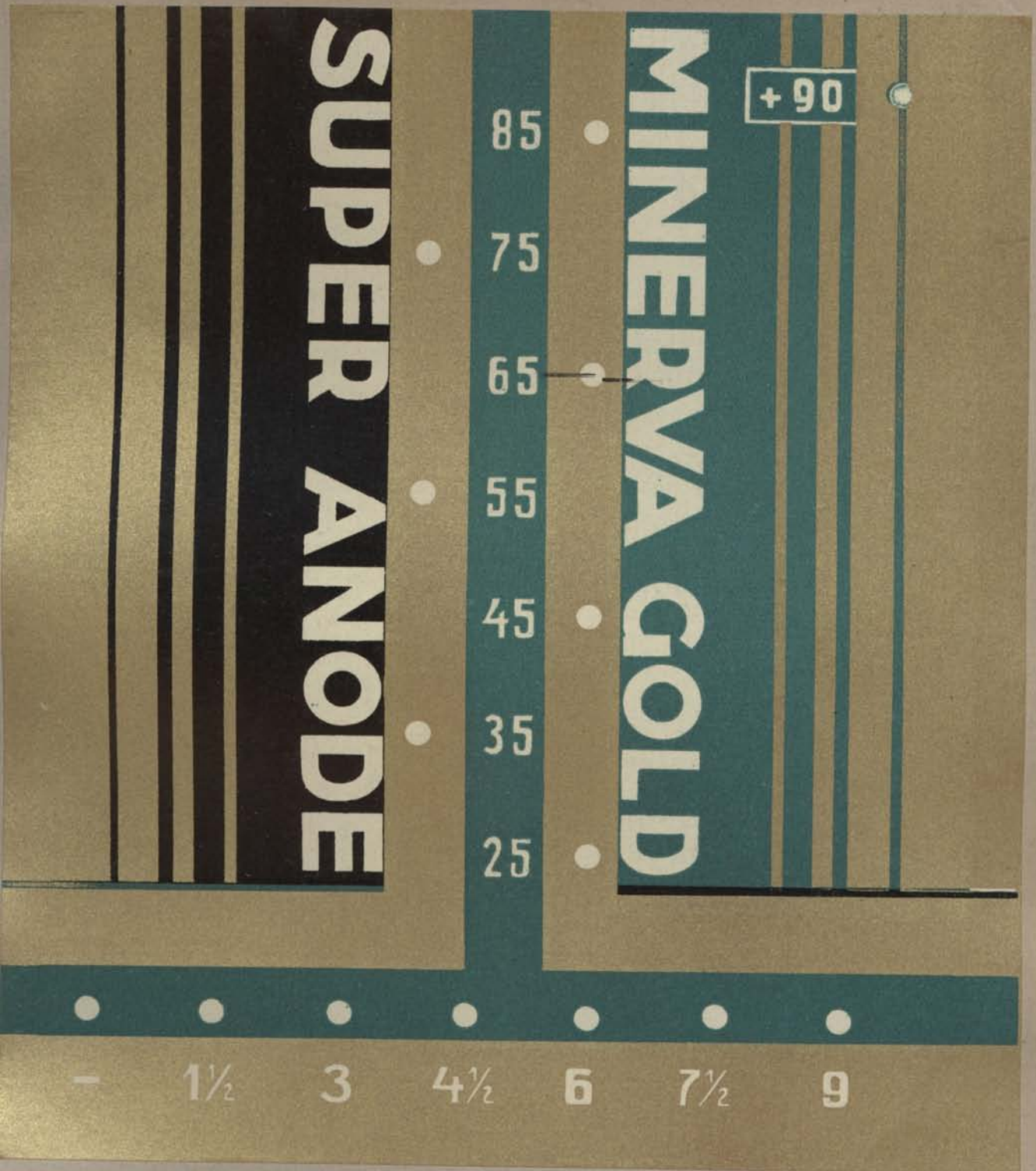
8 CSÖVES STANDARD RENDSZERŰ SUPERHETERODYNE KAPCSOLÁSÚ VEVŐKÉSZÜLÉK

Keretantennával való,
külön erősítő nélküli
hangszóróvételel.
200-2000 m.
hullámhosszterjedelem.
Utolérhetetlen selektivitás.

HORDOZHATÓ KIVITEL

Standard Villamossági Részvénytársaság

ANÓD-DOBOZTETŐ

Tervezte:
CSEMICZKY

Nyomta és lakkozta:
PIATNIK NÁNDOR ÉS FIAI RT

Budapest

ÁTNYOMÓPAPIROSOKAT

KIVÁLÓ MINŐSÉGBEN 40 ÉV ÓTA GYÁRTUNK **RICHARD NAUMANN DRESDEN 16, SCHUMANN STRASSE 45**

Összeadó gép (negatív)

„Boediker-rendszer”. Fontos segédeszköz a fotomechanika részére. Egyedüli készítési és eladási jog. Az United Cigarette Machine Company rt. nyomógép- és fotolító-készülékek osztálya, Dresden-A. 21.

Özniző gépek

Const. Hang, Gößpingen-A.

Papírnagyecék

Berth, Siegismund, Berlin SW 68. T. Dönh. 1400—1404. Finom és csomagolópapírok.

Papírok (gumizott)

Leipziger Gummier- u. Lackieranstalt, Schweder & Co., Lucka bei Leipzig.

Perforáló gépek

Emil Kahle, Leipzig O 29. Maschinenfabr. f. d. graph. Gewerbe.

Perforáló gépek

Märkische Perforiermaschinenfb., Berlin SO 36.

Perforáló gépek

Maschinenbauanstalt M. Vetter & Co., Leipzig-Gohlis.

Pénztükercspapírok

Vasúti és postai lapok. Druckerei Hermann Lukowski, Breslau 2.

Prégelt pecsétmárkák,

Mindenemű aranypréslések, árujelző- és mintakártyák stb. Tömegpéldányszámú specialitások. Emil Bach & Co., Kunstanst. Nürnberg.

Raszterek

autotípia, mélynyomás, offsetnyomás és a vonalas kliséké váló bemásoláshoz, speciális szemcsés raszterek minden célra. Eha-Rasterwerk, G. m. b. H., München.

Rázkódások és zakatolás elleni szigetelés

A.-G. Emil Zorn, Berlin S 14. Tel. F. 7, Jannowitz 64—71.

Reinhardt Rationell berakókészülékek

A legjobb berakókészülék. G. E. Reinhardt, Leipzig S 3/106. k.

Reklámtervezetek

Fritz Leissner, Dresden-A. 16.

Reprodukciós intézet

Louis Gerstner, Leipzig 18. Kunstanstalt f. Autotypie u. Zinkätzung.

Reprodukciós intézet

Eberhard Schreiber, Leipzig. Klisék, fotolitográfia.

Reprodukciós készülékek

Paul Drews, Alte Jakobstr 4. Berlin SW 68. Optika, raszter, ívlámpák és gépek.

Reprodukciós készülékek

Hoh & Hahne, Leipzig. Németország legnagyobb nemű gyára.

Reprodukciós készülékek

Falz & Werner, Leipzig C 1. Németország legrégebb speciális gyára.

Reprodukciós készülékek

V. Koula, Prága, Zitná ul. 27. Legjobb beszerzési forrás.

Rézbetűk könyvkötők részére

Dornemann & Co., Messingschrift- und Ferrotypengießerei, Gravieranstalt, Magdeburg.

Rézbetűk könyvkötők részére

Magdeburger Gravieranstalt vorm. Edm. Koch & Co. m. b. H., Magdeburg.

Rézbetűk könyvkötők számára

Dornemann & Co., Magdeburg.

Rézléniák

Bauersche Giesserei, Frankfurt a. M. és Barcelona.

Rézléniák

Hugo Rösch, Leipzig-R.

Rézléniák

C. Rüger, Leipzig. Alap. 1879.

Rotációs gépek

csomagolópapírok részére, Fischer & Krecke, G. m. b. H., Bielefeld 13.

Szakirodalom

Aufstiegbücherei, 1. kötet: „Vom Gehilfen zum Druckerei-Direktor”, der Weg zum fachlichen Aufstieg. Irta: R. Engel-Hardt, Ára: 3.50 márka. „Deutscher Drucker”, Berlin SW 61.

Szakirodalom-katalógus

kívánatra küld a „Deutscher Drucker”, Berlin SW 61.

Szakiskolafüzet 1928

Szedéspéldák gazdag gyűjteménye, számos bel- és külföldi szakiskolából. Ára 2.75 márka. „Deutscher Drucker”, Berlin SW 61.

Száraz stereotípiái matricák

Porosin gyorsanszáradó matricák. Gyártják: Rosenthal & Co., Röthenbach a. d. Pegnitz, Bay.

Szedés- és nyomtatáspéldafüzet

Száznál több mintával, az összes nyomtatási eljárásokban. Ára 3.50 márka. „Deutscher Drucker”, Berlin SW 61.

Szedőgépkatrészek,

-javítások, -feldolgozások. Specialitása: kizáróékek. Ernst Albrecht, Berlin SW 29, Gneisenaustrasse 67.

Szedőgépek,

egyszerű és komplikáltabb pótkatrészek. Leidenberg & Knick, Berlin N 31, Ackerstr. 136—137.

Szedőgépkizáróékeket,

az összes típusok részére gyárt és javít Willy Reinecke, Taucha-Leipzig, Grasdorferstr. 27. Tel. 155.

Tangirozóborók

Leipziger Tangier-Werke, Leipzig-Pl.

Tégelynyomósajtók

Emil Kahle, Leipzig O 29. Maschinenfabrik, Laube, Dresden-A. 16, Blasewitzerstr. 68.

Tekercsvágógépek,

300—1500 mm vágási szélességig, papíros és karton részére. Maschinenfabrik, Laube, Dresden-A. 16, Blasewitzerstr. 68.

Tömöntödei berendezések

Emil Kahle, Leipzig O 29. Maschinenfabr. f. d. graph. Gewerbe.

Tömöntödei keményítőtelep

Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F., Leipzig O 28.

Vágógépek

Emil Kahle, Leipzig O 29. Maschinenfabrik f. d. graph. Gewerbe.

Vésőintézet

Gebr. Riedel, Leipzig, Scharnhorststr. 3.

Viaszkendő,

hengerfilcek, alátét- és nedvesítővétel stb. Böttcher & Renner, Nürnberg.

Vignetták

Bauersche Giesserei, Frankfurt a. M. és Barcelona.

Vonalozó gépek

Kohlbach & Co., Leipzig-Lind.

Vonalozó gépek

A „Kleine Reinhardt”, amely vonalozógép minden üzembe való. Vonalozószélesség 80 cm-ig. „Dulima” egyoldali vonalozás. „Flakoll” síkszedés fejnemő- és vonalozógép. Mintaszerű szerkezet és teljesítő-képesség. Ötvenéves tapasztalat. G. E. Reinhardt, Abt. Förste & Tromm, Maschinenfabr. Leipzig S 3/106.

◊ SZAKMABELI ISMERETEIT, FIZESSEN ELŐ A „DEUTSCHER DRUCKER” C. LEGJOBB NÉMET SZAKLAPRA ◊

WOLLEN SIE SICH UNTERRICHTEN

über alles, was in der ganzen Welt und namentlich in Deutschland auf allen Gebieten der graphischen Berufe und Techniken geleistet und geboten wird, WOLLEN SIE WISSEN, was an neuen Maschinen und Hilfsmitteln auf den Markt kommt, was an neuen Verfahren und Methoden von Spezialisten erdnen und ausgearbeitet wurde, WÜNSCHEN SIE ANREGUNG und Belehrung, suchen Sie künstlerische Vorlagen für geschmackvolle Ausstattung von Familien-, Vereins-, Geschäfts- und Werbedrucksachen,

DANN ABONNIEREN SIE

die weltbekannte, im 33. Jahrgang erscheinende illustrierte graphische Monatsschrift

DEUTSCHER DRUCKER

(DEUTSCHER BUCH- UND STEINDRUCKER) BERLIN SW 61. HAGELBERGERSTR. 49

Probenummer kostenlos. Jahresbezugspreise RM 28.20, für Ungarn, Rumänien, Tschechoslovakei, Jugoslawien, übr. Ausland RM 33. Das Abonnement kann jederzeit beginnen. Zahlungen halb- oder vierteljährlich. Postscheckkonten: Budapest 54967, Wien 105095, Ljubljana 20449, Prag 79607

ELŐFIZETÉS NEGYÉVRE 7-05 MÁRKA MŰTÁRVÁNYZÁM TÖLTŐNYOMÓK ÉS KÉPESKÖNYVEK ÉRTÉKÉRE

berlini urakháza nagy üléstermében, amely erre az alkalomra a birodalmi színek zászlódsíszével, zöld gallyakkal és virágokkal volt ékesítve, jubileumi ünnepélyre gyűltek egybe. Az ünnepélyt Beethovennek „A mennyek zenéjének az örökkévaló dicséretét” című zeneműve vezette be. Ezután a birodalmi postaminiszter, dr Schätzel, mint a birodalmi nyomda főnöke föl olvasta a birodalmi elnöknek a jubiléus intézethez intézett nyilatkozatát, amely köszönettel adózik a birodalmi nyomda vezetőségének és többi hozzátartozóinak, úgyszintén az intézet további áldásdús működése iránt való jókívánságokat tartalmazza. Müller birodalmi kancellár gratuláló táviratát olvasta föl ezután a birodalmi postaminiszter. A birodalmi nyomda nagy jelentőségét hangsúlyozva, a postaminiszter az intézet további szerencsés fejlődése iránti jókívánságait fejezte ki. Majd a vendégek beszédei következtek. Elsőnek a porosz miniszterelnök képviselője szolt, kifejezve megbízójának üdvözlését és szerencsekívánatait, ugyanezt tette a birodalmi adósságok kezelőjének képviselője; a nyomdai gépipar nevében a Koenig és Bauer gépgyár képviselője, a leipzig állami nyomdászakadémia nevében Tiemann tanár üdvözlőiratot nyújtott át; a német könyvművészek és grafikusok képviselője ugyancsak üdvözlőirat átnyújtásával ünnepelte az intézetet, majd a következő intézmé-

nyek képviselői szólaltak föl, üdvözlővén a birodalmi nyomdát jubileuma alkalmából: a birodalmi bank igazgatója, a berlini könyvnyomdatulajdosok egyesülete, a Giesecke és Devrient cég, majd a berlini kereskedelmi főiskola igazgatója átadta a berlini tudományos körök és az öt berlini főiskola üdvözlését, végül pedig a munkások szervezetének képviselője fejezte ki szerencsekívánatait. Ezután a berlini szimfonikus zenekar előadta „A nürnbergi mesterdalnokok” című opera harmadik fölvonásának nyitányát és az opera egyes részleteit. Ennek befejezése után a birodalmi nyomda igazgatója, Helmberger érdekes előadást tartott a birodalmi nyomda történetéről és fejlődéséről és fölemlítette, hogy az intézet 1875. évi július 6-án keletkezett az akkori porosz államnyomda és a Decker-féle titkos udvari nyomda egyesülése útján és hogy ötvenéves fennállása alatt rendkívül nagyot fejlődött. A német nemzeti himnusz eléneklése fejezte be az ünnepséget.

Német nyomógép-kivitel. Németország nyomógép-kivitele az utóbbi években erőteljesen emelkedett. A könyvnyomdai nyomdagépek és a fény-, kő-, bádóg-, valamint könyvnyomdai gyorsajtok kivitele 1927-ben 20%-kal, 1928-ban további 30%-kal, a folyó évben pedig 36%-kal gyarapodott. Ezzel szemben csökkenőben van a nyomógépek behozatala. Az ed-

digi fejlődés után ítélve, a kartell az idén 60.000.000 márkányi összértéket képvisel, szemben az 1928. év 49 milliós kivitelével, az 1927. évi 38 milliós és az 1926. évi 31 milliós kivitelével. Németországnak nyomógép-behozatala legnagyobb részben az Egyesült-Államokból származik, kisebb részben Ausztriából, Svájcban és Nagybritanniából, ezzel szemben a német kivitel nagyon sok ország között oszlik meg. Elsősorban Franciaországba, Csehszlovákiába, Hollandiába, Nagybritanniába, Spanyolországba stb. Feljegyzéseméltó, hogy még Amerikával szemben is, amely Németországnak legnagyobb szállítója nyomógépekben, a külkereskedelmi mérleg újabban aktívra vált nyomógépekre vonatkozóan.

A plakátformátumok szabványozásáról a német szabványozó bizottság a következőket írja: „Amíg a plakát-táblák és falragaszoszlopok kizárólag a helyi vállalatok reklámhelyeül szolgáltak, nem volt semmi jelentősége annak, hogy milyen alapformátumból indultak ki egyes helyiségekben. Mióta azonban kiállítások, mintavásárok, nagy sereg márkacikkeket gyártó cég az egész birodalomban helyezik el reklámjukat jelképező falragaszaikat, igen körülményesnek és gazdaságellenesnek érezzük, hogy az egyes városokban a reklámhelyekül szolgáló felületeket különböző, egymástól nagyon eltérő alapformátumok szerint osztják be és számítják föl. Hogy ez a visszásság megszüntethető legyen, a plakát- és falragasztó vállalatoknak birodalmi szövetsége azt ajánlja a megrendelőknek, tervező művészeknek és nyomdákban, hogy megrendeléseiket a jövőben a német szabványozó bizottság által felállított plakátformátumok méretei a következők: 119×168 cm haránt (= 2 gm), 84×178 magas (= 1.5 gm), 84×119 magas (= 1 gm), 59×84 haránt (= 1/2 gm)” stb.

Ertékes ónémet levélbélyegek. A piros hárompennigés Szászországot sokan tartják a legritkább és legdrágább ónémet levélbélyegnek (katalógusértéke kb. 1200 márka), azonban ez nem felel meg a valóságnak. Sokkal drágább és egyike a legritkábbak-

ALAPÍTTATOTT 1900.

KÖNIG
es
BAYER

KLISSEGYÁR

BUDAPEST · VII.
WESSELÉNYI ·
UCCA · 54 · SZÁM
TELEFON-SZÁM
J O Z S E F
359-91

VIDÉKI RENDELÉSEKET · SORON · KIVÜL · INTÉZÜNK!

nak az ónémet bélyegek közül egy másik Szászország: a félgarasos közönséges szürke bélyegnek világoskékbe játszó hibás nyomata II. Frigyes Ágost király arcképével jobbfelé, amelynek értéke 5500 márka. A legdrágább ónémet bélyeg ugyancsak egy olcsó bélyegnek hibás nyomata, még pedig a borvörös, kilencrajcáros, 1851-es kiadású Baden, amelyből csak három kékeszöld darab létezéséről tudnak; ennek katalógusára 15.000 márka. Ritkaságként ismeretes továbbá Baden tizenkétrajcáros sárga tartománypostai bélyege, amelynek a katalógus szerint 5000 márka az értéke. 6500 márkát érnek a katalógus szerint azok a kétmárkás és hárommárkás birodalmi postai bélyegek, amelyek „China” kézibélyegzőnyomatással vannak felünyomatva.

Mikor hirdetünk? Egy reklámszaklapból vesszük át a következőket: Aki csak olyankor hirdet, amikor erre szüksége van, amikor nincsenek megrendelések, olyankor pedig nem hirdet, amikor sok a munkája és nincs szüksége megrendelésekre, az az egész világ előtt fedi föl kártyáit és ezzel inkább baját, mint büszkeségét árulja el, jóbarátai és vevői pedig, akik korántsem oly naívak, mint azt ő gondolja, megismerik helyzetét és azt ki is aknázzák. Ez a jelenség önmagában nem ismertetőjele a szolid állapotnak és következményei révén üzleti lemezelenedésre és oktalanságra vezet. Természetesen az ilyen, magát minden hájjal megkentnek gondoló üzleti főfurfangos így vélekedik: „Csak nem hirdetek olyankor is, amikor el vagyok halmozva megrendelésekkel, hogy a posta az üzletemet kérdezősködésekkel elárasssa, nekem meg megteremtse azt az élvezetet, hogy hiábavaló lemondóleveleket irkálják és a postadíjat az ablakon kidobáljam.” No kedves barátom, még sohasem tévedtél annyira, mint ebben az esetben. Hiszen soha nem tudsz annyira befolyást gyakorolni az árképződésre, mint a nagy konjunktúra idején, sohasem vagy annyira olyan helyzetben, hogy vevőid között válogathassál, amikor nem kell mindenkit kézcsókkal fogadnod, amikor válogatott udvariasággal kijelentheted, hogy becses meg-

rendeléseiket akkor és akkor szívesen vállalod, most azonban ilyen és ilyen áron alul semmiképpen sem tudod megcsinálni az ügyletet? Nem gondolod, hogy ez mindennél jobban imponál és üzleti jelentőségedet bizonyítja? Ne sajnáld tehát a papírost és a tintát, illetve ma már az írógépedet, és fontold meg, hogy a hirdetés sohasem szolgálja jobban célját, mint amikor renomédat a legbiztosabban emeli.

Héber írás és nyomtatás. Amióta a cionista mozgalom megindult és kiterelvényesedett, a héber és arameus nyelvek tanulmányozásával igen sok nyelvutató és történelembúvár foglalkozik. Ennek a törekvésnek nemcsak a Keleten, az újabb korban napvilágra hozott számtalan ókori lelet kedvez, hanem a cionistáknak abbéli igyekezete is, hogy a héber írást és nyelvet a Palesztinában államéletre berendezkedő zsidók érdekében jogaihoz juttassa. Noha a zsidóknak nem volt közvetlen közreműködésük a könyvnyomtatás fölfedezésében, ezt az új vívmányt mégis korán hasznosították a maguk javára, amiről tanuskodik a körülbelül százra tehető héber inkunábilis, amelyek még fönmaradtak napjainkig, mindannak dacára, hogy a másvallásúak irodalmi termékeinek a középkorban divatban volt megsemmisítése alapos nagytakarítást

végzett közöttük. Ezek között a legrégibb gyanánt számít az a biblia-kommentár, amelyet 1475-ben nyomtattak Reggio di Calabriában; ebben még írott betűket alkalmaztak. Hatalmas haladásról tesz tanúságot az 1488-ban nyomtatott héber inkunábilis, amelyet Gerson di Sonzino, ismert zsidó könyvnyomtató készített, mert itt már az alászedett magánhangzók is megvannak. Mindezekben a héber nyomdai termékekben alkalmazásba került a négyszögű írás, a Meruba, amelynek alakja élénken emlékeztet az írónáddal (kalamusszal) írott írásra. A zsidó nyomtatott betűk már a legkorábbi időkben alá voltak vetve a legkülönbözőbb változásoknak. A legtekélyesebbnek ezek közül általánosan a velencei Bomberg Dániel által használtakat tekintik és a szaktudósok az ezekkel előállított nyomdai termékeket még ma is megcsodálják. A Bomberg-féle típusú betűkkel egyidejűleg keletkezett egy fraktúros vonalvezetésben (Frakturduktus) végzett metszésű héber nyomtatott írás, melyet a baseli, kölni és prágai származású héber nyomatokon alkalmaztak. Az újabb időkben főként a C. F. Rühl cég által tervezett Frank-Rühl-féle héber írás aratott nagy elismerést héber irodalmi és tudományos szakörökben.

GRAFIKAI MŰVÉSZETEK KÖNYVTÁRA

Megjelent a Grafikai Művészetek Könyvtára 12. és 13. kötete:

NOVÁK LÁSZLÓ:

A NYOMDÁSZAT TÖRTÉNETE

VI. és VII. KÖNYV: A XIX—XX. SZÁZAD

Egy kötet ára a tizennyolc kötetre tervezett sorozat előtízítése esetén 3.90 pengő, egyenkint 4.— pengő. Bolti ára 5.— pengő. Megrendelések Novák László szerkesztőhöz intézendők, VIII, Conti u. 4. (Világosság-nyomda.) A könyvtár eddig megjelent hat kötetéből vannak még példányok. Bolti ára e köteteknek 5.— pengő.

Fedőlapunk és mellékleteink

A *Magyar Grafika* ezévi 9–10. számát a jelen idők korszakalkotó találmányának, a rádióknak és az ezzel a csodás technikai vívmánnyal összefüggő rádiókészülékeket és azok alkatrészeit propagáló nyomtatvány-féléknek szenteltük. A rádiónyomatvány ma már olyan nélkülözhetetlen üzletszerző eszköze a rádiókészülékeket és azok alkatrészeit gyártó vállalatoknak és a terjesztésükkel foglalkozó kereskedelemnek, hogy időszerűnek tartottuk ezeket a nyomtatványokat olvasóinknak, akiknek talán leg-többje rádióbarát. Rádió-különszámunkban bemutatni. Ezek a mellékletek méltó illusztrációi egyben a rádió tárgyalt és a rádiópropagandát méltató szövegrészek. Így egyesítjük a rádiópropagandát a szakmai érdeklődéssel, hogy ezzel is megkedveltes-sük egyrészt a rádiót, másrészt élesszük ezen a téren is a nyomtatványrendelés vágyát. Ezt a különszámunkat tehát a rádióipar és a nyomdaipar közös érdekének szolgálataiba állítottuk.

Csemiczky Tibamér grafikusművész volt elsősorban segítségünkre törekvésünk megvalósításában. Ő tervezte a rendkívül hatásos fedőlapot, amelynél lapunk e számának tartalmát jobban kifejező külsőt el sem tudnánk képzelni. Ezenkívül a mellékletek nagyrésze is Csemiczky kiváló tervei szerint készült. Mégpedig: az anód-doboz-terők, amelyeknek nyomtatása és lakkozása a Piatnik Nándor és Fiai Rt. cég litográfiajának egyszerű technikai felkészültségét dicséri. A Telefongyárnak a piros-fekete nyomású, hatszorosan hajtogatott prospektusa, a Standard-fejhallgató beszédes reklámlapja, továbbá a Minerva-Anode és a Minerva-Radio reklámlapjai, végül szedéspéldáink között ott látjuk olvasóink Csemiczky telefongyári levélfejét és két hirdetését, amelynek egyike csak rajz.

Bortnyik Sándor grafikusművész művei a Neutrodyne, a Conus-hangszóró, a 8-csöves Standard-rendszerű vevőkészülék és a Dr. M. kondenzátor reklámlapjai. Ez fotóját B. Zoltán Klára készítette.

Művészi fedelű prospektusok a trias jegyű és a Hungária-nyomdában nyomtatott mellékleteink. Az egyik reklámlapján levő ólommetsetet Kner Albert végezte. A Hungária-nyomdában készült a Nostrum-levélfej és a Tannenbaum Lipót tervezte prospektus-fedőlap is.

Kner Albert grafikusművész, lapunk főmunkatársa két Victoria-prospektusfedő-lappal és egy Victoria-villamosplakkal járult hozzá mellékleteink értékének emeléséhez. Utóbbinak fotója Bortnyiktól való. K. Lukács Kató grafikusművésznő művészete Transpodnye prospektusával van képviselve mellékleteink sorában.

Mellékleteink között látjuk a Philips-rádió „Hogy modernizáljunk” című prospektusát, amely a Kunosy cégnél készült. Ott nyomtatták a jóhatású, négyzsinnyomatos, nagy kvartalakú litográfiát is. A Minerva Batteries prospektust is a Piatnik cég bocsátotta rendelkezésünkre, a Tele-

funken Arcolette 3 W prospektusát és két szedéssel, rajzzal és linoleummal kombinált röplapját, valamint a Philips reklámlapját is besoroztuk mellékleteink sorába.

Szedéspéldáinkat még Horváth Ferenc és Czinolter Károly tervezték. Mind a kettő Bíró Miklós nyomda rt. alkalmazottja.

Festékgyári mellékleteink a W. Girardet, Essen és a Gebr. Hartmann Halle-Ammendorf jónévi cégek műnyomatai, amelyek a nevezett cégek kiváló gyártmányairól tesznek tanúságot.

Szerkesztői üzenetek

C. V. 1. Mi is olvastuk Kelemen Béla tanárnak a Nemzeti Ujságban megjelent bírálatát a magyar Dudenről. Ez a bírálat nem lecsépülő, mint ön állítja, hanem jóindulatú és észrevételeit egy esetleges új kiadásnál figyelembe is kell venni. A német szaktársak a most megjelent „Der grosse Duden”-ban is a hibák légióit fedez-

ték fel, pedig ez már a tizedik kiadása a világhírű műnek. Legyünk tehát elnézők. 2. Köszönjük elismerését. Mi a jövőben is olyan lapot igyekszünk olvasóink kezébe adni, amely a könyvnyomtatás és rokon-szaktám minden terén útmutatással fog szolgálni.

Uzhorod. A beküldött fekete-piros nyomású levélfej a szürkés tónussal modern, csinos munka. Az úgynevezett „új tipográfia-tól” abban különbözik, hogy sorcsoportosítása tömörszerű, szimmetrikus, amit a „Neue Typographie” követői elvetnek, de nekünk annál jobban tetszik. A tónus ki-terjesztett szárnyú sasának feje nehezen vehető ki a rányomás miatt, amit a fejnek árnyékolásával el lehetett volna kerülni. Az Uzhorod után kár volt a raszterléniát tenni, amire a levélíró a dátumot írja. Ez csak váltóféléknél szokás, az összegnek szá-vakban való leírására. Elég a pontozott lénia is, de a legjobb, hogy a gépirásos helységnév után semmit sem teszünk, különösen ha géppel írjuk melléje a dátumot.

K. L. Budapest. Nincs mit mentegetődznie, hogy annak idején elmaradt elő-fizetőink sorából; viszont örömmel tölt el bennünket az a vallomása, hogy nem tud meglenni szakfolyóiratunk nélkül. Ezzel is igazolva látjuk, hogy a korral lépést tar-tani akaró könyvnyomtatónak, ha szedő, ha gépmester, szüksége van a *Magyar Grafikára*.

R. Berlin. Köszönjük a lapunk érdeké-ben ejtett jó szót, annál is inkább, mert eredményes volt. A lapot a jelzett címekre megindítjuk.

Gy. I., Budapest. A Wörner-pályázat részletes bírálatát a november-decemberi számban adjuk.

Újjonnan főszerkesztő. Azt írja okos le-velében, hogy közvetlenül főszerkesztés után mindenekelőtt két lépést tett: az első az volt, hogy belépett a Segélyező-Egyesü-letbe, a másik az, hogy megrendelte a *Magyar Grafikát*. Aki így kezdi meg az elindulást, az egész biztosan meg fog ér-kezni a boldogulás révébe. Akinek ez az első lépése, annak helyes, céltudatos lesz a többi is. Bizunk benne, hogy Önről rövid idő múlva is már jót fogunk hallani és meg vagyunk róla győződve, hogy harmad-ik lépése a közben megnyílt szaktan-folyamra való beiratkozása lett.

Felelős szerkesztő:
BÍRÓ MIKLÓS

Főmunkatársak:

Herzog Salamon, Kner Albert, Löwy László és Rosner Károly

A szövegrész Intertype „C”-modellű szedőgépeken szedve (Képviseli „Grafika” Gépkereskedelmi Rt. Budapest V, Csáky u. 49)

A kliséket a König és Bayer kliségyár, Budapest VII, Wesselényi u. 54. szállította

A Leyka m-Josefthal AG. gratweini gyárában készült különleges famentes offsetnyomóra nyomtatott Nyomja és kiadja:

Bíró Miklós Nyomdai Műintézet R.-T. Budapest VII, Rózsa u. 25

SÁRGA MÁRKÁJÚ MÄSER- LEMEZEK

Mäser közismert és nálunk is kedveltségnek örvendő alnyomat-lemezeit hosszú, fáradtságos kísérletek után ismét a régi jó, kifogástalan minőségben állítják elő. E kísérletek eredményét: az új sárga márkájú Mäser-lemezeket a szakemberek örömmel üdvözlik és használják

KÉRJEN
INGYEN MINTÁT
ÉS
ÁRAJÁNLATOT

**GRAPHISCHE
FACHZENTRALE
G.M.B.H. LEIPZIG C. 1**

Michael Huber Farbenfabriken München

7902

7906

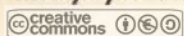
1074

321

Lorilleux Ch. és Társa
festékgár háromszínű mélynyomata

Nyomatott: a festékgár kísérleti nyomdájában

A digitális változat a MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyesulet/>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.